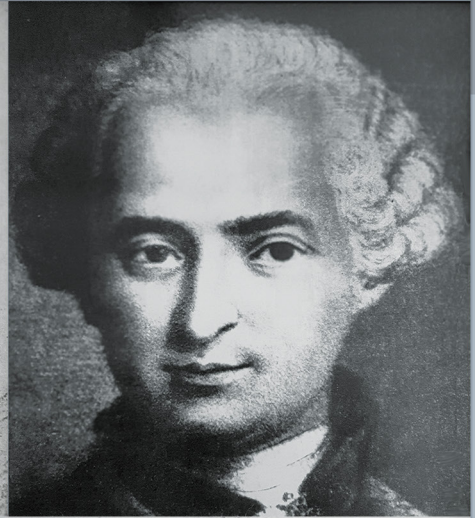

IDÄN JA LÄNNEN MESTARIT

ja muita kirjoituksia teosofiasta,
hengentieteestä ja tieteestä

Antti Savinainen

Ruusu-Ristin Kirjallisuusseura ry

Antti Savinainen

**Idän ja lännen mestarit
ja muita kirjoituksia teosofiasta,
hengentieteestä ja tieteestä**

Ruusu-Ristin Kirjallisuusseura ry

2023

© 2023 Antti Savinainen

1. painos, e-kirja (PDF)

Kirjan kannen* suunnittelu ja toteutus: Minttu Harju

Taitto: Jukka I. Lindfors

ISBN: ISBN 978-952-9603-67-1

---

* **Etukansi:** Ylhäällä vasemmalla Mestari Kuthumi ja alhaalla oikealla Mestari Morya (muotokuvamaalari Hermann Schmiechen maalasi nämä H. P. Blavatskyn aloitteesta vuonna 1884). Ylhäällä oikealla kreivi St. Germain (Nicolas Thomaksen tekemä kaiveruskuva vuonna 1783) ja alhaalla vasemmalla H. P. Blavatsky (maalaus valokuvasta, joka otettiin New Yorkissa 1877).

Sisällysluettelo

Esipuhe 5

I Kuka Jeesus oli?

Historiallinen vai myyttinen Jeesus 8

Jeesus Kristuksen arvoitus 17

Viides evankeliumi: Jeesuksen kadotetut vuodet 24

Torinon käärinliina: valokuva Jeesuksesta? 31

II Teosofisen liikkeen historiaa

H. P. Blavatsky: hujjari vai ihmiskunnan auttaja? 39

Idän ja lännen mestarit 52

Pekka Ervastian elämän käännekohtia 61

Krishnamurtin elämästä ja opetuksista 72

III Tieteen ja teosofian kohtaamisia

Kuolemanraajakokemukset Pekka Ervastian teosofian valossa 84

Kokemuksia kuoleman varjomaailmasta 92

Tieteen ja teosofian rajapinta: kriittisiä huomioita ja kohtaamisia 99

Ihmiskunnan tulevaisuus – tieteen ja hengentieteen näkökulma 108

Epilogi

Miksi olen ruusuristolainen? 122

Julkaisuluettelo 125

Esipuhe

Julkaisin vuonna 2021 ensimmäisen artikkelikokoelmani nimellä *Kuolemanraajatutkimus: tiede kohtaa Aikain viisauden – ja muita kirjoituksia*. Vuosien varrella on kertynyt kirjoituksia* niin paljon, että kokosin niistä toisen artikkelikokoelman, jossa edelleen käsitellään teosofiaa, hengentiedettä ja tiedettä. Katson käsittelemiäni ilmiöitä ruusuristiläisestä näkökulmasta; tällä tarkoitan suomalaisen Ruusu-Ristin perustajan Pekka Ervastian** (1875–1934) ajattelua sellaisena kuin olen sen ymmärtänyt. Ervastian perustama Ruusu-Risti ry on itsenäinen järjestö, joka kuuluu teosofiseen liikkeeseen.

Tämä artikkelikokoelma sisältää kolme osaa. Ensimmäisessä osassa tutkitaan Jeesus Kristuksen arvoitusta. Ns. myyttiteorian kannattajat ovat kiistäneet Jeesuksen historiallisuuden, mutta tälle ei löydy historiatieteen tukea, kuten pyrin osoittamaan artikkelissa *Historiallinen vai myyttinen Jeesus*. Jeesus Kristuksella on hyvin merkittävä asema sekä Pekka Ervastian ruusuristiläisessä teosofiassa että Rudolf Steinerin (1861–1925) antropofiassa. Heidän opetustensa välillä on yhteyksiä, mutta myös eroja, joita pohditaan artikkelissa *Jeesus Kristuksen arvoitus*. Artikkelin *Viides evankeliumi* perustuu Steinerin esitelmäsarjaan Jeesuksen ”kadonneista vuosista”, joista Raamatussa ei kerrota juuri mitään. Tämän osan viimeinen artikkeli käsittelee Torinon käärinliinaa, sen mahdollista aitoutta Jeesuksen käärinliinana ja ylösnousemuksen mysteeriä.

Artikkelikokoelman toisessa osassa tutkitaan teosofisen liikkeen historiaa erityisesti mestarien olemassaolon näkökulmasta. Teosofiassa

---

* Kirjoitukseni ovat saatavilla internetistä: https://www.teosofia.net/e-kirjat/Antti_Savinainen-Artikkelikokoelma.pdf.

** Ervastian kirjat, äänikirjat ja esitelmät ovat ilmaiseksi saatavilla osoitteissa <http://www.pekkaervast.net/> ja <http://www.ruusuristi.fi/julkaisut/>.

esitetään, että on olemassa ihmiskunnan edelläkävijöitä (mm. uskontojen perustajia), jotka ovat saavuttaneet inhimillisen täydellisyyden. Idän uskonnoissa puhutaan valaistumisesta. Mestarit ovat vapautuneet jälleensyntymisen pyörästä, mutta he inkarnoituvat vapaaehtoisesti auttamaan kärsivää ihmiskuntaa. Teosofien piirissä uskotaan, että kaksi tällaista mestariolentoa – Morya ja Kuthumi – oli Teosofisen Seuran perustamisen takana. Myös ns. rosenkreutslaisten mestarien uskotaan auttaneen H. P. Blavatskya (1831–91) kirjoittamaan *Hunnuttoman Isiksen*. Onko mestareita oikeasti olemassa? Joudun myöntämään, että en tiedä tätä, mutta se tuntuu olevan looginen välttämättömyys, jos ihminen todella on (kuten teosofia ja antroposofia väittävät) jälleensyntymien myötä kehittyvä ikuinen henkiolento.

Ruusuristiläisille ja kaikille muillekin PE-veljille* Pekka Ervastian elämä ja työ muodostavat tärkeän osan teosofisen liikkeen historiaa. Esittelen yhdessä artikkelissa Ervastian elämän käännekohtia, joissa mestareilla oli usein merkittävä rooli. Esiitykseni perustuu pitkälti Erik Gullmanin kirjoittamaan elämäkertateokseen *Totuus on korkein hyve. Pekka Ervastian elämäkerta* (2020). Artikkelikokoelman toisen osan päättää Krishnamurtin elämää ja opetuksia esittelevä kirjoitus, joka valottaa teosofisen liikkeen historiaa vaiheessa, jossa Maailmanopettajan odotus oli kovin kiihkeää.

Kolmannessa osassa tutkitaan teosofian ja tieteen rajapintaa mm. kuolemanrajatutkimuksen näkökulmasta (näin tehtiin myös ensimmäisessä artikkelikokoelmassa, mutta tässä syvennetään ja täydennetään siinä esitettyjä teemoja). Pohdin kahdessa viimeisessä artikkelissa teosofian ja tieteen rajapintaa kriittisesti: vaikuttaa siltä, että niin teosofia kuin Steinerin hengentiede sisältävät tiedettä koskevia lausuntoja, jotka ovat nykytieteen valossa kestäättömiä. Tämä on syytä todeta rehellisesti. On kuitenkin hyvä huomata, että vaikka teosofia ja hengentiede ovat erehtyneet joissakin tieteellisissä kysymyksissä, ne voivat silti sisältää syvällisiä totuuksia ihmisestä ja hänen paikastaan näkyvässä ja näkymättömässä kosmoksessa.

Kiitän Ruusu-Ristin puheenjohtajaa ja *Ruusu-Risti* -lehden päätoimittajaa Jarmo Anttilaa kirjoitusteni julkaisemisesta. Kiitän myös *Teosofi-*

---

* Käytän tätä ilmaisua kaikista ihmisistä, jotka ovat inspiroituneet Pekka Ervastian opetuksista riippumatta siitä, kuuluvatko he johonkin seuraan vai eivät.

lehden edellistä päätoimittajaa Sampsa Kuukasjärveä, *Väinämöinen*-lehden päätoimittajaa Jouni Marjasta ja *Takoja*-lehden päätoimittajaa Johannes Kanasta; kukin em. lehti julkaisi yhden tämän kokoelman artikkelin. Artikkelien julkaisutiedot on esitetty kirjan lopussa (osaa artikkeleista on jonkin verran muokattu painettua kirjaa varten).

Kiitän lämpimästi Jukka Lindforsia kirjan taitosta, Minttu Harjua kannen laatimisesta ja Paula Montoa huolellisesta oikoluvusta. On suuri ilo, että olen saanut hyviä ystäviä, jotka auttavat tarvittaessa. Lopuksi tahdon kiittää Ruusu-Ristin Kirjallisuusseuraa tämän artikkelikokoelman julkaisemisesta kirjan muodossa. Kiitän Kulmakoulusäätiötä kirjan painokuluihin saadusta taloudellisesta tuesta.

Kuopiossa 30.10.2021

Antti Savinainen, FT

I Kuka Jeesus oli?

Historiallinen vai myyttinen Jeesus

Kysymys Jeesuksen olemassaolosta tuntuu turhalta: ei kai kukaan toissaan kiistä Jeesuksen historiallisuutta? Kuitenkin osa ateismin kannattajista todella uskoo, että Jeesuksen elämä on keksitty myytti, jonka taustalla on aikaisemmat uskonnolliset myytit. Tällaista on esitetty – ehkä yllättäen – myös teosofian piirissä. H. P. Blavatsky (H. P. B.) kirjoitti vuonna 1888 seuraavasti Abbé Rocalle (Roca & Blavatsky, 2012, s. 78–79):

Minulle Jeesus Kristus, kristittyjen ihmisjumala, joka on kopio jokaisen maan avataroista, sekä hindulaisesta Krishnasta että egyptiläisestä Horuksesta, ei lainkaan ollut historiallinen henkilö. Hän on temppeleiden suurten hierofanttien kirkastetun esikuvan jumalaksi korotettu personointi, ja hänen tarinansa, niin kuin se kerrotaan Uudessa testamentissa, on allegoria, sisältää varmasti syvällisiä esoteerisia totuuksia, mutta on silti allegoria.

Myös Annie Besant (1847–1933) ja C. W. Leadbeater (1854–1934) esittivät Jeesuksen historiallisuudesta tavallisesta poikkeavan tulkinnan: heidän selvänäköisten tutkimustensa perusteella kristinuskon palvoma Jeesus olisi tosiasiaassa ollut Jeshu ben Pandira, joka syntyi 105 vuotta eaa. (Besant, 1978, s. 58). H. P. B. esitti *Talmudin* kertomuksen Jeshusta eli Yehoshuahista jo *Hunnuttomassa Isiksessä* (Blavatsky, 1985, s. 214). Toisaalta H. P. B. näyttää pitäneen ainakin mahdollisena, että Jeesus oli historiallinen henkilö (Roca & Blavatsky, 2012, s. 31):

Jeesus oli Khrēstos: khrēstos ho kyrios (Herra on hyvä), kuten Pietari sanoi (1. Piet. 2:3), elipä hän todella kristillisellä ajalla tai vuosisata aiemmin Aleksanteri Jannaioksen ja hänen vaimonsa Salomen hallituskaudella Lyddassa, niin kuin sanotaan Sefer Toldot Jeshuassa.

H. P. B. kirjoitti vielä alaviitteeseen Jeshu ben Pandiran historiallisuuteen liittyen: ”Meidän Mestarimme vahvistavat tämän lausunnon”.

Ilmeisesti H. P. B. viittasi mestari Kuthumiin, joka kommentoi Eliphaz Levin teosta *The paradoxes of the highest science* (Kuthumin kommentti nimimerkillä E. O. = Eminent Occultist eli Huomattava Okkultisti) (Levi, 2004, Footnote 53:1; käännös kirjoittajan):

Levi: ”Jeesuksella, kuten kaikilla suurilla Hierofanteilla, oli julkinen ja salainen oppi.

E.O.: ”Mutta hän saarnasi vuosisata ennen syntymäänsä”.

Kuthumi kirjoitti Jeshusta (tässä sama kuin Jeesus?) kirjeessään A. P. Sinnettille seuraavasti (Barker, 1997, s. 396):

Kutsukaa sitä millä nimellä tahansa, mutta antakaa noiden onnettomien, harhaanjohtettujen kristittyjen tietää, että todellinen, jokaisen kristityn Kristus on Vach, ”mystinen ääni”, jota vastoin ihminen Jeshu oli vain kuolevainen kuten mekin, adepti enemmän luontaisen puhtautensa ja varsinaisesta pahasta tietämättömyytensä vuoksi kuin sen kautta, mitä oli oppinut vihityiltä rabbeiltaan ja (jo siihen aikaan) kovaa vauhtia rappeutuvilta egyptiläisiltä hierofanteilta ja papeilta.

Jeesuksen historiallisuus on siten relevantti kysymys paitsi ateistien, myös teosofien kannalta. Tarkastelen seuraavassa argumentteja Jeesuksen historiallisuuden puolesta ja vastaan lähinnä professori Bart Ehrmanin (2013) kirjan *Did Jesus exist? The historical argument for Jesus of Nazareth* pohjalta. Historian tutkimus perustuu historiallisiin lähteisiin. Oleellinen osa tätä prosessia on lähdekritiikki, jonka avulla pyritään arvioimaan tiedonlähteen käyttökelpoisuutta ja selvittämään tiedonlähteiden syntyä, tarkoituseriä ja tekijöitä. Yksittäinen lähde ei yleensä ole riittävä todiste historiatutkimuksessa; vasta useiden, riippumattomien lähteiden konvergenssi katsotaan vahvaksi näytöksi. Erilaisia lähteitä ja lähdekritiikkiä käyttämällä historian tutkimus pyrkii löytämään todennäköisimmän selityksen tai tulkinnan tapahtumille.

Agnostikko tutkija kohtaa myyttiteorian

Bart D. Ehrman (s. 1955) on arvostettu Uuden testamentin (UT) tutkija, joka työskentelee professorina Pohjois-Carolinan yliopistossa (University of North Carolina at Chapel Hill, USA). Hän on tuottelias tutkija, joka on tieteellisten artikkelien lisäksi julkaissut yli 25 kirjaa; muutamat

hänen yleisölle suunnatuista kirjoistaan ovat olleet *New York Timesin* bestsellerlistalla. Ehrman on kriittinen Raamatun tutkija, jonka teokset haastavat monet perinteisen kristinuskon käsitykset. Hän oli nuorena ”uudestisyntynyt” fundamentalistikristitty, joka kuitenkin yliopisto-opintojensa myötä joutui toteamaan monet uskomuksensa kestäättömiksi. Lopulta pahan ja kärsimyksen eli *teodikean* ongelman vakava pohtiminen sai hänet luopumaan kristinuskosta. Nykyään hän määrittelee itsensä agnostikoksi, joka tutkii UT:n tekstejä historiallisesta näkökulmasta.

Ehrman ei ollut ottanut myyttiteoriaa vakavasti, koska kukaan hänen tietämänsä tutkija – uskovainen tai agnostikko – ei kyseenalaistanut Jeesuksen historiallisuutta. Paria poikkeusta lukuun ottamatta myyttiteorian kannattajilla ei ole antiikin tai varhaisen kristinuskon historiaan liittyvää koulutusta. Ehrman kuitenkin huomasi, että hänetkin oli joissakin yhteyksissä listattu myyttiteorian kannattajien joukkoon. Niinpä hän päätti kirjoittaa aiheesta kirjan.

Myyttinen Jeesus

Jeesuksen olemassaolon kieltäminen on verrattain nuorta: ensimmäisen kerran se tapahtui kirjallisessa muodossa Ranskassa vuonna 1791. Myyttiteorian kannattajien yleisen tulkinnan mukaan Paavali ja muut varhaiset kristityt keksivät Jeesuksen pakanallisten jumaltarujen pohjalta (joidenkin mielestä taustalla oli juutalainen viisausperinne). Heillä on myös perusteluja kannalleen. Jos kerran Jeesus oli niin merkittävä henkilö, miksi kukaan kristinuskon ulkopuolinen ei mainitse hänestä mitään? Historian tutkijoilla on runsaasti uskonnollisia, poliittisia, filosofisia ja tieteellisiä kirjoituksia sekä tavallisten ihmisten kirjeitä ensimmäiseltä vuosisadalta. Kukaan ei mainitse Jeesusta sanallakaan. Poikkeuksen tekee vain juutalainen historian kirjoittaja Josefus, mutta hänen kahta viittausta Jeesukseen myyttiteorian kannattajat pitävät myöhempinä lisäyksinä.

Toinen keskeinen myyttiteoriaa puoltava argumentti on se, että edes evankeliumien ulkopuoliset kristilliset kirjoittajat eivät juurikaan puhu Jeesuksesta: myyttiteoreetikkojen tulkinnassa Paavali sanoo hyvin vähän tai ei mitään Jeesuksen opetuksista tai teoista. Vaikka Paavali puhuu Jeesuksen kuolemasta ja ylösnousemuksesta, hän on hyvin niukkasanainen Jeesuksen elämästä. Paavalin kirjeissä on muutama poikkeus tähän sääntöön, mutta näitä kohtia myyttiteorian kannattajat eivät pidä Paavalin

alkuperäisenä tekstinä. Toisen tulkinnan mukaan Paavali kyllä puhuu Jeesuksesta, mutta ei todella eläneestä henkilöstä, vaan ”taivaallisesta” Jeesuksesta, joka ei koskaan elänyt ihmisenä.

Evankeliumit puhuvat Jeesuksesta, mutta ne on kirjoitettu vuosikymmeniä Jeesuksen oletetun kuoleman jälkeen ja perustuvat siten vain kuulopuheisiin. Sitä paitsi eri evankelistojen välillä on lukuisia eroavaisuuksia yksityiskohdissa ja joskus isommissakin asioissa; niinpä evankeliumit ovat täysin epäluotettavia historiallisina dokumentteina. Lisäksi monet myyttiteorian kannattajat esittävät, että kaikki neljä evankeliumia perustuvat vain yhteen lähteeseen (vanhimpaan evankeliumiin eli Markukseen), joten tosiasiaa kyseessä on vain yksi lähde.

Myyttiteorian tueksi on myös muita perusteluja. Tarinat Jeesuksesta ovat hyvin samankaltaisia kuin myytit pakanajumalista ja antiikin maailman jumalallisista ihmisistä. Herakles, Osiris, Mithra, Attis, Adonis ja Dionysos kaikki syntyivät joulukuun 25. päivänä neitsyestä, tekivät ihmetekoa ja kuolivat (useimmiten toisten puolesta), nousivat ylös ja myöhemmin astuivat ylös taivasiin. Onpa esitetty, että ennen Jeesusta ristiinnaulittiin kuusitoista pelastajahahmoa (Graves, 1875). Jeesuksen elämä, kuolema ja ylösnousemus ovat siis vain allegorisia tapahtumia, aivan kuten H. P. B:kin esitti.

Historiallinen Jeesus

Kolme 100-luvun alkupuolen roomalaista lähdettä mainitsee Jeesuksen tai Kristuksen (Plinius nuorempi, Suetonius ja Tacitus). Ehrman suhtautuu kaikkiin näihin lähteisiin kriittisesti, koska ne on kirjoitettu yli 80 vuotta Jeesuksen oletetun kuoleman jälkeen. Ne kuitenkin osoittavat, että kristityt palvoivat Kristusta 100-luvun alussa. Tacitus mainitsee myös, että Pontius Pilatus oli tuominnut Jeesuksen (tai Kristuksen) kuolemaan Tiberiuksen ollessa keisarina. Antiikin tutkijat pitävät em. roomalaisia lähteitä aitoina; myyttiteoreetikkojen vääreännösväitteet eivät ole tässä mielessä uskottavia.

Ensimmäisen vuosisadan juutalainen historian kirjoittaja Josefus mainitsee Jeesuksen kahdesti. Kuten edellä todettiin, myyttiteoreetikot pitävät kumpaakin mainintaa lisäyksenä. Tässä tutkijat ovat osittain samaa mieltä: on todennäköistä, että Josefuksen Jeesusta koskevaan tekstiin on tehty lisäyksiä, mutta tutkijat eivät yleensä usko koko Jeesusta

käsittävän tekstin väärentämiseen. Ehrman ei pidä Josefuksen tekstiä ratkaisevana, koska se on kirjoitettu noin 60 vuotta Jeesuksen oletetun kuoleman jälkeen eli kirjoitukset joka tapauksessa perustuvat vain kertomuksiin Jeesuksesta. Jeesuksesta kerrotaan myös Talmudissa, mutta Jeesusta koskevat viittaukset on kirjoitettu satoja vuosia Jeesuksen oletetun kuoleman jälkeen.

Paavalin kirjeet, *Apostolien teot* ja synoptiset evankeliumit on kirjoitettu ensimmäisellä vuosisadalla, joten ne ovat ajoituksensa puolesta tärkeämpiä kuin myöhemmät lähteet. Ehrman toteaa, että evankeliumeissa on runsaasti epähistoriallista ainesta, epäuskottavia tapahtumia sekä ristiriitaisuuksia pienissä ja isoissa asioissa. Miksi hän sitten pitää evankeliumeja ja muita UT:n kirjoituksia luotettavimpina historiallisina lähteinä, jotka mahdollistavat Jeesuksen historiallisuuden osoittamisen? Kuten kaikissa historiatutkimuksen lähteissä, on käytettävä huolellista ja kriittistä analyysia, jotta historiallisesti kestävä aines voidaan hahmottaa. UT:n kirjoitukset on kirjoitettu tietyssä aikana tietyssä historiallisessa tilanteessa, ja niitä voidaan arvioida lähdekritiikin keinoin aivan kuten muitakin tekstejä. Historian tutkijat eivät voi jättää jotakin tekstiä huomiotta vain sen vuoksi, että jonkin aatteen tai uskonnon kannattaja on sen kirjoittanut.

Synoptisia evankeliumeja – Matteus, Markus ja Luukas – edelsivät suulliset kertomukset ja todennäköisesti toiset kirjalliset lähteet, jotka eivät ole säilyneet (mm. *Q-lähde*). Tutkijat ovat päätyneet hypoteesiin Q-lähteestä vertailevan tekstikriittisen analyysin perusteella. Suullisen tradition puolesta puhuvat evankeliumeissa säilyneet arameankieliset ilmaisut. Jotkut evankeliumien lauseet eivät ole alkuperäisellä kreikan kielellä mielekkäitä, vaan vasta käänös arameaan tekee asian ymmärrettäväksi. (Toisaalta muutamia Jeesuksen nimiin kirjoitettuja lauseita ei voi kääntää arameaksi, minkä vuoksi monet tutkijat eivät pidä kyseisiä kohtia Jeesuksen alkuperäisinä opetuksina.) Johtopäätöksensä on, että Jeesuksen kotimaan arameankieliset juutalaiset puhuivat hänestä jo ennen Paavalin kirjeitä, siis ennen 50-lukua.

Toisin kuin jotkut myyttiteorian kannattajat väittävät, Paavali puhuu Jeesuksesta ihmisenä (syntymä, opetustehtävä, opetuksia, ristiin nauttaminen, kuolema). Paavalin kirjeiden mukaan Paavali tunsu Pietarin ja Jeesuksen veljen Jaakobin. Olisiko heiltä jäänyt mainitsematta, että

Jeesusta ei tosiasiaassa koskaan ollut olemassakaan? Apostolien teoissa on useita Jeesukseen liittyviä opetuksia, jotka tutkijat ovat ajoittaneet evankeliumeja edeltäviin suullisiin traditioihin. Niitä pidetään kaikkein ”primitiivisimpinä”, koska ne sisältävät evankeliumeista ja Paavalin kirjeistä poikkeavan teologisen näkemyksen: Jeesus oli ihminen, jonka Jumala korotti pojakseen vasta ylösnousemuksessa.

Käytyään läpi kaikki lähteet sadan vuoden sisällä Jeesuksen oletetusta kuolemasta Ehrman löytää seitsemän todistajaa tai todistuslinjaa evankeliumeista ja niiden todennäköisistä kirjallisista edeltäjistä sekä kymmenen todistajaa evankeliumien ulkopuolisista lähteistä (muut UT:n kirjoitukset, *I Klemensin kirje*, piispat Papias ja Ignatius). Ehrmanin mukaan kriittinen tutkimus antaa vahvat perusteet ajatella, että nämä todistajat ovat toisistaan kokonaan tai osittain riippumattomia. Näin ollen historiallisen Jeesuksen olemassaolo on hyvin perusteltu. Täydellistä varmuutta on tietenkin mahdotonta saada, koska historia tieteenä käsittelee aina todennäköisyyksiä. Vertailun vuoksi Ehrman toteaa, että historiallinen näyttö Pontius Pilatuksen olemassaolosta on huomattavasti vähäisempi kuin Jeesuksen tapauksessa.

Antiikin jumalten kuolema ja ylösnousemus?

Kuten jo edellä todettiin, myyttiteorian kannattajien keskeinen argumentti on, että tarina Jeesuksesta syntyi antiikin jumaltarujen pohjalta. Katsotaan näiden tarujen taustaa hieman tarkemmin. 1800-luvun lopulta alkaen tieteellisissä piireissä sai suosiota Sir James George Frazerin kirja *Golden Bough* (Frazer, 1890), jossa esitettiin Lähi-idän jumalhahmojen (Osiris, Tammuz, Attis ja Adonis) kuolleen ja ylösnousseen. Kyseiset tarinat heijastelivat Frazerin tulkinnessa kasvien vuotuista elämänkiertoa. Nykyaikainen tutkimus on kohdistanut Frazerin esitykseen ankaraa kritiikkiä. Historialliset lähteet eivät tue käsitystä jumalista, jotka evankeliumien esittämän Jeesuksen tavoin kuolivat ja nousivat ylös. Kaikki antiikin tarujen jumalhahmot on luokiteltavissa kahteen kategoriaan (Smith, 2005): 1) jumalolennot, jotka palasivat takaisin, mutta eivät kuolleet ja 2) jumalolennot, jotka kuolivat, mutta eivät palanneet elämään. Hyvänä esimerkkinä toimii toiselta vuosisadalta peräisin oleva Plutarkhoksen esittämä taru, jossa Osiris surmataan, mutta hänen vaimonsa Isis onnistuu virvoittamaan hänet. Osiris ei kuitenkaan pala elämään, vaan hänestä tulee Lännen maan – siis kuoleman valtakunnan – hallitsija.

Myyttiteorian kannattajien argumentin keskeinen ongelma on se, että suuri osa jumaltarujen lähteistä on kirjoitettu kristinuskon synnyn jälkeen (toki jumaltarujen alkuperä voi olla säilyneitä kirjallisia lähteitä vanhempi). Antiikin varhaisemmat lähteet puolestaan kertovat niistä hyvin vähän tai ei mitään*. Näin ollen käsitys ylösnousseista jumalolennoista ei ollut antiikin maailmassa laajalle levinnyt, eikä ole näyttöä siitä, että Jeesuksen ajan Palestiinassa niistä olisi tiedetty mitään. Lisäksi edellä mainitut Gravesin kertomukset neitseistä syntyneistä ja kuudestatoista ristiinnaulitusta vapahtajaolennosta ovat puhdasta mielikuvituksen tuotetta. Tosin Graves ei esittänytäkään väitteidensä tueksi mitään alkuperäislähteitä. Jotkut ovat kuitenkin ottaneet Gravesin sepitelmät vakavasti myös Suomessa (Aaltonen, 1952). Eskolan (2009, s. 66) mukaan valistuneet ateistiset järjestöt kehottavat hylkäämään Gravesin kirjan epäluotettavana lähteenä.

Gravesin pääasiallisena lähteenä toimi Godfrey Higginsin teos *Anacalypsis* (Higgins, 1833). Higginsin tavoite oli samankaltainen kuin teosofiankin: osoittaa uskontojen sisäinen yhteenkuuluvaisuus ja sama alkuperä. On ilmeistä, että H. P. B. käytti Higginsin kirjaa omissa kirjoituksissaan ainakin inspiraation lähteenä (Shepard, 1985). Ikävä kyllä Higginsinkään teos ei kestä tieteellistä lähdekritiikkiä; esimerkiksi Eskola (2009, s. 53–69) esittää terävän analyysin Gravesin ja Higginsin kirjoista ja niiden lähteistä.

Pohdintaa

Ehrman esittää myyttiteorian kannattajien kritiikin ja pääargumentit, joihin hän vastaa lähdekritiikkiä käyttäen vakuuttavasti ainakin tämän kirjoittajan mielestä. Kenties Ehrmanin uskottavuutta lisää se, että hän ei agnostikkona ole sitoutunut mihinkään kristinuskon oppiin. Tutkijoille tai teologin koulutuksen saaneille Ehrman ei tarjonne mitään uutta argumenttia Jeesuksen historiallisuudesta. Esimerkiksi pastori Jaakko Heinimäen esitys Jeesuksen historiallisuuden perusteluista (ja perustelujen kritiikki) on lähteessä Heinimäki & Niemelä (2011).

---

* Teosofian mukaan jumaltarujen taustalla oli todellista mysteeriotietoa, jota ei voitu esittää julkisissa lähteissä. Myös historiatutkimus tunnustaa mysteeriokulttien olemassaolon, mutta niistä ei tiedetä juuri mitään.

Mitä uutta Ehrmanin kirja voi tuoda teosofeillemme? Ainakin hän osoittaa selvästi sen, että teosofien on syytä olla tarkkoja käyttämiensä lähteiden historiallisesta luotettavuudesta. Besantin ja Leadbeaterin (ja varhaisen H. P. B:n) esittämä tulkinta kristinuskon Jeesuksesta 105 vuotta eaa. syntyneenä Jeshu ben Pandirana ei kestä historiallista kritiikkiä; toki ben Pandira on voinut olla olemassa, mutta hän ei ole sama henkilö kuin Jeesus. H. P. B. kannatti elämänsä loppupuolella Jeesuksen myyttiteoriaa: hän näki Jeesuksen elämän allegoriana, joka sisälsi esoteerisia totuuksia. Vaikka Jeesuksen historiallisuus on varsin selvästi osoitettu, voidaan silti hyvin ajatella, että H. P. B:n opetus evankeliumien allegorisesta ja esoteerisesta luonteesta on riippumaton Jeesuksen historiallisuudesta (Blavatsky, 1895). Lopuksi on syytä todeta, että teosofian perusperiaate – ”Totuus on korkein uskonto” – kannustaa meitä kunnioittamaan totuutta, tai lievemmin sanoen parasta näyttyä, enemmän kuin mitään muuta auktoriteettia.

Lähteet

- Aaltonen, V.T. (1952). *Miksi en ole kristitty?* Vapaa-ajattelijain liitto ry. Helsinki.
Tämän artikkelin kannalta relevantti osa on saatavilla internetistä:
<https://www.teosofia.net/eriusk/aaltonen.htm>.
- Barker, A.T. (toim.) (1997). *Mestarien kirjeet A.P. Sinnettille Mahatma M:ltä ja K. H:lta*, uusi laitos (e-kirja). Lahden Minerva.
Lainaus kirjeestä 111 (e-kirjan s. 396, painetun kirjan s. 405).
[Vanha laitos nimellä *Viisauden mestarien kirjeitä*, kirje LIX].
Saatavilla internetistä osoitteesta:
https://teosofia.net/e-kirjat/Mestarien_kirjeet.pdf.
- Blavatsky, H. P. (1985). *Hunnuton Isis. Teologia, osa 1*.
Ruusu-Ristin kirjallisuusseura ry.
- Blavatsky, H. P. (1895). *The esoteric character of the gospels*.
Saatavilla internetistä englanniksi: https://blavatskyarchives.com/theosophypdfs/blavatsky_studies_in_occultism_volume_5.pdf.
- Besant, Annie (1978). *Kristinuskon salainen puoli*. Teosofinen Seura. Helsinki.
- Eskola, Timo (2009). *Ateismin sietämätön keveys – jumalakieltämisen heikoista perusteista*. Kustannus Oy Uusi Tie. Helsinki.
- Frazer, James George (1890). *The Golden Bough: A study in comparative religion*.

- Graves, Kersey (1875). *The World's Sixteen Crucified Saviors: Or Christianity Before Christ*.
- Heinimäki, Jaakko & Niemelä, Jussi K. (2011). *Kamppailu Jumalasta: 12 erää uskosta*. Helsinki-kirjat. Helsinki.
- Higgins, Godfrey (1833). *Anacalypsis; an attempt to draw aside the veil of the Saitic Isis; or, An inquiry into the origin of languages, nations, and religions*.
- Levi, Eliphas (2004). *The Paradoxes of the Highest Science: With Footnotes by a Master of the Wisdom* (Introduction by R. A. Gilbert).
Kuthumin alaviite 53:1 on saatavilla myös internetistä:
https://www.sacred-texts.com/eso/levi/phs/phs07.htm#fr_43.
- Roca, Abbé & Blavatsky, H. P. (2012). *Kristinuskon esoterismi*.
Ihmisyden Tunnustajat. Lainaukset saatavilla internetistä englanniksi:
http://www.katinkahesselin.net/blavatsky/articles/v9/y1888_033.htm
(Blavatsky Collected Writings, Volume 9, p. 216).
- Shepard, Leslie (1985). The Anacalypsis of Godfrey Higgins – Precursor of Isis Unveiled and The Secret Doctrine. *Theosophical History*: Volume 1, Issue 3.
- Smith, Jonathan Z. (2005). Dying and rising gods. *Encyclopedia of Religion*, 2nd ed., 4: 2535–40. toim. Lindsey Jones. Macmillan. Detroit.
[Myös Wikipedian artikkelissa on kriittinen katsaus aiheesta:
https://en.wikipedia.org/wiki/Dying-and-rising_god

Jeesus Kristuksen arvoitus

Tämän kirjoituksen tarkoituksena on katsoa, mitä Pekka Ervast ja muutamat muut ovat sanoneet Jeesuksesta, hänen historiastaan ja merkityksestään ihmiskunnan kehitykselle. Käsittelen tässä esityksessä Annie Besantin, Rudolf Steinerin ja Pekka Ervastin opetuksia Jeesus Kristuksesta.

Besantin opetus Jeesuksesta ja Kristuksesta

Annie Besantin kanta tulee selville hänen kirjassaan *Kristinuskon salainen puoli*. Ilmeisesti myös Charles Leadbeater edusti samaa kantaa. Kirjassa kerrotaan, että Jeschu syntyi 105 eKr. Palestiinassa. Vanhemmat olivat hyvää sukua, vaikkakin köyhiä. Poika kasvatettiin hartaaseen uskonnollisuuteen. Pojan kyvyt tulivat esille temppelin oppineiden kanssa käydyssä keskustelussa Raamatun kertomuksen tapaisesti. Sitten hänet lähetettiin 19-vuotiaana esseelaisten luostariin. Jeschu vihittiin Egyptissä suureen veljeskuntaan, josta suurten uskontojen perustajat ovat lähteneet. Jeschu oli ylevä, puhdas ja lempeä. 29-vuotiaana hänen yli-inhimillinen puhtautensa ja hartautensa mahdollisti sen, että hänestä tuli mahtavan olennon temppeli. Tämä Jeschuun inkarnoituva olento antoi uuden sysäyksen ihmiskunnan kehittämiseksi. Tätä olentoa Besant nimittää Kristukseksi. Kristus teki sitten Jeschun ruumiissa opetustyötä ja paransi sairaita. Kolme vuotta toimittuaan Jeesuksen inhimillinen ruumis kohtasi rangaisuksen siitä, että oli kätkenyt ihmistä suuremman opettajan. Kuolemansa jälkeen hän kävi hienossa henkiruumiissaan opettamassa 50 vuoden ajan.

Yhteenvetona Besantin kannasta voidaan sanoa, että historiallinen Kristus oli henkiseen hierarkiaan kuuluva korkea olento, joka käytti kolme vuotta opetuslapsi Jeesuksen ruumista. Siis kyseessä on kaksi eri yksilöllisyyttä: Jeesus ja Kristus eli Maailmanopettaja. Jeesus suoritti loppuun inhimillisen kehityksensä ja tuli erääksi viisauden mestariksi, jonka työalana on kristinusko. Krishnamurtin (1895–1986) yhteydessä odotettiin

uutta Maailmanopettajan ilmenemistä; Krishnamurti itse sanoutui tästä irti (aiheesta tarkemmin tämän artikkelikokoelman toisessa osassa).

Rudolf Steinerin kristologiaa

Steinerin kannassa on yhteistä piirteitä em. teosofisen käsityksen kanssa. Siinä on kuitenkin joitakin mielenkiintoisia eroja. Steiner puhuu kahdesta Jeesus-lapsesta. Toinen kuului Salomosta polveutuvaan sukuhaaraan ja toinen polveutui Natanista. Salomosta polveutuva Jeesuslapsi oli Steinerin mukaan Zarathustra, joka toi mukanaan vahvoja sisäisiä voimia. Zarathustran yksilöllisyys jätti 12 v. ikäisenä Salomon-sukuisen Jeesuksen ruumiin ja siirtyi Natanista polveutuvaan Jeesukseen. Tämä nataaninen Jeesus oli ulkonaisissa asioissa miltei lahjaton, mutta hän osasi puhua melkein heti syntymän jälkeen. Tosin tätä kieltä kykeni ymmärtämään vain Jeesuksen äiti. Nataanisen Jeesuksen astraaliruumiissa vaikuttivat Buddhan voimat. Hänen menneisyytensä oli hyvin erikoinen: hän ei ollut aiemmin inkarnoitunut kertaakaan fyysiseen ruumiiseen, vaan hänen minuuttaan oli vaalittu mysteerikeskuksessa. Tämä minuus oli vapaa kaikesta maallisesta sisällöstä ja virikkeistä. Hänellä ei ollut varsinaista kehittynyttä ihmismినää kuten muilla ihmisillä, jotka olivat inkarnoituneet kerta toisensa jälkeen kuten mekin. Koska hänellä ei ollut ihmismినää, joka olisi inkarnoitunut, ei minkään tarvinnut poistua Zarathustrayksilöllisyyden siirtyessä nataaniseen Jeesukseen. Zarathustra vaikutti nataanisessa Jeesuksessa ikävuosina 12–30. Näiden kahden Jeesuksen yhdistelmästä syntyivät ainutlaatuiset olemuspuolet, joissa olivat mukana täydellisen viattomuuden voimat ja toisaalta Buddhan ja Zarathustran viisauden voimat.

Tällainen valmistus siis Steinerin mukaan tarvittiin, jotta Kristus olisi voinut ottaa ihmishahmon. 30 vuoden iässä Zarathustran yksilöllisyys poistui ja Kristus – Aurinko-olento – laskeutui jäljelle jääneeseen kolminaiseen ruumiillisuuteen. Kristusolento eli Jeesuksen ruumiissa kolmen vuoden ajan – Johanneksen kasteesta Golgatan mysteeriiin. Golgatalla Kristus Jeesuksen veri vuoti maahan ja samalla maahan liittyi voimia, joita siinä ei ennen ollut. Steiner sanoo, että jos joku olisi katsonut Maapalloa ulkopuolelta, hän olisi huomannut Maan auran kirkastumisen kristusvoimien yhtyessä siihen. Nämä voimat olivat välttämättömiä Maan kehitykselle. Ihminen oli nimittäin kehityksessään tullut syvimpään kohtaan, ja tarvittiin voimakasta sysäystä eteenpäin.

Jeesuksen ruumiin aineelliset osat hajosivat hyvin nopeasti kuoleman jälkeen ja haihtuivat elementteihin. Sen vuoksi opetuslapset löysivät vain käärinliinat. Jeesus sitten ilmestyi ylösnousseessa muodossa, fyysisen ruumiin alkumuodossa.

Myös Steiner puhuu 100 vuotta ennen ajanlaskun alkua eläneestä Jeshu ben Pandirasta. Steinerin mukaan hän valmisteli Kristus-tapahtumaa. Hän oli Buddhan jälkeen tullut bodhisattvaksi. Jeshu ben Pandira on siis Buddhan seuraaja, josta itsestään tulee joskus tulevaisuudessa Buddha.

Pekka Ervastin opetus

Ervastin opetuksissa on selvä perusta, joka hänellä oli alusta alkaen ja joka ei muuttunut vuosikymmenien aikana: mystinen Kristus eli Kristus meissä ja Kosminen Kristus. Korkeamman minän herääminen ei ole vielä sama asia kuin mystisen Kristuksen herääminen. Korkeamman minän pitää ottaa vielä mystinen Kristus itseensä; tätä sanotaan joskus myös buddhin eli veljesrakkauden heräämiseksi.

On huomattava, että Ervast puhui ylimalkaisesti joissakin esitelmissään Jeesuksen aikaisemmista inkarnaatioista vuoteen 1932 saakka, jolloin hän esitti uuden näkemyksen. Hän kuvaa, kuinka ihmiskunnan alkuperäiset auttajat – Melkisedek joukkoineen – olivat saaneet lapsi-ihmiskunnasta opetuslapsia. Taivasmaailmassa pidettiin kokous, jossa ihmiskunnan ensimmäiset opetuslapset päättivät lähteä elämään kokemaan kaikkea ja voittamaan. Yksi heistä ei tuntenut erikoista halua lähteä kokemaan, vaan hän halusi kaiken aikaa säilyttää jumalyhteytensä. Melkisedek ja muut näkivät, että tässä erikoisessa yksilössä voisi Kosminen Kristus ilmestyä maan päällä lopullisesti. Niin tapahtui, että tämä yksilö päätti toisten tuella pidettyä inkarnoitumasta; hän seuraisi ihmisten kiusauksia ja taisteluita hengessään. Hänellä oli kyllä ihmisen muoto, jonka hän oli saanut inkarnoiduttuaan Lemurialla. Hän syntyi ajan täytyessä Jeesuksena.

Jeesuksen yksilöllisyys oli viettänyt taivaissa miljoonia vuosia. Hänellä ei ollut siten mitään karmaa eikä hän voinut tuoda mitään omaa karmallista fyysistä tai sielullista muotoa mukanaan kuten tavalliset ihmiset. Hänen vanhempiansa täytyi olla erityisen kehittyneitä olentoja, mutta se ei vielä riittänyt, vaan Jeesus tarvitsi apua. Zarathustra antoi voimaansa Jeesuksen eetteriruumiille, Buddha antoi voimaansa Jeesuksen

astralis-mentaalille ruumiille, myös Krishna ja muut mestariolennot autoivat. Se oli siten Valkoisen Veljeskunnan yhteinen ponnistus. Jeesus ei siis Ervastin mukaan varsinaisesti saanut jonkin tietyn mestarin eetteri- tai astraaliruumista, mutta nämä hienoaineiset olemuspuolet muodostuivat mestarien säteilemien voimien mukaisesti. Jeesus sai lahjaksi Zarathustralta eetteriruumiin puhtauden ja voimat, Buddhalta viisauden astralis-mentaaliseen ruumiiseensa.

Jeesus vaikutti pienenä haaveilevalta, melkein tylsältä lapselta; hän ei ollut lapsena mitenkään älykäs. Vasta 12-vuotiaana Jeesus yhtäkkiä muuttui älykkääksi, joka temppelissä häikäisi kirjanoppineita. Tämä johtui Ervastin mukaan siitä, että silloin Jeesuksen minuus yhtyi hänen persoonallisuuteensa. Kuten edellä kävi ilmi, Steiner selitti tämän Zarathustra-Jeesuksen siirtymisenä nataaniseen Jeesukseen. Ervastin kantaan sopii hyvin *Pistis Sophian* kuvaus, jossa Jeesus syleilee kirkkaampaa minäänsä ja muuttuu yhdeksi tämän kanssa. Tämän kokemuksen jälkeen hän oli täynnä taivaallisen minäänsä mukanaan tuomaa viisautta ja tietoa.

Jordanin kasteessa Jeesus Kristuksesta tuli Kosminen Kristus, Jumalan Poika tuli häneen. Ervast ei tarkoita tällä jotakin korkeaa olentoa, joka olisi syrjäyttänyt Jeesuksen minuuden. On tärkeää huomata, että Ervastin tulkinnassa Jeesus oli ensimmäinen, joka otti kristustajunnan niin syvällisesti vastaan, mutta ei suinkaan ainoa. Jokainen ihminen on potentiaalisesti Jumalan Poika.

Kosmisen Kristuksen läsnäolo muutti vähitellen koko maapallon auran. Ristinkuolema ei olisi ollut välttämätön tämän saavuttamiseksi. Jeesus Kristus tuli maapallon korkeammaksi minäksi; aikaisemmin maapallolla ei ollut korkeampaa minää. Kristusvoimat saapuivat maapallon eetteriin ja puhdistavat maapallon auraa; puhdistettavaa ikävä kyllä riittää ja lisää tulee koko ajan, joten Jeesus Kristuksella on valtaisa työ suoritettavanaan. Myös kuoleman jälkeinen elämä alkoi muuttua Jeesuksen työn jälkeen.

Merkittävää Jeesus Kristuksen työssä on se, että hän avasi uuden liiton tien, jota mm. Buddha oli jo elämällään ja opetuksillaan valmistanut. Uuden liiton vihkimystie on erilainen kuin vanhassa liitossa, joka edelleen Pekka Ervastin mukaan on mahdollinen. Tiet kyllä yhtyvät käsittääkseni mestariasteessa. Vanhan liiton vihkimysten ylimpänä hierofanttina on edelleen Sanaat Kumara eli Melkisedek, mutta uuden liiton vihkimykset

otetaan Jeesus Kristukselta. Erikoista tässä on se, että kukaan muu teosofinen opettaja ei tästä mainitse. Toisaalta Steinerin opetukset voidaan tulkita Ervastin kantaa tukeviksi tässä kysymyksessä.

Ervast korostaa, että emme voi ymmärtää Jeesus Kristusta ellemmme ensin ymmärrä Buddhaa, Jeesuksen suurinta ystävää ja veljeä. Tie Jeesus Kristuksen luo kulkee kaikkien vanhojen uskontojen, siis vanhan liiton kautta. Ervast puhuu myös bodhisattvasta, tulevasta Buddhasta, joka johtaa opetustointia ihmiskunnassa. Häntä nimitetään myös Jeesukseksi (ilmeisesti tässä on Besantin ja Baileyn tarkoittama Kristus), koska hän erikoisesti valmisti Jeesus Kristuksen tulemistä. Hänet tunnetaan Talmudissa nimellä Jeshu ben Pandira, joka vaikutti esseelaisten keskuudessa. Hän opetti tavallaan sitä, mitä Buddha oli opettanut Intiassa ja opetti odottamaan Jeesuksen syntymää. Bodhisattva vaikutti myöhemmin 1. vuosisadalla Apollonius Tyanalaisen kautta, jota kutsutaan mestari Jeesukseksi tai syrialaiseksi Jeesukseksi.

Opetusten vertailua

Ervastin opetuksissa esiintyvät sekä mestari Jeesus että Bodhisattva (Maailmanopettaja), kuten teosofisillakin opettajilla. Jeesus Kristuksen osalta Ervastin kanta eroaa ratkaisevasti muista teosofisista opettajista. Besantin esittämän Jeshu ben Pandiran samaistuksen Jeesus Kristukseen Ervast tyrmää pelkästään vetoamalla Paavalin historiallisuuteen ja muihin ulkoisen historian todistamiin seikkoihin. Tässä Ervast on samalla kannalla Steinerin kanssa: tällainen merkittävä henkilö oli olemassa ja hänellä oli tärkeä osa Jeesuksen tulemisen valmistustyössä. Ervast myös kuvaa, kuinka ben Pandiran aura on laaja ja kirkas, kun taas Jeesus Kristuksen aura näyttää miltei mitättömältä. Ervastin mukaan Jeesuksen elämää ei voi tutkia pätevästi, ellei saa häneltä siihen lupaa. Syy Jeesuksen auran näennäiseen mitättömyyteen on siinä, että hänen auransa käsittää koko maapallon, eikä salatieteilijä ilman muuta pääse sitä näkemään.

Teosofisten opettajien ja Steinerin opetukset Jeesukseen siirtyneestä korkeasta yksilöllisyydestä eivät saa tukea Ervastilta, jonka mielestä ihmisen vapahtajaksi ei kelpaa toinen ihminen, vaikka tämä olisi kuinka korkealle kehittynyt. Ihmisen pelastaa hänessä syntyvä mystinen Kristus. Ihminen on samanarvoinen kaikkien olentojen kanssa jumalallisen syntyperänsä nojalla, eroa voi olla vain kehityksen asteessa. Korkeim-

matkin aurinkokuntien luojaolennot ovat siten ihmisen veljiä. Tämä on mielestäni mahtava visio! Ja kuten edellä tuli esille, kokemus mystisestä ja kosmisesta Kristuksesta oli Ervastin kaiken työn perusta. Se ei ollut pelkän ajattelun eikä edes ”pelkän” salatieteellisen tutkimuksen tulosta, vaan henkinen perustavaa laatua oleva kokemus.

Steinerin ja Ervastin opetuksilla on mielenkiintoisia yhtäläisyyksiä: Ervastkin löysi Steinerin kuvaaman inkarnaatioihin osallistumattoman Jeesuksen ja mestariolentojen (mm. Buddhan ja Zarathustran) vaikutuksen Jeesuksen olemuspuoliin. Ervastilla ei ole kuitenkaan kahden Jeesuslapsen käsitystä kuten Steinerilla. Myös Steiner on puhunut Jeesuksen kuolemattomasta ylösnousemusruumiista. Yhtäläisyydet eivät ole sattumaa. Niille lienee ainakin kaksi mahdollista selitystä:

1) Ervast oli lukenut monia Steinerin esitelmiä, joten hän tiesi Steinerin kannan. Joku voi ajatella, että Ervast vain plagioi ja muunteli Steinerin opetuksia.

2) Toinen vaihtoehto on, että Ervast oli itsenäinen okkulttinen tutkija, joka päätyi osittain samoihin ja eräiltä keskeisiltä osilta eri tuloksiin kuin Steiner.

Itse pidän jälkimmäistä tulkintaa vakuuttavampana.

Yhteenvetoa

Pekka Ervast esitti kantansa pari vuotta ennen kuolemaansa. Hän ei vaatinut sille mitään auktoriteettia; kyseessä on tulos, johon hän siihenastisissa tutkimuksissaan oli tullut. Tietyissä mielessä ei ole kovin tärkeää oliko Jeesuslapsia kaksi vai yksi. Keskeistä on mielestäni opetus mystisestä ja kosmisesta Kristuksesta ja erityisesti Jeesuksen eettiset opetukset. Jeesuksen voi ottaa ystävänä tai vanhempana veljenä, jonka neuvoihin voi luottaa. Ruusuristolaiselle totuudenetsijälle on selvää, että tie mystisen Kristuksen heräämiseen käy vain Vuorisaarnan (tai vastaavien) eettisten ohjeiden elämisen kautta.

Lähteet

Besant, Annie (1978). *Kristinuskon salainen puoli*. Teosofinen Seura. Helsinki.

Ervast, Pekka (1940). *Christosophian peruskysymyksiä II. Jeesus Kristus, maailman vapahtaja*. Ruusu-Risti.

- Ervast, Pekka (1983). *Jeesus Kristus maailman vapahtaja*. Ruusu-Ristin Kirjallisuusseura ry.
- Ervast, Pekka (2005). *Esoteerisia opetuksia*. Ruusu-Ristin Kirjallisuusseura ry.
- Ervast, Pekka (1951). *Kristus meissä*. Ruusu-Risti.
- Ervast, Pekka (1987). *Ruusu-Ristin syntysanat Suomessa*.
Kristosofinen kirjallisuusseura ry.
- Steiner, Rudolf (1989). *Jeesuksesta Kristukseen*. Suomen antroposofinen liitto.

Viides evankeliumi

Jeesuksen kadotetuilla vuosilla tarkoitetaan 18 vuoden ajanjaksoa Jeesuksen elämästä, josta evankeliumit eivät kerro mitään muuta kuin ”Jeesukselle karttui ikää ja viisautta; Jumalan ja ihmisten suosio seurasi häntä.” (Luukas 2:54). Kadotetut vuodet alkavat sen jälkeen, kun Jeesus 12-vuotiaana hämmästytti synagogassa lain opettajia syvällisellä ymmärryksellään. Jeesuksen elämän seuraava vaihe, josta evankeliumeissa kerrotaan, alkaa vasta noin 30-vuotiaana Jordanin kasteella. Kadotetuista vuosista on kerrottu apokryfisissä evankeliumeissa ja muissakin kirjoituksissa, mutta näitä lähteitä tutkijat eivät pidä historiallisesti luotettavina.

Tarkastelen tässä esityksessä Jeesuksen kadonneita vuosia lähinnä Rudolf Steinerin (1861–1925) hengentieteellisen tutkimuksen näkökulmasta, mutta luon aluksi lyhyen katsauksen Taavi Kassilan esittämään kertomukseen, jonka mukaan Jeesus kävi kadotettujen vuosiansa aikana Intiassa opiskelemissa itämaista viisautta ja myöhemmin myös kuoli Intiassa.

Kuoliko Jeesus Intiassa?

Taavi Kassila kertoo kirjassaan *Nasaretin miehen salaisuus* (2015) Intiaan vaeltaneesta pyhiinvaeltajasta Issasta; Issa on paalin kieltä ja tarkoittaa Jeesusta. Kassilan esitys pohjautuu Nikolai Notovitchin kertomukseen *The Unknown Life of the Christ* (1894). Kertomuksen mukaan Jeesus saapui 13-vuotiaana Intiaan opiskelemaan sanskritin kieltä ja Vedoja. Hän joutui kuitenkin ristiriitaan brahmiinipapin kanssa, koska ei voinut hyväksyä kastilaitoksen asettamia henkisen opetuksen rajoituksia. Jeesus opiskeli myös buddhalaista viisautta Himalajalla laman opastuksella kuuden vuoden ajan. Saatuaan opintonsa päätökseen hän palasi Israeliin Persian kautta, jossa hän suututti Zarathustran papit opetuksillaan.

Kassila kertoo myös ristiinnaulitsemisen jälkeisistä ”kadonneista vuosi-ista”: Jeesus ei kuollutkaan ristillä, vaan hän virkosi henkiin.* Nikodemus, Joosef Arimatialainen ja esseelaisten vanhimmat auttoivat Jeesusta ja piilottivat hänet roomalaisilta ja Sanhedrinin johtajilta. Tämän jälkeen Jeesus matkusti eri maissa, kunnes päätyy apostoli Tuomaksen kanssa Intiaan. Hän opetti 30 vuoden ajan Intiassa ja kuoli 80 vuoden iässä. Kassila kertoo kirjassaan, kuinka hän vieraili Kashmirin alueella sijaitsevassa mausoleumissa, jonka kellarissa kerrotaan olevan Jeesuksen hauta.

Kassilan kertomus on omalla tavallaan viehättävä, ja se on kirjoitettu kunnioittavassa hengessä. Historialliset lähteet eivät kuitenkaan anna tukea Notovitchin kirjalle, joten myös Kassilan tulkintaa voidaan pitää fiktiivisenä. Esimerkiksi agnostinen Uuden testamentin tutkija Bart D. Ehrman (2011) toteaa (käännös AS):

Kenelläkään tunnustetulla tutkijalla ei ole nykyaikana mitään epäilyksiä asian suhteen. Koko tarina oli Notovitchin keksintö; Notovitch ansaitsi huijauksensa ansiosta merkittävän määrän rahaa ja huonon maineen.

Ehrmanin lausunnon motiivina ei voida pitää kristinuskon puolustamista, koska hän ei ole kristitty tai minkään muunkaan uskonnon tunnustaja. Jeesuksen Intian matkoista ei siten ole historiatieteen kritiikin kestäviä lähteitä. (Tietysti menneisyydessä on tapahtunut paljon asioita, joista historian tutkimus ei voi lähteiden puuttuessa sanoa mitään.) Teosofian ja myös esoteerisen kristinuskon näkökulmasta olisi toki kauhasta ajatella, että Jeesus olisi käynyt Intiassa ja Persiassa opiskelemassa Krishnan, Buddhan ja Zarathustran yleviä opetuksia ennen kuin aloitti julkisen opetustyönsä Palestiinassa. Jeesuksen kuolema Intiassa ei kuitenkaan ole yhteensopiva historiallisten lähteiden tai Rudolf Steinerin ja Pekka Ervastian henkisen tutkimuksen kanssa.

---

* Kassila mainitsee tässä yhteydessä myös Koraanin opetuksen, mutta se ei itse asiassa tue Notovitchin kertomusta. Koraanin mukaan Jeesusta ei ristiinnaulittu eikä hän kuollut, vaan se ”vain näytti siltä”. Tämän jälkeen ”Jumala korotti hänet luokseen”. Tosin islamin piirissä on myöhemmin esitetty, että Jeesus olisi näiden tapahtumien jälkeen elänyt ”kaukaisissa maissa” (https://en.wikipedia.org/wiki/Islamic_view_of_Jesus%27_death).

Viidennen evankeliumin taustaa

Steiner piti ennen I maailmansotaa esitelmäsarjan, jossa hän kertoi Jeesuksen kadotetuista vuosista akashasta eli maailmojen muistista löytämiensä tietojen perusteella. Esitykseni perustuu Peter Selgin (2010) kirjaan ja Steinerin (1986) esitelmäsarjaan *Viides evankeliumi*. Esitelmät alkoivat Oslossa (ent. Kristiania) lokakuussa 1913; Steinerin mukaan kyseinen alue tarjosi parhaat olosuhteet Kristuksen ymmärtämiseen. Esitelmäsarja päättyi – keskeneräisenä – Saksassa tammikuussa 1914. Steiner korosti, että akashan perusteella kerrottu ”henkinen kirjoitus” eli Viides evankeliumi oli vielä alustava ja mahdollisesti myöhempi henkinen tutkimus toisi siihen korjauksia ja tarkennuksia. Steiner ei kuitenkaan koskaan palannut Viidenteen evankeliumiin, vaikka puhuikin elämänsä loppuun saakka Kristus-tapahtumasta ja sen merkityksestä ihmiskunnan henkille kehitykselle.

Venäläinen kirjailija Andrei Belyi on kertonut muistelmissaan, että tavallisesti Steiner esiintyi täysin hillittynä ja luottavaisena siihen, mitä hän kulloinkin esitti.* Viidennen evankeliumin luennot olivat aivan toisenlaisia: hän ei puhunut opettajan, vaan veljen tavoin, joka jatkaakseen tarvitsi yleisön osallistumista ja myötätuntoa. Myös Friedrich Rittelmeyer (2013) kertoi muistelmissaan, kuinka Steinerin silmät katsoivat Jeesus Kristuksen menneisyyteen ja säteilivät puhtautta, totuudellisuutta ja nöyryyttä (Rittelmeyer oli huomattava protestanttinen teologi ennen kuin hänestä tuli antroposofi ja yksi Kristiyyhteisön perustajista). Näistä aikalaistodistuksista syntyy vaikutelma siitä, että Steiner välitti jotakin aivan erityistä Viidennen evankeliumin luennoissaan.

Viides evankeliumi Rudolf Steinerin mukaan

Steinerin mukaan Jeesus kykeni 12-vuotiaana hämmästyttämään kirjanoppineet viisaudellaan, koska tällöin nataaniseen Jeesukseen liittyi Zarathustran minuuus, joka oli vanhan viisauden läpäisemä.** Tämän ansiosta Jeesus kykeni omaksumaan nopeasti kaiken, mitä muut hänen

---

* Osa Belyin Steiner-muistelmissa on saatavilla lähteessä Belyi ym. (1987). Tämän artikkelin Belyin muistelmat eivät sisälly em. lähteeseen, vaan ne on otettu Selgin (2010) kirjasta.

** Steinerin käsitystä kahdesta Jeesus-lapsesta on käsitelty edellisessä artikkelissa.

ympärillään tiesivät. Hän kykeni ottamaan vastaan inspiraatiota Bath-Kolilta, joka tunnettiin juutalaisuudessa ”äänenä taivaasta” (https://en.wikipedia.org/wiki/Voice_of_God). Jeesuksella oli myös korkeatasoinen henkinen havaintokyky, joka ilmeisesti oli mahdollinen Zarathustraminuuden aikaisempien saavutusten ansiosta.

Jeesus toimi puusepän ammatissa, ja hän matkusteli Palestiinan alueella ja sen ulkopuolella 16 ikävuodesta alkaen karmansa johdattamana, kuten Steiner totesi. Jeesus seurasi erästä pakanallista kulttitapahtumaa matkoilla ollessaan ja näki, kuinka uhritoimitukset eivät enää kutsuneet jumalallisia voimia, vaan vetivät puoleensa demonisia olentoja. Jeesuksesta oli hyvin katkeraa huomata, kuinka ahrimaniset ja lusiferiset voimat alistivat palvontamenoissa ihmiset valtansa alle. Ihmisten sairaus ja häätä sytyttivät Jeesuksen sieluun äärettömän rakkauden. Tällaisessa tilanteessa Jeesus kohosi äkillisesti aurinkopiirin elämään, jossa hän kuuli Bath-Kolin muuntuneen äänen mm. kertovan, että ”pahat vallitsevat” ja että jokapäiväisessä leivässä ”ei vallitse taivaan tahto”. (Bath-Kolin ilmoittamat sanat esiintyvät muuntuneessa muodossa *Isä meidän* -rukouksessa, jonka Jeesus Kristus antoi myöhemmin seuraajilleen.) Jeesus oli tällöin 23-vuotias, minkä jälkeen hän palasi takaisin kotiinsa.

Kotiin palattuaan Jeesus tuli läheiseen yhteyteen essealaisten veljeskunnan kanssa, ja hän suoritti essealaisten edellyttämiä asteita. Steiner kertoi kiintoisana yksityiskohtana, että essealaisten symbolina oli pieni lapio tai lasta, joka esiintyy nykyäänkin symbolina vapaamuurariudessa. (On huomattava, että Steiner kuvaa essealaisten veljeskuntaa ennen kuin Qumranin kirjakääröt löydettiin.) Jeesus oppi tietämään lähes kaiken henkisen tiedon, mikä oli essealaisten hallussa. Erään essealaisten kanssa käydyn keskustelun seurauksena Buddha ilmestyi Jeesukselle. Buddha kertoi Steinerin mukaan seuraavaa (Steiner, 1986, 69):

Jos minun oppini toteutuu täysin opettamassani muodossa, tulee kaikista ihmisistä essealaisten kaltaisia. Niin ei kuitenkaan voi olla. Siinä minun opissani on erehdys. Essealaiset pääsevät eteenpäin vain eristäytymällä muusta ihmiskunnasta...

Kenties tämän varoituksen inspiraatiosta on syntynyt buddhalaisuuden bodhisattva-suuntaus, jossa em. vaara vältetään: bodhisattvan päämääränä ei ole henkilökohtainen pelastuminen, vaan kaikkien elävien olentojen valaistuminen.

Toinen esseelaisiin liittyvä kokemus avasi Jeesuksen ymmärtämään Buddhan varoituksen uudella tavalla. Jeesus näki, kuinka Lusifer ja Ahriman pakenivat esseelaisten portilta. Näin tapahtui, koska essealaiset olivat pyhiä. Jeesus havaitsi, että nämä olennot kyllä poistuivat esseelaisten luota, mutta menivät sitten entistä suuremmin voimin muiden ihmisten luo. Esseelaisten pyhyys toteutui eristäytymällä muusta ihmiskunnasta ja muun ihmiskunnan kustannuksella. Näin siitä huolimatta, että essealaiset toimivat parantajina, ja Jeesus oli nähnyt heissä suurta kauneutta ja lempeyttä. Jeesuksen täytti sanomaton sääli (Steinerin käyttämä ilmaisu tuo elävästi mieleen Buddhan myötätunnon inspiraation). Steinerin mukaan Jeesukseen vaikutti kolme tuskallista kokemusta: pakanuuden rappion, esseelaisten eristäytymisen ja ihmiskunnan alas vajoamisen havaitseminen. Tuska muuntui rakkaudeksi, joka säteili Jeesuksesta ”aura-säteilyn kaltaisesti”. Steinerin mukaan nämä tuskalliset kokemukset olivat välttämätöntä valmistusta Golgatan mysteeriiä varten.

Näiden kokemusten jälkeen Zarathustra-minuus poistui Jeesuksesta ja Kristus-olento astui Jeesuksen kolmeen ruumiinverhoon Jordanin kasteessa; inkarnoituminen oli prosessi, joka Steinerin mukaan tapahtui täydellisesti vasta Golgatan tapahtumien edellä. Jeesus Nasarettilaisesta oli tullut Jeesus Kristus. Steiner kuvaili Viidennen evankeliumin esitelmässä vielä jonkin verran Jeesus Kristuksen sisäisiä kokemuksia, mm. kolmea erämaakiusausta. Jeesus Kristuksen maallinen elämä huipentui Golgatan mysteerissä, jossa Kristus-olento pääsi uudistavana impulssinaan elävään auraan.

Viidennen evankeliumin vastaanotto

Steiner vetosi voimakkaasti kuulijoihin, että he kohtelisivat Viidettä evankeliumia hellävaraisesti. Kyseessä oli hänelle hyvin tärkeä asia, kuten Osion luentojen päätössanoista voidaan nähdä (Steiner, 1986, 104):

Viidennen evankeliumin, joka on minulle pyhä, minä olin velkaa. Jätän hyvätit sydämillenne ja sieluillenne toivoen, että meitä jo monin tavoin yhdistänyt side olisi vielä vahvistunut tämän minulle erittäin kallisarvoisen Viidennen evankeliumin tutkimuksen kautta...

Steiner oli eläytynyt puhuessaan niin voimakkaasti, että Andrei Belyin todistuksen mukaan paimenista puhuessaan Steiner *oli* paimen. Steinerin

välittämät imaginaatiot Jerusalemissa tulivat eläväksi Belyin tajuntaan pienintä yksityiskohtaa myöten. Belyi koki esitelmien aikana voimakkaasti, että Steiner odotti kuulijakunnalta jonkinlaista vastausta. Steiner tuli luentojen päätyttyä lähes juoksujalkaa Belyin ja hänen vaimonsa luokse kysyen ”Millainen se oli? Millainen se oli? Hyväksyttkö sen?”. Belyi oli kirjoittanut Steinerille vastauksensa kirjeeseen, jonka hän antoi Steinerille. Kirjeessä Belyi kertoi, kuinka hän tunsu vahvasti Steinerin taakan ja sen, että kuulijat – hän mukaan lukien – olivat unessa. Toivo ymmärtämisestä jäi kuitenkin elämään.

Viikkoja myöhemmin Steiner kysyi myös Friedrich Rittelmeyerilta, miten Viidennen evankeliumin luento oli vaikuttanut häneen. Rittelmeyer ei ollut osannut vastata kysymykseen, vaikka hän koki, että hänen olisi pitänyt sanoa jotakin koko ihmiskunnan puolesta. Selgin tulkinnan mukaan Steiner odotti, että hänen kuulijakunnassaan olisi syntynyt kohdalon synnyttämä herääminen, joka olisi tehnyt heidät osalliseksi henkisen kristinuskon mysteeriyhteisöstä. Ilmeisesti Steiner ei saanut riittävästi vastakaikua, ja hän lopetti Viidennen evankeliumin luennot. Rittelmeyer pyysi toistuvasti Steineria palaamaan Viidennen evankeliumiin, mutta Steiner torjui pyynnöt: hän vastasi, että I maailmansodan aikana astraalinen ilmapiiri ei enää mahdollistanut tämänkaltaista henkistä tutkimusta ja sodan jälkeen muu työ ihmiskunnan hyväksi oli kiireellisempää.

Viidennen evankeliumin arviointia

Lukijalle ei tule yllätyksenä, että Viidennen evankeliumin julkinen vastaanotto oli torjuva ja pilkkaava. Steinerin esittämää Viidettä evankeliumia käsitellään teologisissa kirjoituksissa korkeintaan harhaoppisena historiallisena kurioositeettina (esim. Sarka, 2015). Esoteerisen kristinuskon kannalta kyseessä on kuitenkin ainutlaatuinen dokumentti. Henkilökohtaisesti olen vakuuttunut, että Steinerilla oli aito kyky lukea akashisia aikakirjoja. Jokainen lukija tietysti joutuu muodostamaan oman käsityksensä Steinerin esityksestä.

Jeesuksen kadonneet vuodet on kiehtova aihe. Olisiko Jeesus ollut koko ajan vain Nasaretin kylässä puuseppänä odotellen julkisen työnsä alkamista? Hengentieteen ja teosofian kannalta tämä ei ole uskottavaa: jokainen vihitty joutuu jollakin tavalla työstämään tiensä henkisiin totuuksiin, ja tässä tarvitaan toisten tietäjien apua. Niinpä on uskottavaa

ajatella, että Jeesus olisi matkustanut ainakin Lähi-idän alueella mysteeriotietoon tutustuen, kuten Steiner esittää; näin toteaa myös Ervast (1983, 131). Intiassa käynti ei sekään olisi ollut mahdotonta, mutta sitä ei Steinerin kuvausten perusteella ole tapahtunut.

Olen yrittänyt parhaani mukaan esitellä Viidettä evankeliumia kunnioittaen Steinerin toivomusta hellävaraisesta suhtautumisesta. Aikalaiskuvaukset luennoista ja Steinerin tavasta välittää henkiset havaintonsa ovat liikuttavia; niistä välittyy vaikutelma hengentutkijan nöyrästä asenteesta suuren mysteerin äärellä.

Lähteet

- Belyi, Andrei, Turgenieff, Aasya & Voloschin, Margarita (1987). *Reminiscences of Rudolf Steiner*. Adonis Press, New York.
- Ehrman, Bart (2012). *Forged: Writing in the Name of God – Why the Bible’s Authors Are Not Who We Think They Are*. HarperOne, New York.
- Ervast, Pekka (1983). *Jeesus Kristus maailman vapahtaja*. Ruusu-Ristin Kirjallisuusseura ry.
- Kassila, Taavi (2015). *Nasaretin miehen salaisuus. Matka Jeesuksen elämään ja kuolemaan*. Gummerus, Juva.
- Notovitch, Nikolai (1894). *The Unkown Life of the Christ*. Saatavilla internetistä osoitteesta <http://khazarzar.skeptik.net/books/notovice.pdf>.
- Rittelmeyer, Friedrich (2013). *Rudolf Steiner Enters My life*. Floris Books, Croydon. (Ensimmäinen saksankielinen painos v. 1928).
- Sarka, Robert (2015). *Esoteric Themes in Theology*. Kirja on osittain luettavissa Google Books-palvelussa.
- Selg, Peter (2010). *Rudolf Steiner and the Fifth Gospel. Insights into a New Understanding of the Christ Mystery*. SteinerBooks, USA.
- Steiner, Rudolf (1986). *Viides evankeliumi*. Suomen Antroposofinen liitto. Oslon luentojen osuus on saatavilla internetistä englannin kielellä osoitteesta https://wn.rsarchive.org/Lectures/GA148/English/SCR2006/FiGFTS_index.html.
- Steiner, Rudolf (1989). *Jeesuksesta Kristukseen*. Suomen antroposofinen liitto. Englanninkielinen versio on saatavilla internetistä osoitteesta https://wn.rsarchive.org/Lectures/GA131/English/RSP1973/FJ2C73_index.html

Torinon käärinliina: Valokuva Jeesuksesta?

Miehet ottivat Jeesuksen ruumiin ja kietoivat sen käärinliinoihin pannen mukaan tuoksuaineita, niin kuin juutalaisten on tapana tehdä haudatesaan vainajansa. Joh. 19:40

Torinon käärinliina on suorakaiteen muotoinen pellavakangas (koko $4,37 \times 1,11$ m), jota säilytetään Torinossa Pyhän Johannes Kastajan katedraalissa. Käärinliinassa näkyy seepian värinen ihmisen hahmo, joka erottuu muusta liinasta varsin heikosti. Tilanne muuttuu ratkaisevasti, kun liinasta otetaan valokuva niin, että valokuvan *negatiivi* kehitetään kuvaksi. Tämän kirjan takakannessa on valokuva ja negatiivikuva käärinliinan ihmishahmon kasvoista, jota on käsitelty digitaalisilla filtreillä kuvan yksityiskohtien esiin saamiseksi.

Torinon käärinliina on maailman eniten tutkittu historiallinen esine, ja se on edelleen aktiivisen tutkimuksen kohteena (uusimmat löydöt päivitetään esim. sivustolle <https://www.shroud.com/>). Työhön on osallistunut yli 60 tieteenalan huippuasiantuntijaa vuosikymmenten ajan. Yleinen käsitys on, että kyseessä on keskiaikainen väärennös (ks. esim. https://fi.wikipedia.org/wiki/Torinon_käärinliina). Näin ajattelin itsikin luettuani tuoreeltaan v. 1989 ilmestyneen arvostetun *Nature*-lehden artikkelin käärinliinan radiohiiliajoituksesta (<https://www.shroud.com/nature.htm>). Palaan kirjoituksessani tähän radiohiiliajoitukseen.

Suomessa Torinon käärinliinaan on parhaiten perehtynyt Oulun yliopiston dosentti Juha Hiltunen, joka on antropologi ja historioitsija. Hän on tutkinut mm. historiallisia väärennöksiä kuten päällikkö Seattlen puhetta, joka lienee kuuluisin ekologis-ideologinen väärennös. Hiltunen julkaisi v. 2009 kirjan Torinon käärinliinaa koskevasta tutkimuksesta nimellä *Valokuva Jeesuksesta?* Kirjan uusi, päivitetty painos ilmestyi v. 2019, mutta siinä kirjan otsikosta oli tarkoituksellisesti jätetty kysymys-

merkki pois. Voisiko käärinliina sittenkin olla aito Jeesuksen hautaliina, vaikka Wikipedia ja skeptikot pitävät sitä väärennöksenä? Tarkastelen seuraavassa Torinon käärinliinasta tehtyä tieteellistä tutkimusta; päälähteeni on Hiltusen kirjan uusi painos. Esitän myös hengentieteellisen ja ruusuristiläisen näkökulman ylösnousemuksen arvoitukseen, johon käärinliinankin voidaan tulkita viittaavan.

Käärinliinan historiaa

Jeesuksen kuolema voidaan ajoittaa pääsiäisperjantaiksi 7.4. 30 jKr., mutta myös vuotta 33 pidetään mahdollisena. *Uuden testamentin* mukaan Jeesus haudattiin Joosef Arimatialaisen ja Nikodemuksen toimesta arvokkaihin käärinliinoihin. Sapatin jälkeen Jeesuksen naispuoliset seuraajat menivät haudalle ja totesivat sen tyhjäksi: jäljellä olivat vain käärinliinat. On oletettavaa, että käärinliina jäi alkukristittyjen haltuun. Tämän jälkeen käärinliinan vaiheista on erilaisia vaihtoehtoja. Hiltusen mukaan todennäköisin vaihtoehto on se, että käärinliina kulkeutui alkuvaiheissaan Syyrian Antiokiaan. Sieltä käärinliinan arvellaan siirtyneen Edessaan (nykyisen Turkin alueella) ennen Antiokian tuhonnutta maanjäristystä v. 526. Edessan ikonista/vaatteesta on historiallisesti vakuuttavaa näyttöä Edessan piirityksen ajalta v. 544. Edessan liinaa kutsutaan *Mandylioniksi*, jota on kutsuttu myös ”ei käsin tehdyksi”. Sitä kuvataan lähes poikkeuksetta kasvo- tai ylävartalokuvaksi, kun taas Torinon käärinliina on kokovartalokuva. On kuitenkin mahdollista, että Mandylion olisi sama kuin Torinon käärinliina (ehkä liina taiteltiin niin, että vain kasvokuva oli näkyvissä?). Tälle tulkinnalle antaa epäsuoraa tukea se, että taiteilijoiden kuvaukset Jeesuksesta ennen 500-lukua olivat hyvin vaihtelevia: Jeesus esitettiin useimmiten parrattomana. Tämän jälkeen ilmestyi kirkkotaiteeseen parrakas Jeesus (Kristus Pantokrator -ikoni, https://fi.wikipedia.org/wiki/Kristus_Pantokrator), jolla on monia samankaltaisuuksia – ns. Vignonin merkit – Torinon käärinliinassa näkyvän hahmon kanssa (Wilson, 2009).

Mandylion kuljetettiin juhlasaatossa Konstantinopoliin v. 944. On viitteitä siitä, että Jeesuksen kasvokuva paljastui osaksi kokovartalokuvaa vuoden 1025 vaiheilla. Tätä tukevat useat kirjalliset ja ikonograafiset kuvaukset. Unkarista tehtiin pyhiinvaellusmatka Konstantinopoliin noin v. 1150. Unkarilainen rukouskirja vuodelta 1192 on todennäköisesti

saanut inspiraationsa tästä matkasta. Rukouskirjan esityksissä on Torinon käärinliinan kanssa monia yhtäläisyyksiä: siinä on mm. mainittu liinan erikoinen kudontatyyppi (kalanruotokuvio) ja ns. hiilihankoreiät.

Ristiretkeläiset valloittivat Konstantinopolin v. 1204, minkä jälkeen liina joutui Ateenan Akropoliille, josta se kulkeutui – erään teorian mukaan temppeleiritarien mukana – Ranskaan Burgundin alueelle. Käärinliinaa säilytettiin Itä-Ranskassa Chambéryn kaupungissa, jossa tulipalo tuotti sille v. 1532 vaurioita, jotka ovat nykyisinkin nähtävissä. Käärinliinan ensimmäiset julkiset näytökset tapahtuivat Ranskassa Lireyn kylässä v. 1355. Käärinliina vietiin v. 1578 Torinoon, jonne se jäi pysyvästi. Tämän jälkeen se tunnetaan Torinon käärinliinana.

Käärinliinan tieteellistä tutkimusta

Nykyaikaisen käärinliinatutkimuksen eli sindologian voidaan katsoa alkaneen italialaisen lakimiehen ja valokuvaajan Secondo Pian ottaman negatiivivalokuvan myötä v. 1898. Negatiivikuva järkytti kuvan ottanutta Piaa: hän tajusi, että saattoi olla ensimmäinen ihminen liki kahteen tuhanteen vuoteen, joka näki Jeesuksen kasvot. Käärinliinatutkimus herätti alusta alkaen voimakkaita intohimoja puolesta ja vastaan. Merkittävä käänne tutkimuksessa tuli, kun poikkitieteellinen STURP-työryhmä pääsi tutkimaan käärinliinaa v. 1978. Ryhmä otti siitepöly- ja mineraalinäytteitä, kuvasi liinaa kaikilla silloin käytettävissä olevilla menetelmillä ja leikkasi pieniä näytepaloja. Työryhmän loppuraportti totesi, että käärinliinassa oleva kuva on todellisesta ihmisestä, eikä kyseessä ole taiteilijan luomus. Lisäksi liinassa on aitoja veritahroja, jotka sisältävät hemoglobiinia.

Käärinliinalle tehtiin v. 1988 radiohiiliajoitus, jolla voidaan ajoittaa orgaanista materiaalia sisältäviä esineitä (radioaktiivisen hiili-14 osuus vähenee ajan myötä, mikä mahdollistaa näytteen ajoittamisen). Vatikaani suhtautui aikaisemmin kielteisesti radiohiiliajoitukseen, mutta suhtautuminen muuttui, kun uusi ajoitusmenetelmä edellytti vain hyvin pienen näytekappaleen ottamista. Näytteiden tutkimus myönnettiin kolmen yliopiston laboratorioille (Oxford, Arizona ja Zürich) British Museumin toimiessa tutkimuksen koordinaattorina. Liinasta otettiin pieni näyte etukuvakankaan vasemmasta reunasta, ja näyte jaettiin kolmeen osaan. Käärinliinan iäksi saatiin 95 %:n varmuudella aikahaarukka 1260–1390 jKr.

Ajoitus sopii hyvin yhteen käärinliinan ensimmäisen julkisen näytöksen kanssa v. 1355. Asia näytti ratkenneen: käärinliina on keskiaikainen väärennös. Enää kysymys olisi vain siitä, miten väärennös oli saatu aikaan ja kuka oli onnistunut sen tekemään.

Ei liene yllättävää, että käärinliinan radiohiiliajoitusta kohtaan on esitetty kritiikkiä. Radiohiiliajoitukseen liittyy satunnaisia ja systemaattisia virhelähteitä, jotka aiheuttavat näytteen iän aliarviointia. Radiohiilimenetelmän tukena onkin hyvin suositeltavaa käyttää arkeologisia tms. menetelmiä (Wright, 2017), joita ei käärinliinan ajoituksessa käytetty. Jotta radiohiiliajoitus olisi luotettava, on varmistuttava siitä, että näyte ei ole kontaminoitunut eli siihen ei ole joutunut uutta hiiltä. Käärinliinan tapauksessa on selvää, että näyte ei ollut puhdas. Näytepala otettiin alueelta, jota on vuosisatojen aikana kosketeltu. Lisäksi kangas on ollut alltiina tulipalon yhteydessä savukaasuille. Näytteeseen on kertynyt myös mikrobiologista kasvustoa, mistä on kiistaton näyttö. Käärinliinan tutkimukseen vuosikymmeniä perehtyneen Ian Wilsonin (2009) mielestä nämä seikat tekevät radiohiileen perustuvan ajanmäärityksen epäluotettavaksi. Toisaalta uutta hiiltä pitäisi olla näytteessä varsin paljon, että ajanmäärityksen virhe olisi 1300 vuotta. (On kiintoisaa, että käärinliinasta oli ennen vuotta 1988 tehty kaksi epävirallista radiohiiliajanmääritystä, jotka ajoittivat kontaminoitumattomat osat lähelle ajanlaskun alkua.)

Tässä yhteydessä merkittävä vasta-argumentti liittyy siihen, että vuoden 1988 ajoituksen näytepala otettiin käärinliinan reuna-alueelta, jota on jouduttu keskiajalla korjaamaan. Tältä virhelähteeltä olisi välttytty, jos kangasta olisi leikattu useista kohdista, kuten asiantuntijaryhmä oli suositellut. Hiltunen toteaa, että radiohiiliajoitusta varten leikattu reunapala eroaa fyysisesti, kemiallisesti ja rakenteellisesti pääosasta kangasta. Näytepala otettiin suurella todennäköisyydellä keskiajalla reunaan liitetystä vahvike- ja korjauslisukkeesta. Korjaajat käyttivät taiturimaista ”näky-mätöntä kudontaa”. Alkuperäisten ja korjauslankojen välisistä liitoksista on Hiltusen mukaan mikroskooppista todistusaineistoa. Käärinliinaan kriittisesti suhtautunut tutkija Raymond N. Rogers päätyi samaan lopputulokseen (radiohiiliajoituksen näytepala poikkesi muusta käärinliinasta) vertaisarvioidussa termokemian alan artikkelissaan v. 2005 (<http://www.shroud.it/ROGERS-3.PDF>). Niinpä voidaan todeta, että vuoden 1988 radiohiiliajoituksen näytepala ajoittuu keskiajalle, mutta

varsinaisen kankaan iästä se ei kerro. Käärinliinan vanhemmalle iälle on myös muita perusteluja. Sen ikää on arvioitu uusilla määritysmenetelmillä, joiden tulokset osoittavat, että käärinliinan ikä on radiohiiliajoitusta huomattavasti vanhempi (iän vaihteluväli on 1793–2764 vuotta).

Muuta todistusaineistoa

Käärinliinan kokovartalon negatiivikuva paljastaa monia yksityiskohtia, jotka sopivat yhteen evankeliumien kuvausten kanssa:

- käärinliinan kuvan miehen ikä on 30–40 vuotta
- käärinliinan kaksiulotteinen kuva muodostaa tietokoneanalyysin mukaan realistisen kolmiulotteisen ruumiin kuvan
- päänahan verijäljet ovat yhteensopivia orjantappurakruunun kanssa
- kasvoissa on pahoinpitelyn merkkejä
- olkapäillä on hiertymiä, jotka ovat voineet aiheutua esim. raskaan esineen kantamisesta
- kehossa on roomalaisen flagrum-ruoskan jälkiä
- oikeassa kyljessä on roomalaisen keihään pistojälki
- ranteissa on naulanreiät ja jalkaterien läpi on lyöty yksi naula

Kasvilajin siitepöly voidaan tunnistaa elektronimikroskoopilla. Kriminologi ja botanisti Max Frei tunnisti käärinliinan pellavakuitujen sisäosista otetuista näytteistä 58 eri lajiketta, joista hieman yli puolet on peräisin Lähi-Idästä ja loput Välimeren alueelta (myöhemmät tutkimukset ovat korjanneet muutamia Frein tekemiä virheellisiä määrittäyksiä). Näistä on tyypillisesti kuusi lajiketta Jerusalemin ympäristöstä, kaksi Turkista ja yksi lajike Istanbulin – entisen Konstantinopolin – seudulta. Siitepölyanalyysi korreloi hyvin edellä esitetyn käärinliinan historiallisten vaiheiden kanssa. Käärinliinan hahmon ympärillä on myös heikkoja jälkiä kukkien terälehdistä. Näistä 28 lajiketta kasvaa Jerusalemin seudulla, ja pääosalla lajikkeista kukinta-aika on pääsiäisen aikaan. Historiasta tiedetään, että juutalaisiin hautauspaoihin kuului sirotella tuoreita kukkia vainajan pään ympärille. Käärinliinasta on myös löytynyt kalkkikivijäämiä, jotka korreloivat erinomaisesti Jerusalemin vanhojen hautakammioiden kalkkinäytteiden kanssa. Mainittakoon vielä, että käärinliinahahmon

jalkapohjista, vasemmasta polvesta ja nenänpäästä on löydetty hyvin harvinaista kalkkisintteriä, jota on löytynyt myös Jerusalemin vanhan Damaskos-portin läheisyydestä.

Uudessa testamentissa mainitaan kolme antiikin rahayksikköä, joista pienin on *lepton* eli ”lesken ropo”. Torinon käärinliinassa silmät ovat suljetut, mutta silti ne näyttävät tuijottavan. Syynä tähän on se, että silmäluomien päällä on pienet kiekot, jotka on voitu skannauskuvien perusteella tunnistaa em. lesken rovoiksi. Pontius Pilatus painatti nämä rahat vuosina 29–31. Lisäksi on havaittu, että kolikoissa lukee keisari Tiberiuksen nimi latinaksi, mutta nimessä on yhden kirjaimen kirjoitusvirhe. Onko mahdollinen väärentäjä tehnyt tässä kohtaa ratkaisevan virheen? Ei ole, koska numismatiikasta tiedetään, että provinseissa painetuista rahoista toisinaan tavataan kirjoitusvirheitä. Normaalisti kankaalle ei jää kolikon kuvia; yksi selitys tässä voisi olla koronapurkaus. Koronapurkaushypoteesin tueksi on myös muita käärinliinaan liittyviä havaintoja (esim. ihmishahmon muodostuminen kankaalle voisi selittyä koronapurkauksella).

Ylösousemuksen mysteeri

Torinon käärinliina viittaa siihen, että Uuden testamentin esittämä kertomus Jeesuksen ylösousemuksesta voisi olla tosi. Tästä näkökulmasta on kiinnostavaa katsoa, mitä Rudolf Steiner ja Pekka Ervast – esoteerisen kristinuskon syväiset opettajat – ovat ylösousemuksesta esittäneet.

Steiner puhuu esitelmäsarjassaan *Jeesuksesta Kristukseen* ihmisen fyysisen olemuspuoleen sisältyvästä muoto-olemuksesta (*Phantom* eli ”hahmo” tai hahmo-olemus), joka läpäisee fyysisen ruumiin ja pitää koossa sen ainekset. Tämä hahmo oli ajan myötä rappeutunut lusifeeristen voimien vaikutuksesta. Ylösouseeseen Kristuksen hahmo oli puhdas ja täydellinen sisältäen kaikki fyysisen ruumiin ominaisuudet. Tämän jälkeen on ollut mahdollista, että ihminen saa suhteen Kristukseen ja vastaanottaa ylösousemusvoimia, jotka vaikuttavat henkis-kristologisen prosessina uudistaen ihmisen muoto-olemuksen. Steiner kertoo, että kun Kristuksen ruumis otettiin ristiltä, ruumiin aineelliset osat olivat koossa, mutta eivät enää suhteessa hahmo-olemuksen. Tämän vuoksi fyysiset ainekset hajosivat hyvin nopeasti. Hautauksessa käytettiin tiettyjä voiteita, mikä edelleen nopeutti hajoamisprosessia. Tämä selittäisi sen,

että opetuslapset löysivät haudasta vain käärinliinat. Steiner ei näin sano, mutta ehkä voisi ajatella, että käärinliinan kuva muodostui poikkeuksellisen nopeasta fyysisten aineiden hajoamisesta elementteihin.

On huomattava, että Steinerin kuvaama hahmo-olemus ei ole sama kuin eetteriruumis. Näillä on kuitenkin läheinen yhteys. Paavali kohtasi Ylösnouseen Damaskoksen tiellä, mutta hän ei Steinerin mukaan nähnyt Kristuksen puhdasta hahmo-olemusta, vaan tihentyneen eetteriruumiin, joka toimi hahmo-olemuksen verhona (Prokofjev, 2010).

Pekka Ervastian mukaan Jeesus Kristus oli ensimmäinen ihminen, joka saavutti kuolemattoman ylösnousemusruumiin. Ervastian tulkinnassa ylösnousemusruumis ei ole fyysinen keho, vaan se on fyysisen kehon tyyppi tai idea. Jeesus Kristus kohosi ”uuteen ruumiiseen, sanoisimmeko eetteriruumiiseen, joka tuli hänen kirkastetuksi ruumiikseen”. Tämän jälkeen sen luominen on tullut mahdolliseksi myös muille ihmisille. Ervast kuvaa tätä mysteeriä seuraavalla tavalla (Ervast, 1983, s. 273):

Kun me ihmiset olemme muodostaneet itsemme Graal-maljaksi, joka ottaa vastaan Jeesuksen verta, hänen rakkauttaan, tajuntaansa ja voimaansa, niin on aivan kuin jokin elementti tai jokin atomi tulisi meidän fyysilliseen ruumiiseemme, meidän eetteriruumiiseemme, voimaruumiiseemme, ja se tulee meidän kuolemattoman ruumiimme siemeneksi.

Ervastian mukaan kuolemattoman ruumiin luomisprosessin jälkeen fyysisen ruumiin aineellisesta puolesta ei ollut enää mitään jäljellä. Ervastian ylösnousemusruumiin kuvaus on varsin yhdenmukainen Steinerin kuvauksen kanssa. Torinon käärinliinasta Ervastkaan ei tietääkseni sano mitään.

Lopuksi

Johtopäätöksenä voidaan todeta, että Torinon käärinliina todennäköisesti on aito eli kyseessä voisi hyvinkin olla Jeesuksen käärinliina. Väärännöhypoteesi pakottaisi uskomaan, että keskiaikaisella väärentäjällä olisi ollut käytössään ylivertaiset tiedot ja kykyjä, joita ei kenelläkään aikalaisella ollut varsinkin, kun huomioidaan että käärinliinan hahmon yksityiskohdat paljastuvat vasta valokuvan negatiivista (ensimmäinen valokuva otettiin tietävästi vasta 1820-luvulla). On myös varsin selvää,

että käärinliinan aitous olisi hyväksytty jo kauan sitten, jos kyseessä olisi joku muu historian henkilö. Käärinliinan aitoudesta väittäely on kuitenkin nähdäkseni hyödytöntä: siihen liittyy voimakkaita intohimoja puolesta ja vastaan ja vaikuttaa siltä, että asiaan liittyvistä faktoistakaan ei aina olla yhtä mieltä.

On ihmeellistä, että Torinon käärinliina on suurella todennäköisyydellä historiallinen artefakti, joka viittaa Kristuksen ylösnousemukseen. Kyseessä on suuri mysteeri, jolla on niin kirkkojen opetuksen kuin Steinerin ja Ervastian mukaan merkitystä koko ihmiskunnalle (toki ylösnousemuksen tulkinnat poikkeavat melkoisesti). Ervastian mukaan meidän tulee puhdistaa sieluumme niin, että siitä tulee kirkas ehtoollismalja, jossa Jeesus Kristuksen minätajunta voi elää ja vaikuttaa. Ihmisen tehtävänä on kulkea elämästä toiseen puhdistuksen tietä – ruusuristiläisyydessä sitä kutsutaan myös Vuorisaarnan tieksi –, mutta kuolemattoman ruumiin luominen voi tapahtua vain kristusvoimien vaikutuksesta.

Lähteet

- Ervast, Pekka (1983). *Jeesus Kristus, maailman vapahtaja. Esitelmäsarjat 29.11.–27.12.1931 ja 20.11.–26.12.1932*. Ruusu-Ristin Kirjallisuusseura ry.
- Hiltunen, Juha (2019). *Valokuva Jeesuksesta. Torinon käärinliina tieteen, historian ja Uuden testamentin valossa*. Kirjapaja.
- Prokofjev, Sergei O. (2010). *The Mystery of the Resurrection in the Light of Anthroposophy*. Temple Lodge.
- Steiner, Rudolf (1989). *Jeesuksesta Kristukseen. Esitelmäsarja Karlsruhessa 4.–14.10.1911*. Suomen Antroposofinen liitto.
- Wilson, Ian (2009). *The Shroud. The 2000-year-old mystery solved*. Bantam Press.
- Wright, David K. (2017). Accuracy vs. Precision: Understanding Potential Errors from Radiocarbon Dating on African Landscapes. *African Archaeological Review*, vol. 34, pp. 303–319. Saatavilla internetistä osoitteesta <https://link.springer.com/article/10.1007/s10437-017-9257-z>

II Teosofisen liikkeen historiaa

H. P. Blavatsky: huijari vai ihmiskunnan auttaja?

H. P. Blavatsky (H. P. B.; 1831–91) syntyi von Hahnien aatelissukuun. Hänen kotipaikkansa sijaitsi Ukrainassa, joka silloin kuului Venäjään. H. P. B. oli teosofisen liikkeen keskeinen perustaja, ja hänen vaikutuksensa on säteilyt paljon teosofiaa laajemmalle. Gary Lachman (2012), H. P. B:n elämäkerran kirjoittaja, kutsui häntä ”modernin henkisyyden äidiksi”, mikä on mielestäni hyvin kaunis ja samalla tosi nimitys. H. P. B. kutsui ihmiskuntaa suureksi orvoksi, mutta ehkä tätä tilaa H. P. B. ja hänen edustamansa teosofia ovat onnistuneet lieventämään.

On arvioitu, että H. P. B:stä olisi kirjoitettu 600 elämäkertaa. Ne ovat varmastikin hyvin erilaisia: jotkut esittävät hänet nerokkaana huijarina, teosofisesti suuntautuneet kirjat taas mestareiden lähettiläänä. Ehkä yllättäen sekä suomen- että englanninkielinen Wikipedia esittävät H. P. B:n elämän varsin neutraalisti. Toisaalta netistä on helppo löytää sivuja, joissa H. P. B. suoraan tuomitaan. Skeptikot ovat aivan varmoja siitä, että H. P. B:n kyvyt olivat vain hämäystä. Tietenkin he näin sanovat, koska se kuuluu heidän maailmankuvaansa.

H. P. B:n elämään paneutuvan voi olla vaikea päästä perille siitä, mikä kuvaus H. P. B.:stä olisi tosi. Elämäkertatietojen mukaan H. P. B:n ympärillä tapahtui jo lapsesta lähtien kaikenlaisia ilmiöitä, jotka vaikuttivat spontaaneilta. Lachmanin mukaan sukulaisten kertomuksista käy ilmi, että vuosien myötä H. P. B. oppi hallitsemaan ilmiöitä. Tarkastelen tässä esityksessä H. P. B:n ilmiöihin kohdistuneita huijaussyytöksiä ja yritän selvittää, mihin syytökset perustuivat. Rajaan tarkasteluni Teosofisen Seuran perustamisen jälkeen tapahtuneisiin ilmiöihin ja niiden kritiikkiin. Lopuksi teen katsauksen H. P. B:n työn muutamiin keskeisiin piirteisiin.

Olcott H. P. B:n työtoverina

H. S. Olcott (1832–1907) tapasi H. P. B:n Yhdysvalloissa vuonna 1874 tutkiessaan spiritualististen ilmiöiden todenperäisyyttä. Hän seurasi vuosien ajan läheltä H. P. B:n työskentelyä ja elämää ja vakuuttui H. P. B:n ympärillä tapahtuneiden ilmiöiden aitoudesta. H. P. B., Olcott, W. Q. Judge (1851–96) ja muutamat muut perustivat Teosofinen Seuran New Yorkissa vuonna 1875. Siellä H. P. B. kirjoitti länsimaisen esoteriikan klassikon, *Hunnuttoman Isiksen* (alun perin nimeksi oli tarkoitus tulla *Isiksen huntu*, mikä oli H. P. B:n mielestä teosta paremmin kuvaava nimi). Olcott asui H. P. B:n kanssa Isiksen kirjoittamisen aikana. Olcottin todistuksen mukaan kirjoitustyöhön osallistui useita adepteja H. P. B:n toimiessa välittäjänä, ei kuitenkaan mediumistisella tavalla. H. P. B. oli yhteydessä erityisesti kahteen mestariin, Moryaan ja Kuthumiin, jotka olivat Teosofisen Seuran perustamisen inspiroijia. On syytä todeta, että myös Olcott tapasi Moryan ja Kuthumin. Olcott on kertonut Isiksen kirjoittamiseen liittyneistä tapahtumista ja yhteyksistään H. P. B:n mestareihin varsin yksityiskohtaisesti päiväkirjoissaan, joista osa on julkaistu suomeksikin nimikkeellä *Vanhoja päiväkirjan lehtiä*.

Maaginen piknikki

Teosofinen työ Yhdysvalloissa ei kuitenkaan edennyt lupaavan alun jälkeen. Niinpä H. P. B. ja Olcott muuttivat mestarin käskystä New Yorkista Intiaan v. 1879. Intiaan asetuttuaan he vierailivat kuuden viikon ajan A. P. Sinnettin (1840–1921) luona Simlassa. Sinnett oli brittiläinen lehtimies, joka oli kiinnostunut teosofiasta ja erityisesti mestareista. Sinnettin kotona kokoontui Iso-Britannian tärkeitä Intian virkamiehiä. Näissä tapaamisissa H. P. B. sai aikaan ilmiöitä: kellojen soittoa, koputuksia katossa, huonekaluissa ja myös erään korkean virkamiehen päässä. Vieraat itse asiassa pitivät ilmiöitä kiinnostavana ajanvietteenä ja odottivat näkevänsä niitä tapaamisissa. Tapaamisissa oli mukana myös majuri Henderson, joka oli antanut salaisen palvelun miesten varjostaa H. P. B:tä, koska häntä aluksi epäiltiin venäläiseksi vakoojaksi. Tästä ainakin virallisesti luovuttiin, mutta ilmeisesti hienovaraisempi silmälläpito jatkui.

Kuuluisin H. P. B:n tekemistä ilmiöistä lienee tapahtunut ns. ”maagisella piknikillä”. Esitykseni perustuu Olcottin elämäkerran kirjoittajan

kuvaukseen (Murphet, 1972). Piknikille oli lähdössä kuusi henkilöä ja tarvittavat palvelijat: H. P. B., Olcott, herra ja rouva Sinnett, majuri Henderson ja eräs rouva Reed. Juuri ennen lähtöä mukaan liittyi tuomari Mahmood. Matkattuaan useita kilometrejä metsän halki, he saapuivat vesiputouksen äärelle, minkä jälkeen palvelijat alkoivat valmistelemaan teetä ja muuta tarjottavaa. Sinnettin hovimestari tuli kuitenkin huolestuneena kertomaan, että heiltä puuttuu yksi teekuppi ja lautanen, koska tuomarin mukaantulo ei ollut ajoissa tiedossa. Mukana oli kuusi kuppia rouva Sinnettin yhdeksän kupin sarjasta, joka oli hankittu Lontoosta. Joku seurueesta esitti pilailumielessä, että nyt H. P. B:n hetki on tullut: ”tee taikojasi ja hanki vielä yksi kuppi ja lautanen”.

Ehdotus nauratti kaikkia, mutta sitten seurue huomasi, että H. P. B. näytti keskittyneeltä ja vakavalta. H. P. B. osoitti maassa erään kohdan ja kehotti kaivamaan. Majuri alkoi kaivaa ruohikkoa keittiöveitsellä. Ruohikon alta paljastui puun juurien verkosto. Noin 12 cm syvyydessä vastaan tuli teekuppi. H. P. B. kehotti kaivamaan syvemmältä ja niin löytyi vielä rouva Sinnettin teeastiaston mukainen lautanen. Ihmiset hämmästelivät tapahtunutta ja majuri Henderson sanoi, että jos H. P. B. kykenisi vielä tekemään yhden ihmeen, hänkin liittyisi Teosofiseen Seuraan. Majuri määräsi ihmeeksi hänelle osoitetun Teosofisen Seuran jäsenkirjan. H. P. B. keskittyi hetken ja suostui pyyntöön kuitenkin sillä ehdolla, että majuri etsisi jäsenkirjansa itse. H. P. B. sanoi, että häntä auttava Veli kertoi jäsenkirjan löytyvän villiviinien joukosta kierrettynä rullalle ja sidottuna sinisellä narulla. Henderson alkoikin etsiä ja pian jäsenkirja löytyikin. Sisältä löytyi myös Olcottin käsialalla kirjoitettu Hendersonille osoitettu kirje. Olcott sanoi heti, ettei kirje ollut hänen kirjoittamansa.

Näytti siltä, että H. P. B. oli voittanut suurimman skeptikon Teosofisen Seuran jäseneksi. Paluumatkalla Henderson kuitenkin päätti palata tuomarin kanssa takaisin tapahtumapaikalle tutkiakseen, oliko joku sittenkin kaivanut tunnelin löytöpaikalle, mikä olisi selittänyt koskemattoman nurmikon. Tunnelia ei löytynyt, mutta Henderson arveli, että tunnelin jäljet olivat saattaneet peittyä, kun hän kaivoi esille teekuppia ja lautasta. Niinpä hän vaati H. P. B:ltä vielä uutta ilmiötä, jonka hän määräisi yhdessä tuomarin kanssa. H. P. B. suuttui tulisesti ja niin päättyi hauska eväretki varsin ikävissä tunnelmissa. Epäilijät tietysti loukkaantuivat mielestään oikeutetun pyynnön ikävästä hylkäämisestä ja muutaman päivän päästä majuri erosi Teosofinen Seurasta.

Olcott tarkisti heti piknikiltä palattuaan Sinnetin kanssa jäljelle jääneet kupit: ne olivat tallessa Sinnettien keittiössä. Kaivettu kuppi oli samanlainen, mutta se ei ollut Sinnettien kuppi. Vastaavaa kuppia ei ollut Sinnettien antaman tiedon mukaan koko Simlassa myynnissä. Sinnett pohti tapausta myöhemmin kirjassaan *The Occult World* ja päätyi siihen, että huijauksen mahdollisuus oli äärimmäisen epätodennäköinen.

Kun tieto teekupin materialisoinnista oli saavuttanut lehdistön, Henderson kirjoitti *Times of India* -lehteen kirjeen, jossa hän totesi ilmiön tapahtuneen epätyydyttävissä olosuhteissa. Majuri kertoi myös, että hänen oikeutettu epäilynsä otettiin henkilökohtaisena loukkauksena. Hän ilmoitti, ettei ole teosofi, ei usko mihinkään ilmiöihin, eikä aio millään tavalla myötävaikuttaa Teosofisen Seuran asioihin.

Mikä on jälkimaailman tuomio tapahtumien kulusta? On selvää, että monet teosofian ulkopuoliset tulkitsevat tapahtumat huijaukseksi, enkä sitä oikeastaan mitenkään ihmettele. Skeptikon sanakirjassa sanotaan ilman perusteluja: ”Hän ilman muuta huijasi teekupin ja lautasen materialisoinnin”. (<http://skeptdic.com/theosoph.html>; käännös kirjoittajan). Yksi mahdollinen skeptinen argumentti menee seuraavasti. Kumpi on todennäköisempää: se, että teekuppi materialisoituu kaikkien fysiikan lakien vastaisesti puiden juurien sekaan viidakkoon vai se, että H. P. B. ja hänen avustajansa jollakin tavalla huijasivat? Tässä ei tarvitse millään tavalla osoittaa, että huijaus olisi tapahtunut tai edes osoittaa kuinka huijaus olisi voinut tapahtua. Pelkkä sanominen riittää, koska kaikki ”rationaaliset” ihmiset tosiasiallisesti tietävät, että mitään paranormaalialia ei voi olla olemassa.

Teekupin tapaus on hyvin opettavainen siinä, että vaikka epäilijä saisi itse määrätä ihmeensä, mikään ei välttämättä riitä vakuuttamaan häntä. Ja vaikka majuri olisikin vakuuttunut ilmiöstä, jälkimaailman skeptikot ajattelisivat vain sääliä, että majuri tuli herkkäuskoisuuttaan ovelasti huijatuksi. Katsotaan seuraavaksi Hodgsonin raporttia ja sen taustaa; teekupin tapaus tulee siinäkin esille.

Society for Psychical Research ja Hodgsonin raportti

The Society for Psychical Research (SPR) perustettiin Englannissa vuonna 1882. Perustajajäseniin kuului merkittäviä akateemisia tutkijoita, jotka olivat kiinnostuneet paranormaalien ilmiöiden todenperäisyydestä. Yksi

SPR:n akateemisista tutkijoista, W. H. Myers, kutsui Olcottin lounaalle, kun Olcott oli H. P. B:n kanssa Lontoossa hoitamassa ns. Lontoon looshin tapausta. Olcott kertoi avoimesti yhteyksistään mestareihin ja mestari-kirjeistä. H. P. B. oli Olcottille tästä raivoissaan, koska ilmeisesti H. P. B:n mielestä kyseessä oli jonkinlainen luottamuksen pettäminen. Olcottin ja H. P. B:n tapaamiset SPR:n kanssa menivät kuitenkin hyvin, mutta H. P. B. ei innostunut SPR:stä; hän kutsui sitä Spookical Research Societyksi eli ”Aavemaiseksi tutkimusjärjestöksi”. SPR kuitenkin kiinnostui H. P. B:n ilmiöiden aitouden tutkimisesta Olcottin tapaamisen jälkeen.

SPR:n tutkimuksen taustaksi on syytä kertoa jotakin Coulombien pariskunnasta.

Coulombit

Ennen Teosofisen Seuran perustamista H. P. B. oli kokenut Egyptissä haaksirikon ja saanut Emma Coulombilta apua ja rahaakin lainaan. Niinpä H. P. B. ilomielin auttoi Emma ja Alexis Coulombia, kun nämä vuorostaan olivat taloudellisissa vaikeuksissa ja otti heidät luokseen asumaan.

Coulombeilla oli kuitenkin takanaan taloudellisia väärinkäytöksiä Kairossa ja sama näytti jatkuneen myös Adyarissa. H. P. B:n ja Olcottin ollessa Euroopassa, Emma Coulomb yritti kiristää Adyarin teosofista johtoa uhkaamalla paljastaa mestarit huijaukseksi. Ellei kolmentuhannen rupian lunnaita maksettaisi, hän uhkasi julkistaa H. P. B:n hänelle lähettämät kirjeet, joista paljastuisi, kuinka H. P. B. oli huijannut teosofeja ja koko maailmaa. Subba Row kirjoitti H. P. B:lle Coulombien kiristyksestä, mutta H. P. B. vastasi, ettei kyseisiä kirjeitä ollut olemassa. Lunnasvaatimukseen ei suostuttu. Coulombit yrittivät viikkoa myöhemmin turhaan kiristää 10 000 rupiaa: syynä oli ”okkulttinen huone”, jonne ns. mestari-kirjeitä (siis Kuthumin ja Moryan lähettämiä kirjeitä) oli saapunut. Huoneeseen oli Adyarin johtokunnan havaintojen mukaan tehty H. P. B:n poissaolon aikana muutoksia, jotka näyttivät olevan raskauttavia H. P. B:n kannalta. Huoneeseen oli ilmestynyt liukulevyt ja salaovet, jotka olisivat mahdollistaneet mestarikirjeisiin liittyvän huijauksen. Muutostöiden takana oli mitä ilmeisimmin Alexis Coulomb, jolla oli puusepän taitoja. Ikävä kyllä johtokunta toimi muutostöiden suhteen niin, että kriittisestä tarkkailijasta saattoi näyttää heidän yrittäneen peitelleen H. P. B:n huijausta.

Coulombit toteuttivat uhkauksensa. Niinpä Madrasin *Christian Col-lege Magazine* julkaisi syksyllä 1884 artikkelin ”The Collapse of Koot Hoomi”, jossa kerrottiin, että mestari-ilmestykset oli toteutettu joko puetulla nukella tai Alexis oli esittänyt mestarin roolia. Nukke taas oli Emman tekemä. Ikävä kyllä nukkea ei voitu tutkia, koska Emma oli tuhonnut sen. Artikkelin ”paljastus” huomioitiin myös *Times*-lehdessä Isossa-Britanniassa. H. P. B. oli vielä tuolloin Euroopassa ja kirjoitti lehteen kieltäen kaikki syytökset. H. P. B. kielsi kirjoittaneensa kyseisiä kirjeitä, joita ei koskaan kokonaisuudessaan saatu julkiseen tutkimukseen. Myöhemmin eräs Teosofisen Seuran vastustajaksi kääntynyt entinen jäsen ilmeisesti tuhosi kirjeet; oletettavasti siksi, että hän huomasi kirjeet väärennetyiksi.

H. P. B. oli jo edellä kuvattuja tapahtumia aikaisemmin huomannut Coulombien epärehellisyyden ja kysynyt mestarilta neuvoa, kuinka menetellä Coulombien suhteen (Blavatsky, 2014; hakasulkujen kommentit H. P. B:n):

Teidän kummankin karmat [hänen ja minun] ovat suunnaltaan vastakkaisia. Pitääkö teidän halpamaisesti peläten sitä, mikä saattaa tapahtua, sekoittaa nämä kaksi [karmaa] ja tulla hänen kaltaiseksi?... He ovat kodittomia ja nälkäisiä; hoivatkaa ja ruokkikaa heitä sitten, elleste tahdo tulla osalliseksi hänen karmastaan.

Tässäkin asiassa H. P. B. seurasi mestarin neuvoa, vaikka se kävi hänelle hyvin kalliiksi.

Hodgsonin ”tutkimus”

Richard Hodgson oli Cambridgen yliopiston kasvatti. Hän oli kriittinen, mutta varovaisen kiinnostunut paranormaaleista ilmiöistä. Hän otti SPR:n antaman tutkimustehtävän vastaan, ja matkusti Intiaan tutkimaan H. P. B:hen liittyviä ilmiöitä. Hodgson oli tavannut H. P. B:n Lontoossa ennen Intiaan lähtöä. Tutkimusmatka sattui juuri Coulombien ”paljastusten” jälkeen. Hodgson saapui Adyariin joulukuussa 1884 ja vietti Intiassa kolme kuukautta tutkien H. P. B:n aikaansaamien ilmiöiden mahdollisia selityksiä ja haastatellen Teosofisen Seuran päämajan ihmisiä. Hodgson kävi keskusteluja myös H. P. B:n kanssa, joka päätyi pitämään Hodgsonin asennetta vihamielisenä. H. P. B. oli oikeassa: Hodgsonin raportti oli suorastaan murhaavan kriittinen. Raportti on luettavissa internetissä (Hodgson et al., 1885).

Hodgsonin keskeinen lähde oli Emma Coulomb ja kirjeet, jotka hän väitti saaneensa H. P. B:lta. Kirjeiden käsiala oli H. P. B:n käsialan kaltaista, mikä käy ilmi Hodgsonin ottamista kopioista. Käsialojen väärennosten asiantuntija Vernon Harrisonin yksityiskohtainen analyysi osoitti noin 100 vuotta myöhemmin, että kirjeet olivat väärennöksiä (Harrison, 1997). Harrison oli poikkeuksellisen hyvin paneutunut tekstiväärennöksiin; hän toimi myös oikeudessa asiantuntijana väärennöstapauksissa. Harrisonin tutkimus päättyi myös siihen, että mestarikirjeet eivät olleet H. P. B:n kirjoittamia, vaikka Hodgsonin raportissa niin väitettiinkin.

Hodgson kuitenkin piti Emma Coulombin kirjeitä ja todistusta uskottavina, mutta ei kuitenkaan ainoana todisteena. Hodgson löysi H. P. B:n ilmiöille luonnolliset selitykset, jotka perustuivat hallusinaatioihin ja erityisesti siihen, että H. P. B. oli huijannut yhteistyössä mm. Coulombien ja Damodarin kanssa. Muut henkilöt, jotka olivat todistaneet ilmiöitä, olivat Hodgsonin mielestä helposti huijattavia herkkäuskoisia ihmisiä, joiden havainnointikykyyn ei ollut luottamista. Näihin Hodgson ilmeisesti luki myös Olcottin.

Olcottia Hodgson ei kuitenkaan syyttänyt huijariksi, mutta piti silti hänenkin kertomuksiaan mestarien Moryan ja Kuthumin fyysisistä ja astraalisista kohtaamisista epäluotettavina. Yksi syy tähän oli se, että Olcott väitti, ettei hän ollut koskaan tavannut intialaista ennen Moryan kohtaamista. Tämä ei pitänyt paikkaansa, koska hän oli jo ennen H. P. B:n kohtaamista tavannut erään intialaisen laivamatkalla New Yorkista Liverpooliin. Olcott kertoi unohtaneensa tapauksen, vaikka oli myöhemmin Teosofisen Seuran perustamisen jälkeen ollut kyseisen henkilön kanssa kirjeenvaihdossakin. Hodgsonin mukaan tämä ei ollut ainoa kummallinen Olcottin unohtama asia. Ehkä ei ole yllättävää, että unohdus sai aikaan sen, että Hodgson ei luottanut Olcottin arviointikykyyn. Hodgson selitti mestarien kohtaamiset siten, että joku oli huijannut Olcottia, ilmeisesti H. P. B:n myötävaikutuksella, esiintymään mestarina tai kyseessä oli vain tavallinen intialainen, joka vieraili Olcottin luona ihan normaaliin tapaan. Olcottin kuvaus mestarin tapaamisesta New Yorkissa ei ainakaan tämän kirjoittajan mielestä anna tukea Hodgsonin arveluille (Marjanen, 1996, s. 26–27).

Maagisen piknikin kahvikupin materialisointikin selittyi Hodgsonin mielestä helposti huijauksella. On ironista, että Hodgson käytti

perustelussaan Olcottin kuvausta retkestä: sen perusteella voi ajatella, että H. P. B. itse asiassa johdatti seurueen kyseiselle paikalle. Hodgson esitti, että H. P. B:n henkilökohtainen palvelija Babula oli edeltä käsin haudannut teekupin ja lautasen. Hodgson löysi Olcottin kertomuksesta jonkinlaista tukea huijausselitykselle majuri Hendersonin jäsenkirjankin löytymiseen kyseiseltä paikalta.

H. P. B:n ilmiöiden henkistä taustaa

Tässä on parasta antaa henkisten opettajien esittää kantansa itse. H. P. B:ltä kysyttiin *Lucifer*-lehdessä, onko ihmeiden aika Teosofisessa Seurassa jo ohitse. Seuraavassa on otteita H. P. B:n vastauksesta (Blavatsky, 1888; käännös kirjoittajan):

Ne [okkulttiset ilmiöt] epäonnistuivat aikaansaamaan halutun vaikutuksen, mutta ne eivät olleet sanan missään mielessä ”ihmeitä”. Oletettiin, että älykkäät ihmiset, erityisesti tiedemiehet, olisivat havainneet uuden ja syvästi kiinnostavan tutkimusalueen, kun he havainnoivat tahdolla aikaansaatuja fyysisiä vaikutuksia, joita he eivät kyenneet selittämään. ...Nämä odotukset eivät toteutuneet... Suuri osa todistajista kehitti loppumattoman mielenkiinnon ilmiöihin... Vain muutamassa tapauksessa mielenkiinto herätti halun opiskella filosofiaa ja tiedettä niiden itsensä takia... Okkultisti voi aikaansaada ilmiöitä, mutta hän ei voi antaa maailmalle aivoja, älykkyyttä ja hyvää uskoa, joita tarvitaan niiden ymmärtämiseksi ja arvostamiseksi. Sen vuoksi lienee turha ihmetellä, että ilmiöt käskettiin hylkäämään ja antaa teosofian opetusten esiintyä omilla sisäisillä ansioillaan.

Mestari Kuthumi kirjoitti H. P. B:n ilmiöistä ja siitä, missä mielessä H. P. B. syyllistyi petokseen (Barker, 1997, s. 329–30):

Tahdotteko nyt kuulla, missä määrin H. P. B. on syyllinen? Tietäkää siis, että jos hän on koskaan tämän ”intonsa” vuoksi syyllistynyt tahalliseen pettämiseen, se on tapahtunut silloin, kun hän on ilmiöiden yhteydessä aina kieltänyt – paitsi kun on ollut kysymyksessä sellaiset vähäpätöiset seikat kuin kellot ja koputukset – oman henkilökohtaisen osuutensa niiden aikaansaamisessa... Niin, tässä ja ainoastaan tässä suhteessa H. P. B. syyllistyi alituisesti ystäviensä pettämiseen.

Häntä ei saatu koskaan ymmärtämään, kuinka äärettömän hyödytön ja vaarallinen tällainen innostus oli ja kuinka hän erehtyi luullessaan lisäävänsä siten meidän kunniaamme. Päinvastoin hän hyvin usein sanomalla meidän tekemiksemme mitä lapsellisimpia ilmiöitä ainoastaan alensi meitä yleisön silmissä ja myönsi oikeaksi vihollistensa väitteen, että hän oli ”vain meedio”! Mutta varoituksista ei ollut hyötyä. Sääntöjemme mukaan M. ei olisi saanut kieltää suoraan häntä tuosta menettelystä. Hänelle oli suotava täydellinen ja ehdoton toiminnanvapaus, oikeus luoda syitä, joista ajan tullen muodostui hänen rangaistuksensa ja julkinen häpeäpaalunsa. Korkeintaan M. saattoi kieltää häntä suorittamasta ilmiöitä ja tähän äärimmäiseen toimenpiteeseen hän ryhtyikin mahdollisimman usein H. P. B:n ystävien ja teosofien suureksi mielipahaksi... Tuo hänen hokemansa lause: ”en minä; minä en voi tehdä mitään omasta voimastani... kaikki johtuu heistä – Veljistä... minä olen vain heidän nöyrä ja harras orjansa ja välikappaleensa”, on suoranainen hätävalhe. Hän osaa suorittaa ilmiöitä ja suorittikin niitä luonnollisten kykyjensä avulla, joihin liittyi vuosien säännöllinen valmennus. Ja hänen suorittamansa ilmiöt ovat toisinaan parempia, ihmeellisempiä ja täydellisempiä kuin monen korkean, vihityn chelan aikaansaamat ilmiöt...

Pekka Ervast, joka aina suhtautui H. P. B:hen suurella kunnioituksella ja rakkaudella, esitti H. P. B:n suhteesta ilmiöihin seuraavan arvion, joka vaikuttaa ainakin tämän kirjoittajasta hyvin osuvalta (Ervast, 1922):

Madame Blavatsky itse oli sanomattoman pahoillaan ”ilmiöistä” ja toivoi, ettei hän niitä olisi koskaan esittänytkään, ne kun nyt olivat omiansa hämmentämään teosofian koko aatteellista sanomaa. Mutta koska hän nuoruudestaan saakka oli ollut voimakas mediumi ja sittemmin kovassa koulussa oppinut yliaistillisia kykyjään hillitsemään ja koska hänen Mestarinsakin antoi siihen suostumuksensa, ei ole ihmeteltävä, että hän tällä tavalla tahtoi todistaa materialistiselle maailmalle ihmisessä uinuvien kykyjen ja henkimaailman todenperäisyyttä. Yhtä kaikki tuli siten – joskin puhtaassa ja hyvässä tarkoituksessa rikotuksi vanha okkultinen sääntö, joka kieltää korkeata salatieteilijää antamasta mitään käsin koskettavaa todistusta ”yliluonnollisista” voimistaan. Madame Blavatskyn persoonallinen

mediumistinen karma se siten tyhjentyi... [PE viittaa tässä Hodgsonin raportin aiheuttamaan kriisiin Teosofisessa Seurassa] ...ei kenenkään [teosofin] päähän olisi pälkähtänyt epäillä madame Blavatskyn vilpittömyyttä; ainakin jokaisella olisi ollut selvänä ero H. P. B:n todellisen sisäisen minän ja hänen mediumistis-maagisen persoonallisuutensa välillä. Hänen korkeampi ja hänessä itsetietoinen minänsä oli ottanut tehtäväkseen teosofian julistamisen, hänen oikullinen, leikillisyyttä uhkuva persoonallisuutensa saattoi välistä menetellä ajattelemattomasti. Ei hän Hodgsonin epäilemällä tavalla koskaan ketään pettänyt, mutta – kuten hän itse sanoi – hän joskus saattoi pitää toista narrinaan tekemällä pienen ”psykologisen” kepposen, sen suuntaisen kuin intialaisten fakiirien taikatemput, kun he turvautuvat suggestion mahtavaan ja ihmisille yleensä tuntemattomaan voimaan.”

H. P. B. ihmiskunnan auttajana

Ehkä tärkein H. P. B:n opetuksista oli myönteinen tulkinta jälleensyntymisestä ja karman laista, jotka mahdollistavat kehityksen kohti täyttä ihmisyyttä (idän uskonnoissa jälleensyntyminen nähdään usein kahleena, josta täytyy päästä eroon). Lachmanin elämäkerran mukaan H. P. B:n opetusten merkitys monille lännessä esiintyville henkisille virtauksille on kiistaton. H. P. B. toi buddhalaisuuden ja idän henkisyyden länsimaisen kulttuurin laajempaan tietoisuuteen. Buddhalaisuuden näkökulmasta nousee erityiseen arvoon H. P. B:n teos *Hiljaisuuden ääni* ja sen voimakkaasti esiintuoma bodhisattvan tie: mm. Dalai Lama ja D.T. Suzuki ovat antaneet *Hiljaisuuden äänestä* myönteisen lausunnon. Myös Rudolf Steiner totesi, että H. P. B. ”mursi jään”, vaikka Steiner olikin antroposofisessa vaiheessaan varsin kriittinen H. P. B:tä kohtaan. Ilman H. P. B:n työtä Steinerilla ei olisi ollut 1900-luvun alussa otollista kuulijakuntaa.

H. P. B:lle kaikkien ihmisten veljeys oli kaiken lähtökohta, aksiooma. Sen perustana on ihmisten (ja kaikkien elävien olentojen) yhteinen henkinen alkuperä. Yleinen veljeys tuli Teosofisen Seuran ensimmäiseksi ohjelmakohdaksi: ”*Muodostaa ihmiskunnan yleisen veljeyden ydin huolimatta rodun, uskontunnustuksen, sukupuolen, yhteiskuntaluokan taikka ihonvärin eroavaisuudesta.*” Ikävä kyllä tämä edelleenkin on vain unelma, vaikka veljeyden toteuttamisessa on H. P. B:n ajoista jonkin verran

edistytty. Ohjelmakohdasta on vielä huomattava, että siinä tavoitellaan veljeyden ytimen muodostamista. Ilmeisesti tavoitteena oli, että veljeys olisi ensin toteutettava pienessä ryhmässä, ennen kuin se toden teolla voisi levitä laajemmalle ihmiskuntaan. Tämä on ihmiskunnan auttamista, ja sitä työtä voimme kukin omalta osaltamme tehdä.

H. P. B. ei halunnut esiintyä henkisenä opettajana: esimerkiksi hän kauhistui, kun eräs teosofi yritti polvistua hänen edessään. H. P. B. ei välittänyt rahasta eikä omaisuudesta, vaan jakoi avokätisesti usein vähäisistä varoistaan apua tarvitseville. Esimerkiksi Lachman tuo esille, että H. P. B. kieltäytyi Isiksen jatko-osan kirjoittamisesta, vaikka olisi saanut suuren summan rahaa etumaksuna. Hän mieluummin seurasi mestarinsa kehotusta matkustaa Intiaan. Lachman esittää, että kenties osa H. P. B:n tulisesta ja kompleksisesta käytöksestä oli eräänlaista esitystä, H. P. B. oli ikään kuin ”Jumalan houkka”. Myös Ervast esittää, että H. P. B:n ulkoinen persoonallisuus ja käytös pyrkivät takaamaan, että kukaan ei vahingossakaan pitäisi häntä suurena opettajana.

H. P. B. oli horjumattoman uskollinen tehtävällensä ja mestareille. Tämä tulee selväksi H. P. B:n omista kirjoituksista ja puheista. H. P. B:n uskollisuus tulee hyvin esille myös tapauksesta, jossa mestari Morya tarjosi valinnan: mahdollisuus jättää sairauksien runtelema ruumis tai kirjoittaa *Salainen Oppi* loppuun. Maailman onneksi H. P. B. epäröimättä valitsi jälkimmäisen. Edes alkuaikojen läheinen työtoveri Olcott ei aina osannut nähdä persoonan kuoren takaa H. P. B:n todellista luonnetta; tällä en tahdo mitenkään tuomita arvostamaani Olcottia. Tietty epäluottamus ilmeisesti johtui ainakin osittain siitä, että Olcottilla ja H. P. B:lla oli jossain määrin erilainen käsitys Teosofisen Seuran tehtävästä.

Myös Olcott pyrki parhaan kykynsä mukaan olemaan uskollinen mestareille. Olcott oli vuonna 1888 matkalla Bombaysta Lontooseen, kun hän laivan hytissä ollessaan sai kirjeen mestari Kuthumilta. Kirje ilmestyi ikään kuin tyhjästä, eikä Olcott epäillyt kirjeen aitoutta. Kirjeen saaminen vaikutti Olcottin suhtautumiseen H. P. B:n silloisiin suunnitelmiin, jotka koskivat Esoteerisen Osaston perustamista. Esitän tässä otteita kyseisestä kirjeestä (Jinarajadasa, 1947, s. 57):

...meillä ei ole ketään suosikkeja eikä mitään kiintymyksiä henkilöitä, vaan heidän hyviä tekojaan ja ihmiskuntaa kohtaan kokonaisuutena. Mutta pidämme työssä asiamiehiä – parhaiten soveltuvia.

Näistä viimeisen kolmenkymmenen vuoden aikana pääasiallisin on ollut persoonallisuus, jonka maailma tuntee H. P. B:nä (me toisella tavalla). Epätäydellinen ja sangen kiusallinen epäilemättä muutamille, mutta kuitenkin ei ole todennäköistä, että löydämme parempaa tulevina vuosina...Hänen kestävän uskollisuutensa takia työtämme kohtaan ja niiden kärsimysten takia, joita se on hänelle aiheuttanut, en minä eikä kukaan Veljistäni tahdo hylätä tai syrjäyttää häntä. Kuten kerran aikaisemmin huomaustin, kiittämättömyys ei ole vikojamme...H. P. B:llä on tuskin mitään tekemistä hallinnollisiin asioihin...Mutta tämä teidän on sanottava kaikille: – okkultisten asioiden kanssa hänellä on kaikkea tekemistä. Hän ei ole ”lakannut olemasta oppilas”. Hän on suoranainen lähettimme.

Kirjeessä sanotaan siten hyvin selvästi, että H. P. B. oli mestarien lähettiläs. Mestarin lausunto saa lisävalaistusta, kun tarkastelemme asiaa okkulttisen historian perspektiivistä. H. P. B. paljasti, että 1700-luvun viimeisellä neljänneksellä toiminut Anton Mesmer oli Valkoisen Veljeskunnan lähettiläs, jota mestari St. Germain ohjasi (Blavatsky, 1892). Ervastin mukaan H. P. B. oli vuosisadan lähettiläistä ensimmäinen, joka pystyi toimimaan täysin julkisesti. Ervast (1933) selitti vuosisadan lähettilään suhdetta Valkoiseen Veljeskuntaan seuraavalla tavalla:

...jokaisen vuosisadan lopulla Valkoinen Veljeskunta lähettää suuren voimakkaan tahto-, tunnevirran maailmaan. Se tulee tänne maapallomme auran ylhäältä päin, joka kuitenkin läpäisee maapallomme auran. Se on Valkoisen Veljeskunnan vaikutus vuosisadan lopulla. Ja jonkun täytyy tuon vaikutuksen koota itseensä ja esittää. Se on lähettiläs, joka tuo sen ajatuksen fyysilliseen maailmaan... Hän on kuin jonkinlainen patteri, johon ensin tulvii sitä ajatusvoimaa. Hän voi ottaa vastaan sen. Kukaan muu ei voi tehdä sitä siinä mitassa... Vasta H. P. B. saattoi olla tuona patterina ja levittää maailmalle sitä kirjoitustensa ja vaikutuksensa avulla.

H. P. B. sai tehtävänsä maallisella tasolla päätökseen 8.5.1891. Kyseistä päivää vietetään teosofisessa maailmassa hänen muistokseen ”Valkoisen Lootuskukan päivän” nimellä. Edellä esitetyn perusteella on selvää, että H. P. B. on ansainnut ihmiskunnan auttajan jalon nimen. Kaikki teosofit, ruusuristiläiset ja monet muut ovat hänelle ikuisesti kiitollisia teosofian tuomisesta maailmaan; H. P. B. on teosofinen äitimme.

Lähteet

- Barker, A. T. (toim.) (1997). *Mestarien kirjeet A.P. Sinnettille Mahatma M:ltä ja K. H:lta*, uusi laitos (e-kirja). Lahden Minerva. Saatavilla internetistä osoitteesta: https://teosofia.net/e-kirjat/Mestarien_kirjeet.pdf
- Blavatsky, H. P. (1888). What of Phenomena. *Lucifer*. Saatavilla internetissä osoitteesta: <http://www.blavatsky.net/index.php/what-of-phenomena>.
- Blavatsky, H. P. (1892). The Theosophical Glossary. Saatavilla internetissä osoitteesta: <http://theosophy.org/Blavatsky/Theosophical%20Glossary/Thegloss.htm>.
- Blavatsky, H. P. (2014). *Esoteeriset ohjeet I, II ja III*. 2. painos, kustantanut Pirkko Carpelan. Saatavilla internetistä osoitteesta: https://teosofia.net/e-kirjat/HPB-Esoteeriset_ohjeet.pdf.
- Ervast, P. (1922). Olemmekö käsittäneet oikein? Pari sanaa teosofisesta liikkeestä. Saatavilla internetistä osoitteesta: https://www.teosofia.net/pe/pari_sanaa.htm.
- Ervast, P. (1933). Ruusu-Ristin erikoistehtävä (esitelmä 10.9.1933). Saatavilla internetistä osoitteesta: http://media.pekkaervast.net/presentations_files/1933_09_10_Ruusu_Ristin_erikoistehtava.pdf.
- Harrison, V. (1997). H. P. Blavatsky and the SPR. An Examination of the Hodgson Report of 1885. Saatavilla internetistä osoitteesta: <http://www.theosociety.org/pasadena/H.P.B.-spr/H.P.B.spr-h.htm>.
- Hodgson, R. et al. (1885). *Report of the committee appointed to investigate phenomena connected with the Theosophical Society*. Proceedings of the Society for Psychical Research (London: Society for Psychical Research) 3: 201–400. Saatavilla internetistä osoitteesta: <http://archive.org/stream/proceedingsoci00britgoog#page/n222/mode/1up>.
- Jinarajadasa, C. (1947). *Viisauden mestarien kirjeitä (1870–1900), Ensimmäinen sarja*. Teosofinen Seura.
- Lachman, G. (2012). *Madame Blavatsky. The mother of modern spirituality*. Tarcher.
- Marjanen, J. (1996). *Mahatmat Morya ja Kuthumi. Teosofisen liikkeen mestarit*. Ihmisyyden Tunnustajat.
- Murphet, H. (1972). *Hammer on the mountain. The life of Henry Steel Olcott (1832–1907)*. The Theosophical Publishing House. USA.

Idän ja lännen mestarit

Rudolf Steiner (1861–1925) oli merkittävä henkisen tiedon opettaja, jonka työ vaikuttaa edelleen antroposofisen liikkeen piirissä ja sen monissa sovelluksissa eri elämän alueilla. Tämä artikkeli tarkastelee Steinerin ja mestareiden yhteyksiä. Steiner viittasi joskus mestarien muodostamaan veljeskuntaan nimellä Valkoinen Looshi. Teosofiassa yleensä käytetään nimitystä Salainen Veljeskunta tai Valkoinen Veljeskunta. Salaiseen Veljeskuntaan kuuluvat kaikki mestariasteen saavuttaneet yksilöt riippumatta siitä, edustavatko he idän tai lännen henkistä koulutustietä; myös Steinerin opetukset näyttävät olevan tämän käsityksen kanssa sopu- sossa. Antroposofiassa ja teosofiassa vallitsee yksimielisyys myös mesta- rikäsitteen luonteesta: mestarit ovat täydellisiä ihmisiä, jotka työskente- levät ihmiskunnan kehityksen puolesta.

Steiner ei juurikaan puhunut julkisissa esityksissään kohtaamisistaan mestareiden kanssa, vaikka hän monissa esitelmissään puhui ihmiskun- nan henkisistä johtajista. Lähipiirille ja esoteerisen koulun oppilailleen hän kuitenkin kertoi jonkin verran suhteestaan mestareihin. Tarkastelen ensin Steinerin varhaisia lännen ja idän mestareihin liittyviä opetuksia. Sitten tarkastelen Steinerin myöhäisempiä lausuntoja, jotka poikkeavat radikaalisti varhaisista lausunnoista erityisesti H. P. Blavatskyn (H. P. B.) ja hänen inspiroijiansa osalta.

Kaksi mestaria

Steiner kävi luottamuksellisia keskusteluja suhteestaan mestareihin Friedrich Rittelmeyerin kanssa (Selg, 2012). Steiner kertoi mestareistaan myös Walter Johannes Steinille ja Edouard Schurelle. Steinerin esoteeri- nen koulutus alkoi 19-vuotiaana, jolloin mestari Jeesus (Steiner piti häntä Zarathustran inkarnaationa) lähestyi nuorta Steineria henkilön välityk- sellä, jonka nimeä ei tiedetä. Mestari Jeesus ohjasi Steineria tutustumaan

idealistiseen filosofiaan, erityisesti Fichten ajatteluun. Schuren mukaan hän oli kysynyt, kuka oli vihkinyt Steinerin. Steiner oli vastannut: mestari Jeesus.

Steiner sai opetusta myös toiselta mestarilta, itseltään Christian Rosenkreutzilta. Steiner kertoo julkisissa esitelmissään, kuinka Christian Rosenkreutz voi kutsua ihmisiä henkiseen työhön pelastamalla tämän varmalta kuolemalta; Rittelmeyerin mukaan näin kävi Steinerillekin. Christian Rosenkreutz lähestyi Steineria yrttien tuntija Felix Koguzkin välityksellä (hänen hahmonsia esiintyy Steinerin mysteeri-draamassa *Vihkimyksen portti* nimellä Felix Balde). Steiner oppi Koguzkilta mysteeritietoa luonnonhengistä ja kasvien parantavasta vaikutuksesta. Selgin tulkinnan mukaan Steinerin esoteerinen koulutus osui samaan aikaan, kun Christian Rosenkreutz valmisti uutta viisautta, joka sai myöhemmin muotonsa antroposofisessa hengentieteessä. Ilmeisesti juuri tämän vuoksi Christian Rosenkreutz inspiroi Steineria kirjoittamaan *Henkisen tiedon tien* (Steiner, 1987); teos on syvälinen kuvaus tiestä, joka edustaa nykyaikaista rosenkreuttilaista vihkimystä.

Steinerin varhaisessa filosofisessa tuotannossa ja Goethen luonnontiedettä koskevissa kirjoituksissa esitettiin hengentiedettä idealistisen filosofian muodossa. Näin olivat mestarit kehottaneet Steineria toimimaan. Steinerin toiminnan alkaminen Teosofisen Seuran piirissä merkitsi uutta vaihetta hänen elämässään, mutta Steinerin suhde teosofeihin pysyi ambivalenttina. Toisaalta hän sai teosofeista kiinnostuneen kuulijakunnan ajatuksilleen, mutta toisaalta hän piti tiettyä etäisyyttä. Sisäinen syy Steinerin liittymiseen Teosofiseen Seuraan vuonna 1902 oli se, että Steiner huomasi mestariensa liittyneen Seuran tekemään työhön. Itse asiassa mestarit pysyivät Steineria palvelemaan Teosofista Seuraa; ilman suoraa pyyntöä hän olisi oman todistuksensa mukaan jatkanut filosofista ja kirjallista työtä teosofiasta erillään. Steiner korosti esitelmissään, että mestarit antavat impulsseja, mutta eivät tee oppilaittensa puolesta päätöksiä. He jättävät oppilaidensa tahdon vapaaksi. Vastaavan voi havaita tutkimalla *Viisauden mestarien kirjeitä* (Barker, 1997).

Steinerin esoteerinen koulu ja mestarit

H. P. B. oli mestareiden kehotuksesta perustanut Teosofisen Seuran esoteerisen koulun vuonna 1888. Steiner oli liittynyt esoteerisen koulun

jäseneksi vuonna 1902, kun hänestä tuli Saksan Teosofisen Seuran ylisihtööri. Aluksi Steiner toimi Annie Besantin johtamassa esoteerisessa koulussa, jota Steinerinkin käsityksen mukaan ohjasivat idän mestarit Morya ja Kuthumi (Steiner, 2010, 57). Steiner perusti vuonna 1904 oman esoteerisen koulunsa, joka toimi vapaamuuraripohjalla (Steiner, 2007). Steinerin johtama esoteerinen koulu toimi vuoteen 1907 saakka Besantin johtaman esoteerisen koulun yhteydessä.

Steiner suhtautui esoteerisessa koulussaan ainakin vuoteen 1907 asti idän mestareihin erittäin kunnioittavasti. Tämä käy hyvin ilmi esimerkiksi Steinerin itsensä suunnittelemassa ensimmäisen asteen uskollisuuden valassa, jossa vedotaan idän viisaisiin mestareihin (Steiner, 2007, s. 158). Tässä suhteessa merkittävä ja yllättäväkin on seuraava Steinerin esoteerisen koulun oppilaan kuvaus (Steiner, 2010, s. 19, käännös AS):

Muistan tarkkaan, kuinka Steiner astui huoneeseen. Se oli hän, mutta ei kuitenkaan hän. Kun hän saapui esoteeriselle luennolle, hän ei näyttänyt Rudolf Steineriltä; kyseessä oli ainoastaan hänen ulkoinen olemuksensa. Steiner aloitti: 'Kauttani puhuvat Viisauden Mestarit ja Tuntemusten ja Tunteiden Mestarit' [Masters of Wisdom and the Harmony of Sensations and Feelings]. Se oli aina juhlallinen tapahtuma.

Sekä idän että lännen mestarit puhuivat siis suoraan Steinerin kautta (edellä esitetty ei ole ainoa kuvaus)! On kiinnostavaa, että H. S. Olcott kertoi mestarien toimineen H. P. B:n kautta vastaavalla tavalla *Hunnuttoman Isiksen* kirjoittamisen aikoihin (Murphet, 1972, s. 70–71). Steiner ilmoitti Viisauden Mestarien ja Tuntemusten ja Tunteiden Mestarien nimet esoteerisille oppilaille: mestarit olivat Kuthumi, Morya, mestari Jeesus ja Christian Rosenkreutz. Steiner kirjoitti teosofisen liikkeen takana vaikuttavista mestareista kirjeessä erälle esoteerisen koulun jäsenelle vuonna 1905 (Steiner, 2010, s. 67; käännös AS):

Tiedät, että korkealle kehittyneet olennot, joita kutsumme mestareiksi ovat koko teosofisen liikkeen takana. Nämä jalot olennot ovat jo kulkeneet tien, joka muun ihmiskunnan on vielä kuljettava... He työskentelevät fyysisellä tasolla "Sanansaattajiensa" välityksellä. Ensimmäinen näistä oli H. P. Blavatsky – teosofisen liikkeen piirissä siis. Mestarit eivät perusta ulkoisia järjestöjä, eivätkä he johda sellaisia.

On totta, että H. P. Blavatsky, Olcott ja muut perustivat Teosofisen Seuran tavoitteenaan tehdä mestareiden työtä tunnetuksi fyysisellä tasolla; nämä mestarit eivät koskaan vaikuta Seuraan itseensä. Sen olemassaolo ja ihmisten työ tapahtuvat puhtaasti fyysisellä tasolla. Toinen asia on Esoteerinen Koulu, jonka mestarit itse perustivat ja joka on heidän ohjauksessaan. Kaikki tieto ja voima, mikä virtaa teosofiseen liikkeeseen tulee Koulusta. Ne, jotka kuuluvat Kouluuun, saattavat loppuun valmistusaikansa ja lopulta itse tulevat suoraan kosketukseen ylhäisten kanssa... Mestarit nimittivät ensimmäiseksi Koulun Johtajaksi H. P. Blavatskyn. Nykyinen Johtaja on meidän rakas, suuresti kunnioitettu Annie Besantimme.

Lainauksesta käy ilmi, että Steinerin käsitys H. P. B:stä ja häntä ohjanneista idän mestareista oli aivan sama kuin teosofisessa liikkeessä yleensäkin on ajateltu: tämä oli myös Pekka Ervastian käsitys.

Steiner tahtoi toimia idän koulun puitteissa niin kauan kuin se oli mahdollista. Kuitenkin vuoteen 1907 tultaessa Teosofinen Seura ja Besantin esoteerinen johtajuus osoittivat vakavia heikkenemisen merkkejä (tähän liittyivät Olcottin kuolinvuoteen ”mestari-ilmestykset” ja C. W. Leadbeaterin tapaus). Steinerin mukaan ”vuodesta 1906 alkaen alkoi seuran piirissä ilmetä toimintaa, joka muistutti suuresti spiritismin lieveilmiöitä” (Hemleben, 1988, s. 75). Niinpä Steiner koki vuonna 1907 olevansa pakotettu eriyttämään esoteerisen koulunsa Besantin johtamasta esoteerisesta koulusta (viitisen vuotta myöhemmin Steinerin antroposofia erosi kokonaan Teosofisesta Seurasta). Steiner ilmoitti, että vastedes hänen esoteerisen koulunsa johdossa olivat mestari Jeesus ja Christian Rosenkreutz, ja että nämä mestarit johtavat oppilaansa kristilliselle tielle ja kristillis-rosenkreutsilaiselle tielle. Edellisellä tiellä esoteerinen opetus annetaan sydämen kautta ja jälkimmäisellä pään kautta.

Eron jälkeiset opetukset

Steinerin suhtautumisessa H. P. B:hen ja hänen takanaan olleisiin mestareihin tapahtui jyrkkä muutos sen jälkeen, kun antroposofia eriytyi Teosofisesta Seurasta 1912/1913. Steiner esitti vuonna 1915, että ennen Teosofisen Seuran perustamista H. P. B. joutui okkulttiseen vankeuteen, jolla häntä haluttiin estää puhumasta julkisesti saamastaan okkulttisesta

tiedosta (Steiner, 1973. s. 34–35). Tietyt intialaiset okkultistit vapauttivat H. P. B:n okkulttisesta vankeudesta, minkä seurauksena hän joutui näiden intialaisten okkultistien alaisuuteen (vrt. Pekka Ervastian *hyvin* erilainen esitys H. P. B:n okkulttisesta vankeudesta, joka on luettavissa lähteessä Ervast (1929)). Esimerkiksi Kuthumi, joka varhaisen Steinerin mukaan oli aito Viisauden mestari, saattoi myöhäisemmän Steinerin mukaan kuulua veljeskuntaan, jonka erityispäämääränä oli intialaisen opetuksen leviäminen maailmalle. Steinerin käsitys tulee ilmi seuraavassa lainauksessa (Steiner, 1981, s. 70–71; luento on pidetty pari vuotta ennen Steinerin kuolemaa):

Sitten kaikenlaiset juonet johtivat siihen, että Blavatsky joutui toistamiseen itämaisten salaopin opettajien vaikutuksen alaiseksi. Vaikutuksen taustalla oli itsekäs kulttuuripoliittinen tarkoitus. -- Siihen sisältyi pyrkimys osoittaa materialistisille länsimaille, kuinka paljon arvokkaampi itämaiden henkinen tieto on kuin länsimaiden materialismi. Siihen sisältyi pyrkimys saavuttaa ensin henkinen, sitten laajemmassakin mielessä itämaiden maailmanvaltius länsimaiden suhteen, siten, että ensin välitettiin länsimaiden henkisyydelle tai ennemminkin länsimaiden hengettömyydelle itämaista viisautta. Sen tähden suoritettiin tuo täyskäännös ”Paljastetun Isiksen” eurooppalaisuudesta Blavatskyn ”Salaisen opin” itämaisuuteen. Siihen vaikuttivat monet pyrkimykset. Eräs niistä oli pyrkimys liittää Intia Aasiaan, jotta saataisiin aikaan aasialais-intialainen maailmanvalta Venäjän valtakunnan avulla. Siksi tämä oppi sai intialaisen käänteeseen, jotta tällä tavoin henkisesti voitettaisiin länsimaat. Se oli kansallisesti itsekäs tarkoitus, joka oli alusta asti mukana.”

Ero aikaisempiin lausuntoihin tuskin voisi olla suurempi. Nyt H. P. B. ei ollutkaan enää idän viisaiden mestareiden ohjauksessa, vaan itämaisten itsekkäiden okkultistien vallassa. Toisaalta Steiner esittää, että teosofisen toimintansa alussa H. P. B. toimi myös länsimaisten mestareiden inspiraatiossa, jonka seurauksena hän kirjoitti *Hunnuttoman Isiksen*. Tämä ilmeisesti tarkoittaa, että Teosofisen Seuran perustamisen aikoihin H. P. B. ei ollut enää ”itämaisten okkultistien” vallassa, mutta hän myöhemmin joutui uudestaan heidän valtaansa, kuten yo. lainaus antaa ymmärtää. Asian voisi ymmärtää niin, että Steinerin myöhempien lausuntojen perusteella Teosofisen Seuran takana olleet todelliset mestarit olivatkin

olleet länsimaisia mestareita. Tämä tulkinta on kuitenkin ristiriidassa Steinerin esoteeriselle piirille antamien opetusten kanssa.

Voidaan myös kysyä, miksi vielä 1900-luvun alussa Teosofisen Seuran takana vaikuttivat Steinerin omat länsimaiset mestarit, vaikka itämaiset okkultistit olivat saaneet H. P. B:n uudelleen valtaansa *Salaisen opin* kirjoittamisen aikoihin, siis ainakin jo vuodesta 1885 alkaen? Kuten edellä kävi selvästi ilmi, Steinerinkin mukaan Viisauden mestarit perustivat vuonna 1888 esoteerisen koulun, jonka (ulkoisena) johtajana toimi H. P. B. Kuinka mestarit olisivat voineet perustaa Esoteerisen Koulun H. P. B:n välityksellä, jos tämä oli itsekkäitä päämääriä ajavien ”itämaisten salaopin opettajien” vallassa? Varhaisten ja myöhempien lausuntojen yhteen sovittaminen vaikuttaa mahdottomalta.

Steiner ja Harrison

Näyttää siltä, että Steiner omaksui käsityksensä H. P. B:n mestareista C. H. Harrisonin vuonna 1893 pidettyjen luentojen pohjalta julkaistusta kirjasta *The Transcendental Universe* (uusi painos 1993). Harrison paljasti luennoissaan kristillisissä esoteerisissa piireissä olevia tietoja, joita ei ennen häntä oltu tuotu julkisuuteen. Harrison ilmoitti, ettei hän kuulunut mihinkään veljeskuntaan ja että hän oli saavuttanut itsevihkimyksen (Steiner puhuu tästä mahdollisuudesta *Henkisen tiedon tie* -kirjassaan). Uuden painoksen esipuheen kirjoittajan, antroposofi Christian Bamfordin mukaan Harrison ei kuitenkaan ollut niin riippumaton kuin hän itse uskoi tai antoi ymmärtää. Harrison oli britti ja kuului Englannin anglikaaniseen kirkkoon. Bamford tulkitsee Steineriin tukeutuen, että Harrisoniin vaikuttivat esoteeriset piirit, jotka tahtoivat pitää jälleensyntymisopin poissa kristillisestä maailmasta. Ja juuri näin Harrison toimi: hän puhui monista teosofian opetuksista edustamansa esoteriikan näkökulmasta ilman vihjettäkään jälleensyntymisopista.

Harrison esittää luennoissaan mm. seuraavia väitteitä H. P. B:stä (Harrison, 1993, s. 86–87):

- amerikkalaiset ja eurooppalaiset okkultistit pitivät Wienissä konferenssin, jossa he päättivät asettaa H. P. B:n okkulttiseen vankeuteen estääkseen häntä paljastamasta esoteerisia totuuksia maailmalle

- H. P. B. kuvitteli okkulttisen vankeuden aikana olleensa Tiibetissä, mutta olikin Kathmandussa
- tietyt patrioottiset hinduokkultistit onnistuivat lopulta pyrki- myksessään vapauttaa H. P. B. okkulttisesta vankeudesta
- Kuthumi ei ollut tiibetiläinen eikä Mahatma, vaan Venäjän palkkalistoilla oleva agentti, joka huijasi H. P. B:tä
- Ajan myötä H. P. B. tajusi tulleen huijatuksi, mutta ei voinut lopettaa puhetta Mahatmoista, koska koko Teosofinen Seura uskoi heidän olemassaoloonsa; niinpä H. P. B. pikkuhiljaa lak- kasi puhumasta Kuthumista ja keksi omasta päästään myyttisen Mahatma Moryan.

On huomattava Morya ja Kuthumi eivät olleet H. P. B:n keksintöä: esimerkiksi Olcott oli tavannut kummankin fyysisesti (Murphet, 1972). Harrison antaa kyllä jonkinlaista tunnustusta H. P. B:lle, mutta teoso- fiselta kannalta katsottuna Harrisonin ”tiedonannot” ovat hämäästä ja pyrkimystä saattaa teosofinen liike huonoon ja epäuskottavaan valoon.

Monet Steinerin myöhäiset tulkinnat löytyvät melkein suoraan Harri- sonin kirjasta. Bamford toteaa, että Steiner oli tutkinut Harrisonin kirjaa. Silti Steiner ei luennoissaan viittaa Harrisoniin, jolloin lukija voi olettaa kyseessä olevan Steinerin oman, henkistä tietä hankitun tiedon. Toki näinkin voi olla, mutta samankaltaisuus Harrisonin kanssa sananvalinto- ja myöten on niin silmiinpistävää, etten pidä tulkintaa uskottavana. Miksi Steiner, joka oli yhteydessä mestareihin ja jolla oli aidot henkiset kyvyt, lankesi Harrisonin virittämään ansaan?

Pohdintaa

Steiner arvosti jatkuvuuden periaatetta ja hän tahtoi liittää työnsä teo- sofiseen virtaukseen niin kauan kuin se oli mahdollista. Steinerin arvio Teosofisen Seuran tilasta osoittautuu historian valossa oikeaan osuneeksi. Olcottin kuoleman jälkeen Leadbeater ja Besant alkoivat puhua maailma- nopettajan tulosta Kristuksen uutena inkarnaationa. Tätä opetusta Stei- ner ei voinut hyväksyä. Leadbeater ja Besant uskoivat saaneensa inspiraati- on maailmanopettajan odotukseen mestareilta. Näyttää pikemminkin siltä, että he saivat inspiraationsa lähteestä, joka vaikutti teosofiseen liik- keeseen hajottavasti (vrt. Sven Krohnin välittämä Pekka Ervastian käsitys

Besantin takana puhuneista voimista (Sorsa & Aalto, 2012. s. 31)). Jos tämä käsitys on oikea, niin on mahdollista, että idän mestarit Morya ja Kuthumi olivat vuoteen 1907 mennessä vetäneet inspiraationsa pois Besantin johtamasta esoteerisesta koulusta, minkä seurauksena Steiner ilmoitti oman esoteerisen koulunsa mestareiksi vain lännen mestarit (siis mestari Jeesuksen ja Christian Rosenkreutzin). Tästä näkökulmasta Steinerin työn eriytyminen ensin Teosofisen Seuran Esoteerisesta Koulusta ja myöhemmin koko Teosofisesta Seurasta on helppo ymmärtää. Huomattavasti vaikeampi on ymmärtää Steinerin jyrkkää muutosta suhtautumisessa H. P. B:hen ja hänen taustalla vaikuttaneisiin okkultisiin tahoihin. Tässä asiassa artikkelini herättää kysymyksiä, joihin on vaikea löytää vastausta.

Lähteet

- Barker, A. T. (1997). *Mestarien kirjeet A.P. Sinnettille* [Vanhempi käännös nimellä *Viisauden mestarien kirjeitä A.P. Sinnettille*]. Saatavilla internetistä osoitteesta:
https://teosofia.net/e-kirjat/Mestarien_kirjeet.pdf
- Ervast, Pekka (1929). *Puhe esoteerisessa kokouksessa 28.3.1929*. Saatavilla internetistä osoitteesta:
http://media.pekkaervast.net/presentations_files/1929_03_28_Pekka_Ervastin_puhe_esoteerisessa_kokouksessa.pdf
- Harrison, C. G. (1993). *The Trancendental Universe. Six lectures on occult science, Theosophy and the Catholic faith*. Lindisfarne Books.
- Hemleben, Johannes (1988). *Rudolf Steiner*. WSOY.
- Murphet, Howard (1972). *Hammer on the mountain. The life of Henry Steel Olcott (1832–1907)*. The Theosophical Publishing House. USA.
- Selg, Peter (2012). *Rudolf Steiner and Christian Rosenkreutz*. SteinerBooks.
- Sorsa, Katri & Aalto, Pirjo (toim.) (2012). *Totuus vapauttaa. Palanen Ruusu-Ristin ja J. R. Hannulan historiaa*. Aatma.
- Steiner, Rudolf (1973). *The Occult Movement in the Nineteenth Century*. Rudolf Steiner Press.
- Steiner, Rudolf (1981). *Antroposofisen liikkeen kehitys*. Suomen antroposofinen liitto.

Steiner, Rudolf (1987). *Henkisen tiedon tie*. Suomen antroposofinen liitto.

Steiner, Rudolf (2007). *The Misraim Service. "Freemasonry" and ritual work*. SteinerBooks.

Steiner, Rudolf (2010). *From the history and contents of the First Section of the Esoteric School. Letters, documents, and lectures: 1904–1914*. SteinerBooks.

Pekka Ervastian elämän käännekohtia

Pekka Ervast (1875–1934) oli poikkeuksellinen ihminen, jonka vaikutus tuntuu Suomessa vielä tänä päivänäkin. Hän jätti jälkeensä merkittävän kirjallisen perinnön, joka paljastaa elämän ja kuoleman salaisuuksia niille, jotka tahtovat hänen opetuksiinsa syventyä. Henkisesti heränneet ihmiset eivät välttämättä paljasta omaa tietään henkiseen elämään ja tietoon: esimerkiksi Rudolf Steiner kirjoitti kesken jääneessä omaelämäkerrassa *Mein Lebensgang* itsestään varsin vähän. Ervastian kohdalla tilanne on toinen. Hän ei kirjoittanut elämäkertansa, mutta kertoi elämästään, myös sen henkisestä puolesta, luennoissaan, jotka on julkaistu nimellä *Teosofisia muistelmia ja Tieni totuuden lähteelle*. Myös esoteerisen koulun oppilaille kirjoitetut kirjeet ovat tässä suhteessa tärkeitä; ne on julkaistu kirjassa *Esoteerisia opetuksia*.

Kerron tässä esityksessä Ervastian elämän taitekohdista, jotka näyttävät nousevan esiin hänen elämäkultustaan. Tässä on merkittävänä apuna ja lähteenä Erik Gullmanin teos *Totuus on korkein hyve. Pekka Ervastian elämäkerta*.

Äidin kuolema

Ervast syntyi Hilma ja Petter Ervastille tapaninpäivänä 1875, kastenimi oli Petter Elias. Ervast oli perheen esikoinen ja hänellä oli kaksi sisarusta (Gerda ja Geo). Äidin uskonnollinen kasvatus oli Jumalan hyvyttä ja kaikkiallista läsnäoloa korostavaa. Hilma-äidin jumalakuvaa voisi luonnehtia panteistiseksi. Pekan elämässä tapahtui ensimmäinen merkittävä käänne, kun äiti kuoli silloin yleiseen keuhkotautiin vain 37 vuoden ikäisenä. Ervast oli tuolloin 8-vuotias. Äidin kuolema oli Pekalle suuri menetys. Ervast näki kuitenkin todentuntuisen, lohduttavan unen, jossa hän kohtasi äitinsä paratiisissa (Gullman, 2020, 18):

Haltioituneena tuijotin ihanaa näkyä. Muutaman askeleen etäisyydellä edessäni istui äitini kultainen lyyra sylissään ihanan orvokkimeren keskellä ja herttaisten pienten enkelihahmojen ympäröimänä. Tunsin heti äitini rakkaat piirteet, vaikka ne olivat nyt taivaallisen kauniit, puhtaat, nuorekkaat!

Uni lohdutti Ervastia, sillä hän tunsu saaneensa äidistään suojelusenkelin.

Älä suutu

Ervastin oli nuorena mahdotonta nähdä vääryyttä tapahtuvan ilman, että hän suuttui. Taipumus suuttumiseen vaivasi häntä vuosien ajan, kunnes Ervast kuuli 14-vuotiaana erään suuttumiskohtauksen yhteydessä äänen, joka sanoi ruotsin kielellä: ”Sinun ei pidä suuttua, sinun ei pidä vihastua, ole vain itse totuudenmukainen, itse jalo ja hyvä”. Ervast muisteli myöhemmin (Gullman, 2020, 26):

Se oli niin suggestiivinen tuo ääni, sen vaikutus oli niin suuri, että minun täytyy sanoa, että ei olisi tullut kysymykseenkään seuraavan kymmenen vuoden aikana, että minä ikinä olisin suuttunut. Vaikka ennen olin aivan suuttumuksen vallassa, niin nyt osasin täydellisesti hillitä itseäni, etten millään tavalla sydämessäni suuttunut, enkä ulkonaisesti, vaan aivan osasin hillitä itseäni, ja se johtui vain siitä, että tunsin heti niin suurta riemua, kun se ihmeellinen ääni oli sanonut minulle, ettei tarvitse koskaan suuttua.

Ervast ei kerro, kuka oli tuon ihmeellisen äänen takana.

Vakavaa totuuden etsintää

Ervast aloitti yliopisto-opinnot syksyllä 1893 Helsingissä, ja hän opiskeli mm. ranskan kielihistoriaa. Ervastissa heräsi vakava totuuden etsintä. Sukulaisten ja yhteiskunnan antamat valmiit vastaukset eivät tyydyttäneet hänen totuuden janoaan. Ervast ajatteli hetken aikaa, ettei mitään tarkoitusta olekaan: kaikki on vain materiaa. Tämä vaihe oli ohimenevä; se ilmeisesti vapautti ahtaan kristinuskon opetuksista. Materialismi ei kuitenkaan antanut vastausta tajunnan ongelmaan. (Ohimennen voi sanoa, ettei siihen pysty nykyinenkään tiede.)

Ervast meni ripille joulukuussa 1893. Hän sai kokemuksen, joka rauhoitti mieltä (Gullman, 2020, 33–34):

Ehtoollismenojen aikana hänen silmänsä olivat ylöspäin kohotettuina kohti alttaritaulua, jota hän aina oli pitänyt rumana. Pekan katsellessa taulua se peittyi kuin jonkinlaiseen sumupilveen. Hetken kuluttua pilveen muodostui aukko, jossa Ervast näki Jeesuksen kasvot ja puolet hänen vartalostaan. Pekan mielestä se ei ollut näköhäiriö eikä kuva, vaan elävä olento, jonka syvät ja lempeät silmät katsoivat suoraan häneen.

Katseen myötä Ervast alkoi vapautua kirkon luomasta tunnelmasta ja tuli yhä tietoisemmaksi itsestään – ei vanhasta, vaan jostakin uudesta itsestä. Ervast päätti mielessään: ”Tästä lähtien minä olen hyvä, voitan itseni, en pahastu, en suutu, en hermostu. Olen aina iloinen ja auttavainen.”

Pian ripille menon jälkeen Pekan luona tuli käymään ylioppilastoveri, joka kertoi hänelle teosofiasta. Ervast kiinnostui heti ja lainasi A. P. Sinnettin kirjan; tämä teki suuren vaikutuksen. Kirjassa ”puhuttiin adeptien veljeskunnasta ja selitettiin, kuinka on ollut ja yhä on ihmisiä, joilla on syvempi tieto luonnon ja elämän salaisuuksista kuin yhdelläkään tiedemiehellä.” Ervast ei voinut lukea sen enempää. Koko hänen olemuksensa ”soi kuin yhdellä äänellä: tämä on totta, tämä on totta!” Aivan kuin ilmeityksessä hän oli ”saanut varmuuden, että tietäjähmisiä on ja että ihminen voi päästä jumalalliseen tietoon.”

Ervast liittyi Teosofiseen Seuraan v. 1895. Teosofia auttoi Ervastia löytämään Jeesuksen elävänä ihmisenä ja veljenä. Ervast sai apua myös Leo Tolstoin kirjoista ja elämästä: hän löysi Tolstoin kautta vuorisaaunan käskyt. Aivan kuten Tolstoi, Ervast tunsi, ”että kristikunta ei tiennyt mitään Jeesus Kristuksesta.”

Nuoruuden rakkaus

Aimo Melan Ervastista kirjoittama elämäkerta vuodelta 1956 esittää Pekan ja Maijun suhteen ohimenevänä ihastuksena. Gullmanin tutkimus osoittaa kirjelähteitä käyttäen, että suhde oli paljon vakavampi ja tähtäsi avioliittoon. Maiju oli Ervastin tavatessaan vasta neljäntoista vuoden ikäinen. Ennen Pietarissa asuvaa Maijua Ervast oli ihastunut Sigfrid-nimiseen tyttöön. Gullman (2020, 39) kirjoittaa suhteesta kauniisti:

Maiju oli Pekan silmissä kuin enkeli. Hänet kohdattuaan Pekka luuli näkevänsä unta, ja pelkäsi vain, koska herää. Maijun eheästä olemuksesta virtasi Pekkaan tyyneyttä, iloa, hyvyttä, joita Maiju tietämättään oli täynnä.

Ervast suunnitteli yhteistä elämää Maijun kanssa. Tunteet olivat aitoja puolin ja toisin, mutta siitä huolimatta suhteella ei ollut tulevaisuutta. Maiju oli herättänyt Pekassa rakkauden tullen, mutta henkisen uudestisyntymiskokemuksen myötä Maiju jäi taka-alalle. Suhde Maijuun jatkui jossakin muodossa vielä uudestisyntymiskokemuksen jälkeen, mutta se päättyi eroon, mikä särki Maijun nuoren sydämen.

Uudestisyntymiskokemus

Lokakuun 13. päivänä 1896 Pekan intensiivinen totuudenetsintä saavutti pisteen, jossa hän kotonaan huusi Elämältä apua. Ervast (1980, 39) on kuvannut kokemustaan seuraavasti:

Heittäydyin selälleni sohvalle. Silloin äkkiä peittyi sumuun kaikki ympärilläni. Oli aivan kuin synkkä pilvi silmiäni edessä, ja tuntui kuin tuskani olisi siirtynyt itsestäni tuohon pilveen. Ohimennen ajattelin siinä: Tuollainenko siis on elämä. Samassa pilvi repeytyi ikäänkuin salama olisi siihen iskenyt ja auringon säteet paistoivat kasvoihin lämmittävästi ja kirkkaasti mutta ei häikäisevästi. Vähitellen tuo ihana valo ympäröi minut joka puolelta, niin että olin kuin valomeressä, ja vihdoin se tunki sisääni, täytti ja valaisi minut kokonaan, niin että minä itse ja koko olemukseni oli kuin paljasta valoa. Ja samalla auringon takaa ja joka puolelta avaruudessa kuului ääni, joka sanoi: ”Ole hyvässä turvassa, minun poikani, sillä rakastan sinua”. Ja sitten tämä valo haihtui ja laskeutui alas ja meni selkäni sisään ja tuli sieltä ulos niinkuin liekki. Elävänä, liekehtivänä, vaahteran lehden muotoisena se nousi korkealle yli pään ja ympäröi minua valollaan. Ja minä nousin hämmästyneenä sohvalta ja katelin ympärilleni, sillä, katso, minä olin toinen ihminen.

Ervast näki Jumalan äärettömyyden ja suuren elämän, joka oli kaiken takana. Ervastin mukaan Jeesus Kristus oli salaperäisellä tavalla kokemuksessa läsnä. Kokemus ei tapahtunut unen aikana, vaan päivätaajunnassa. Ervast näki kokemuksensa myötä, että jokaisen sisällä oli pieni

valopilkku ja hän näki, mitkä sielulliset ominaisuudet estivät pientä valoa nousemasta liekkiin. Ervast eli tässä tilassa joitakin kuukausia.

Ervastille oli selvinnyt, millainen on Jumala kaiken takana, mutta hänellä ei vielä ollut henkistä tietoa kuolemanjälkeisistä tiloista tai jälleensyntymisestä. Tähän tuli kuitenkin muutos, kun hän mietiskelyn yhteydessä siirtyi tietoisena pois ruumiistaan. Tässä tilassa Ervast kohtasi kaksi mestaria; toinen mestareista oli Teosofisen Seuran perustaja Morya. Ervast olisi halunnut mennä polvilleen mestarin edessä, mutta mestari kehotti nousemaan, koska meidän on palvottava ainoastaan Suurta Elämää. Ervast sai mestarilta tehtäväkseen teosofisen elämänymmärryksen levittämisen Suomessa. Ervast ei olisi halunnut palata ruumiiseensa, mutta mestari sanoi, että nyt täytyy lähteä. Ervast palasi takaisin ruumiiseensa säilyttäen muiston mestarin kohtaamisesta. Kokemus antoi Ervastille tiedon siitä, että ihminen on kuulematon.

Edellä kuvattu kokemus ei jäänyt ainoaksi, sillä Ervast tapasi näkymättömässä maailmassa muutamia mestareita ja adepteja, joista puhutaan teosofisissa kirjoissa. Yksi heistä oli unkarilainen vihitty kreivi de St. Germain, joka mainitaan H. P. Blavatskyn *Salaisessa Opissa* (St. Germainin kuva on tämän kirjan etukannessa). Näin Ervastista kehittyi itsenäinen henkisen maailman tutkija.

Teosofian kriisi

Teosofinen Seura ajautui H. P. Blavatskyn kuoleman jälkeen kriisiin. Teosofisen Seuran esoteerisen koulun johtajat W. Q. Judge ja Annie Besant ajautuivat julkiseen riitaan siitä, kuka oli mestareiden valittu edustaja. Tässä kiistassa perustajapresidentti H. S. Olcott asettui Besantin puolelle. Riitatilanne johti Teosofisen Seuran jakautumiseen. Näin näyttää henkisille liikkeille käyvän aina buddhalaisuudesta ja kristinuskosta lähtien.

Riidat ja jakautuminen olivat nuorelle Ervastille pettymys. Ervast erosi Adyarin Teosofisesta Seurasta ja liittyi judgelaiseen Teosofiseen seuraan, jonka johtoon tuli Judgen kuoleman jälkeen Katherine Tingley. Ervast liittyi myös seuran esoteeriseen kouluun. Ervastin mielestä Judgen esoteerinen koulu oli H. P. B:n tradition mukainen, ja siinä ollessaan hän oppi syvemmin meditoimaan ja eli intensiivistä henkistä elämää. Jäsenyys jäi kuitenkin lyhytaikaiseksi: Ervast ei halunnut liittyä Tingleyn uudelleen organisoimaan seuraan. Ervast palasi Adyarin Teosofisen Seuran jäseneksi, jonka presidenttinä Olcott edelleen toimi.

Teosofinen työ suomen kielellä

Ervast näki selkeästi elämäntehtävänsä: hänen piti tuoda teosofian valo Suomeen ja samalla auttaa Suomea itsenäistymään. Ervast kävi Ruotsissa esitelmämatkoilla, ja häntä pyydettiin jäämään sinne pidemmäksi aikaa. Sitä Ervast ei kuitenkaan tehnyt, koska hän tiesi tehtävänsä olevan Suomessa.

Suomen kieli ei heti avautunut Ervastille, vaikka hän oli kielellisesti erittäin lahjakas (hän mm. oppi ranskaa viisivuotiaana). Ensimmäinen suomenkielinen teos *Valoa kohti* ilmestyi v. 1901 ja esikoisromaani *Haa-veilija* v. 1902. Ervast kirjoitti ne sanakirjaa käyttäen. Sitä ennen hän oli kirjoittanut teosofiasta ruotsiksi. Suomen kieli avautui Pekalle vasta Aleksis Kiven *Seitsemän veljestä* -teoksen kautta. Ervast näki, että ”suomen kieli on mystillinen kieli”.

Suurlakko ja Suomen tuleva itsenäisyys

Ervast eli voimakkaasti Suomen itsenäistymistä edeltäviä vaikeita aikoja. Suomi vastusti Venäjän sortotoimia vuoden 1905 suurlakolla. Ervast sai vähän ennen suurlakkoa mestarilta tehtävän. Hän etsi unen aikana astraalimaailmassa vanhan ystävänsä kapteeni John Kockin, ja mestarin käskyn mukaan sanoi tälle: ”sinulle uskotaan nyt suuri tehtävä, jos vannot valan”. Kock ”vannoi, että oman henkensä uhalla hän estää verenvuodatuksen”. Ervast sanoi: ”älä pelkää, ettei sinulle riittäisi henkistä voimaa ja uskoa. Teosofinen työ on luonut täällä henkimaailmassa voimakkaita virtauksia. Tämä kerätty voima tulee olemaan sinun käytettävänäsi.” Kock onnistuikin tehtävässään varsin hyvin.

Ervastin mielestä suurlakko oli rinnasteinen ”ihmisyksilön meditaatioon”, jolloin ”kaikki oli pysähtynyt, ei ainoastaan ulkonaisesti vaan ihmisten sieluissakin”. Suurlakosta lähtien Ervast uskoi ja tiesi, että Suomi saavuttaa itsenäisyyden. Ervast ennusti Suomen itsenäisyyden toteutuvan vuonna 1915, mikä ei toteutunut. Tämän jälkeen Ervast korjasi ennustettaan kahdella vuodella. Ervastin mukaan Suomen itsenäisyys oli etukäteen päätetty ”jumalten neuvostossa”.

Jeesuksen salakoulu ja Kalevalan avain

Jeesuksen salakoulu ilmestyi v. 1915. Siihen kulminoituivat Ervastin esoteerisen kristinuskon käytännölliset eettiset ja meditaatio-ohjeet

(näitä täydentävät v. 1925 ilmestynyt *Vuorisaarna*). Pidän sitä Ervastin merkittävimpänä kirjana, johon kannattaa palata yhä uudelleen. *Jeesuksen salakoulu* perustuu Ervastin omiin henkisiin kokemuksiin ja havaintoihin.

Salakoulun rinnalle voidaan hyvällä syyllä nostaa *Kalevalan avain*. Ervast kirjoitti toimittamassaan *Tietäjä*-lehdessä (1916 nro 7–8) kirjan taustasta seuraavalla tavalla:

Kun Martti Humu kymmenkunta vuotta sitten piti luentojaan Hel-singissä Kalevalasta, enpä minä silloin aavistanut, että itse vielä tulisin sekä puhumaan että kirjottamaan samasta aineesta. Liian hämmärltä se minusta silloin tuntui. Vasta kun vuosia myöhemmin tulini (näkyvässä maailmassa) vihityksi kalevalaisen magian salaisuuksiin ja sain kokea sen voimasanojen yhä vielä tänä päivänä elävää tehokkuutta, aukenivat silmäni ja syttyi minussa pyhä tuli, joka innosti Kalevalaa lähemmältä tarkastamaan ja tutkimaan.

Ervast kirjoittaa *Kalevalan avaimessa* henkisestä kehitystiestä okkultisemmin kuin missään muussa kirjassa tai julkisessa esitelmässä. Hän esittää henkisen tien kaksi päävaihetta, kosioiretken eli valmistavan puhdistuksen tien ja samporetken eli varsinaisen tiedon tien, mm. eetteriruumiin ja tsakrojen kannalta.

Kalevalan avain sai hyvän vastaanoton. Mm. Eino Leino kirjoitti siitä hyvin kiittävän arvostelun *Sunnuntai-lehteen*. Leino kykeni ymmärtämään Ervastin tulkintaa, koska hänellä oli omaakin henkistä kokemusta, mistä teos *Alla kasvon kaikkivallan* todistaa.

Aseettomuusihanteen haaksirikko

Ervast oli uskonut, että Suomella olisi ollut historiallinen mahdollisuus julistautua aseettomaksi kansaksi. Vuoden 1918 sisällissota osoitti, että Suomi ei ollut siihen valmis. Kansallishaltian dharaan kuuluva aseettomuuden periaate siirtyi eksoteerisesta esoteeriseksi ja koskee ”Jeesuksen Kristuksen välittömiä oppilaita, mutta ei vielä toteudu koko kansan elämässä”.

Ero Teosofisesta Seurasta ja Ruusu-Ristin perustaminen 1920

1910-luvulla Ervast alkoi nähdä, että Teosofisen Seuran kansainvälisen johdon kanta poikkesi merkittävästi hänen näkemyksistään. Ervast ei

hyväksynyt Annie Besantin ja C. W. Leadbeaterin opetusta Krishnamurtista Maailmanopettajan tulevana inkarnaationa varsinkin, kun tämä esitettiin Kristuksen uutena tulemisena maan päälle. Tämä asia johti Rudolf Steinerin eroon Teosofisesta Seurasta ja Antroposofisen Seuran perustamiseen 1912/1913. Sekä Ervast että Steiner pitivät Jeesus Kristuksen paluuta Krishnamurtissa mahdottomuutena. Maailmansodan syttyminen 1914 paljasti toisen merkittävän eron: Teosofisen Seuran johdossa esitettiin, että Englanti ja sen liittolaiset taistelivat valon joukkojen puolesta ja Saksa ja sen liittolaiset pimeyden voimien puolesta. Ervast tiesi henkisten kokemustensa perusteella, että Valkoinen Veljeskunta ei käy sotaa ketään vastaan.

Nämä asiat eivät saaneet Ervastia vielä eroamaan Teosofisesta Seurasta. Suomen Teosofisessa Seurassa oli kuitenkin merkittävää kansainvälisten opettajien mukaista linjausta. Suomen Teosofisen Seuran sisällä oli ikään kuin kaksi seuraa. Ervastin kannattajat ajattelivat, että teosofinen työ on henkistä itsekasvatusta ja ihmisten valistamista. Besantin kannattajat puolestaan ajattelivat, että teosofisen työn pitäisi vaikuttaa yhteiskunnallisiin asioihin. Tätä kantaa vahvisti usko uuden Maailmanopettajan tulemiseen, ja sen kannattajat olivat valmiita tekemään valmistavaa työtä sen puolesta. Maailmanopettajan valmistustyö tapahtui Idän Tähtien järjestön kautta. Vaikka Idän Tähti oli muodollisesti Teosofisesta Seurasta riippumaton, silti yhteys Teosofiseen Seuraan oli käytännössä olemassa. Krishnamurti hajotti Idän Tähtien v. 1929, irtisanoutui Maailmanopettajan odotuksesta ja myös Teosofisesta Seurasta.

Lopulta ero oli väistämätön ja Ervast perusti 14.11.1920 Ruusu-Ristin, Suomen salatieteellisen tutkimusseuran. Annie Besant kutsuttiin Ruusu-Ristin kunniajäseneksi.

Ruusu-Ristin Esoteerinen Ryhmä

Helsingissä toimi vuosina 1921–22 ns. mietiskelyryhmä, joka oli Ruusu-Ristin tulevan esoteerisen työn alku. Ervast vertasi ryhmän mietiskelytyötä temppeleihin, jonka rakentamiseen tarvitaan työntekijöitä. Jokainen vuosikokouksessa installoitu Ruusu-Ristin jäsen, oli oikeutettu pyrkimään näkymättömän temppelein rakentajaksi. Pyrkijän tuli kirjoittaa Ervastille kirje, jossa hän ilmoitti halunsa, motiivinsa ja käsityksensä Esoteerisesta Ryhmästä ja sen työn tarkoituksesta. Ervast antoi ryhmälle

opetusta mietiskelystä ja henkisen tien askeleista. Hän antoi ohjeet päivittäiseen henkiseen harjoitteluun.

Esoteerinen työ tuotti tulosta. Se mahdollisti Ruusu-Risti-temppelin perustamisen näkymättömään maailmaan vuonna 1923. Ervast kirjoitti tästä esoteerisen koulunsa oppilaille seuraavasti:

Ruusu-Ristin veljeskunnan temppeli on ihmisten veljeyden temppeli sanan syvimmissä merkityksessä. Ei yksikään valkoisen mestariuden saavuttanut ihminen ole siinä temppelissä vieras. Siellä he kaikki ovat kotonaan... vuoremme, jolle temppelimme pystytämme ei ole korkea..., se on pieni ja nöyrä suomalainen kumpu.

Ervastin kuoltua Esoteerinen Ryhmä lakkautettiin, mutta mitä ilmeisimmin Ruusu-Risti-temppeli on edelleen näkymättömällä eetteritasolla. Esoteerisen Ryhmän oppilaille lähetetyt kirjeet eli epistolat on julkaistu kirjassa *Esoteerisia opetuksia*. Mietiskelyohjeita ei ole Ruusu-Ristin toimesta julkaistu.

Yhteisvapaamuurarius, Kadonnut Sana ja Ruusu-Ristin Vapaamuurariveljeskunta

Teosofisen Seuran jäseniä oli liittynyt kansainväliseen Yhteisvapaamuurarijärjestöön Le Droit Humainiin, jossa Annie Besant toimi aktiivisesti. Ervastia pyydettiin vuonna 1920 perustamaan Yhteisvapaamuurarijärjestö Suomeen. Ervast ei ollut ensi alkuun kovin innostunut vapaamuurariudesta. Hän oli kuitenkin huomannut, että ilman muotoja pidetyt Teosofisen Seuran looshikokoukset olivat helposti hengettämiä. Ervastin myönteiseen päätökseen vaikutti myös mestari St. Germain, joka jo alusta lähtien oli kehottanut Ervastia työskentelemään vapaamuurariuden puitteissa. Mestari St. Germain näytti Ervastille, että vaikka vapaamuurariuden vertauskuvat on lainattu enimmäkseen Vanhasta testamentista, se voidaan asettaa kokonaan uuden liiton palvelukseen.

Ervast kirjoitti vuonna 1925 kirjan *Kadonnut sana*, jossa hän toi esille vapaamuurariuuden uudistusohjelman. Ervast teki myös vapaamuurariseremonioihin tiettyjä muutoksia. Nämä saivat aluksi myönteisen vastaanoton Pariisin Korkeimmassa Neuvostossa, mutta Suomessa oli Ervastin linjaa vastustavia yhteismuurareita. Ervastia syytettiin siitä, että hän toi teosofiaa mukaan vapaamuurariuteen. Ehkä erikoista asiassa oli se, että

syöttäjä oli itse Teosofisen Seuran jäsen. Lopulta kävi niin, että Ervast perusti itsenäisen Ruusu-Ristin Vapaamuurariveljeskunnan vuonna 1927 ja erosi Le Droit Humainista.

Suuri seikkailu

Ervast matkusti syksyllä 1933 Amerikkaan Gerald Kaaden kanssa. Hän kertoi vuoden 1933 kesäkursseilla Amerikan matkansa taustoista (Gullman, 2020, 256–57):

...mestari, joka sanoi minulle... viime vuonna, että kyllä kahden vuoden sisällä hän ottaa minut luokseen, jonka kanssa minulla on vähän karmallisia siteitä... hänellä on jotain pientä maksettavaa minulle... Olenhan hänestä kirjoittanutkin. Se mestari on apostoli Paavali. Nyt hän kylläkin elää egyptiläisessä ruumiissa, mutta hän on paljon elänyt myöskin Amerikassa, ja voi olla, että hän asuu siellä Amerikassa, pitää siellä ikäänkuin päämajaa. Hän liikkuu fyysisesti ja tekee työtä. Hän ei tietenkään ole nimeltään apostoli Paavali nyt, sillä hänellä on aivan uusi ruumis.... Jos saan hänen kanssaan keskustella, niin meillä tulee olemaan erikoisena aiheena silloin juuri Jeesuksen mysteerit. Minusta tuntuu noin, että hän varmasti tietää enemmän, mitä minulle on näytetty, ja hän voi antaa semmoista ohjausta ja suuntaviivoja ja tietoa.

Minulla on nyt siis semmoinen, monen mielestä ehkä aivan hullunkurinen ja fantastinen ajatus, että lähtisin tapaamaan vanhaa ystävää paljon hänen kanssaan neuvotellakseni, ennen kaikkea kirjasta, mutta yleensä uskonpuhdistuksesta, joka tulisi tapahtumaan.

Ennen matkalle lähtöään Ervast piti esitelmän nimellä *Ruusu-Ristin erikoistehtävästä*. Ervastin mukaan Martti Lutherin uskonpuhdistus sai alkunsa korkeasta rosenkreuttilaisesta inspiraatiosta, mutta Lutherin uskonpuhdistus jäi kesken. Ervast totesi, että kirkot käyvät ihmiskunnalle tarpeettomiksi, elleivät ne tahdo ottaa osaa uuteen uskonpuhdistukseen, joka tulee koskemaan enimmäkseen opillisia asioita. Uuden uskonpuhdistuksen keskeisiä kysymyksiä ovat oppi ikuisesta kadotuksesta ja se, mitä todella on kristinusko.

Ervast kirjoitti Kalifornian Ojaisa *Suuri seikkailu* -kirjan, jossa hän esittää uuden uskonpuhdistuksen ääriviivat. Ervast palasi Suomeen

toukokuussa 1934. Kun hän oli allekirjoittanut Suuren seikkailun luovutussopimuksen, hän sanoi: ”Se on joutsenlauluni!” Ervast siirtyi muutamia tunteja tämän jälkeen näkymättömään maailmaan.

Päätän esitykseni Ervastin elämän käännekohdista *Suuren seikkailun* loppukohtaukseen. Siinä esiintyvät professori Batory, joka lienee apostoli Paavali ja tohtori Ensio Kotka, joka on Ervastin alter ego (Ervast, 1978, 205):

Professori lausui luonnollisella, mutta ihmeellisen juhlallisella äänellään:

– Ensio Kotka, te tiedätte, kuka minä olen, ja te tiedätte tai ainakin aavistatte, kuka itse olette. Nimiä emme mainitse. Mutta te olette minun ystäväni ja työtoverini. Saanhan luottaa teihin? Silmäni kyyneltyivät. Katsahdin ylös.

– Nyt ja aina, kuiskasin.

Professori ojensi kätensä ja minä puristin sitä.

– Olemme molemmat Jeesuksen Kristuksen palvelijoita, hän sanoi. Nousimme ylös yht'aikaa ja nostimme silmämme kattoon.

Oliko harhanäky? Mutta minä näin enkelijoukon ja niiden keskellä Kristuksen lempeät kasvot.

Lähteet

Ervast, Pekka (1980). *Teosofisia muistelmia*. Ruusu-Ristin Kirjallisuusseura ry ja Kristosofinen Kirjallisuusseura ry.

Ervast, Pekka (1978). *Suuri seikkailu*. Karisto.

Gullman, Erik (2020). *Totuus on korkein hyve. Pekka Ervastin elämäkerta*. Ruusu-Ristin Kirjallisuusseura ry.

Mela, Aimo (1956). *Pekka Ervast. Kirjailija – teosofian tutkija – kristillinen mystikko*. Ruusu-Ristin Kirjallisuusseura ry.

Krishnamurtin elämästä ja opetuksista

Jiddu Krishnamurti (1895–1986) on edelleen ajankohtainen hahmo teosofian piirissä ja sen ulkopuolella. Tämä tulee esille monista Krishnamurtia käsittelevistä internet-sivuista (mm. hänen puheitaan voi katsoa internetistä) ja Teosofisen Seuran pitkäaikaisten työntekijöiden esitelmissä. Krishnamurtin kirjat perustuivat puheisiin, ja niitä on edelleen suomenkielelläkin saatavilla.

Mary Lutyens on kirjoittanut perusteelliset elämäkerrat Krishnamurtista. Hänestä on ilmestynyt myös eräänlainen paljastuselämäkerta (Sloss, 1991). Vuonna 1999 ilmestyi vielä Aryel Sanatin kirja Krishnamurtin sisäisestä elämästä, jonka keskeisenä piirteenä oli mystinen ”prosessi”. Tarkastelen tässä esityksessä Krishnamurtin elämää, opetuksia, prosessia ja Sanatin Krishnamurtin prosessista esittämää tulkintaa.

Krishnamurti on jäänyt itselleni jossain määrin arvoitukseksi. Tämä esitys on syntynyt tarpeesta hahmottaa jonkinlainen käsitys Krishnamurtista. Hänen ulkoisen elämänkaaren selvittäminen on varsin helppoa, mutta opetusten ymmärtäminen vaikeampaa. Esitän aluksi joitakin poimintoja hänen elämästään, jotka perustuvat Lutyensin (1991) kirjaan ellei toisin ole mainittu.

Krishnamurtin elämästä

Krishnamurti löydetään

Krishnamurtin isä oli Teosofisen Seuran jäsen ja hänen äitinsä oli Sri Krishnan palvoja; Krishnamurti oli perheen 8. lapsi. Äidillä oli jo ennen Krishnamurtin syntymää vahva käsitys siitä, että Krishnamurtista tulisi jotakin merkittävää. Vastoin kaikkia brahmiinitapoja Krishnamurti syntyi pujahuoneessa. Pian syntymän jälkeen astrologi vielä vakuutti, että tästä lapsesta tulee jotakin suurta. Krishnamurtin lapsuudessa tällaisesta ei ollut kuitenkaan minkäänlaista merkkiä: hän oli sairaalloinen,

uneksuva lapsi, jota opettajat pitivät henkisesti jälkeensä jääneenä. Krishnamurtin rakkaus luontoon syntyi jo lapsena, ja hän oli hyvin antelias luonne, mikä aiheutti vanhemmille harmia: koulutarvikkeet menivät köyhille lapsille ja hän jakoi kaiken köyhille tarkoitettun riisin jo ensimmäiselle pyytäjälle. Krishnamurtin äiti kuoli, kun hän oli 10-vuotias. Tämä oli luonnollisesti Krishnamurtille suuri suru.

Krishnamurtin isä oli saanut työtä Teosofiselta Seuralta. Hän asui neljän elossa olevan lapsensa kanssa Adyarissa lähellä Seuran toimitiloja, joissa C.W. Leadbeater tuolloin työskenteli. Kaksi Seuran työntekijää oli tavannut Krishnamurtin ja hänen veljensä Nityan ja auttaneet näitä koulutehtävissä. Toinen työntekijä kehotti Leadbeateria tapaamaan pojat uskoen, että se saattaisi kiinnostaa Leadbeateria. Niinpä Leadbeater näki Krishnamurtin rannalla vuonna 1909 ja välittömästi havaitsi ”hänen ihmeellisen auransa, jossa ei ollut itsekkyyden hiventäkään”. Hän ennusti, että Krishnamurtista tulee suuri henkinen opettaja. Pian tämän jälkeen Leadbeater alkoi sanella Krishnamurtin aikaisempia elämiä ja ilmoitti, että Krishnamurtista on tuleva Maailmanopettajan – Herra Maitreyan – väline. Tämä oli varsin ikävää Hubertin van Hookin kannalta. Hän oli Teosofisen Seuran Amerikan osaston ylisihteerin poika, jonka Leadbeater oli jo aikaisemmin valinnut tähän samaan tehtävään; hän sai tietää muutoksesta vasta saavuttuaan Adyariin.

Leadbeater ilmoitti saaneensa ohjeet Krishnamurtin kouluttamisesta mestariltaan Kuthumilta. Leadbeater sai Krishnamurtin isältä luvan vastata Krishnamurtin kouluttamisesta, ja myös Krishnamurtin vaatimuksesta Nityan kouluttamisesta. Krishnamurti sanoi myöhemmin, että hän olisi menehtynyt köyhissä oloissa, ellei Leadbeater olisi löytänyt häntä. Leadbeaterin ohjauksessa Krishnamurti sai kunnollista ravintoa ja vahvistavaa liikuntaa. Kuitenkin opiskelu oli edelleen Krishnamurtille vastenmielistä, ja hän saattoi tuijottaa tuntien aikana ikkunasta tyhjiyteen suu auki. Tämä sai Leadbeaterin hermostumaan niin, että hän läimäytti Krishnamurtia leukaan. Krishnamurti sanoi myöhemmin, että tämä lopetti heidän suhteensa, vaikka koulutus jatkuikin.

Leadbeater kertoi vieneensä Krishnamurtin unen aikana Kuthumin luo saamaan opetusta, josta Krishnamurti seuraavana aamuna kirjoitti muistamia asioita ylös. Myöhemmin nämä muistiinpanot julkaistiin kirjassa *Mestarin jalkojen juuressa*. Kirjan tekijäksi merkittiin Alcyone;

nimi oli Leadbeaterin antama. Leadbeaterin entinen yksityissihteeri Ernest Wood epäili kirjaa Leadbeaterin kirjoittamaksi, koska sen kirjoitustyyli muistutti hyvin paljon Leadbeaterin omaa tyyliä (Jinarajadasa, 1947). Lisäksi siinä oli joitakin lauseita, jotka olivat tarkalleen samoja kuin eräässä Leadbeaterin omassa kirjassa. Leadbeater selitti yhtäläisyyksien johtuvan siitä, että Krishnamurti ja hän olivat olleet yhdessä mestarin luona, joten Leadbeater oli omaksunut samoja mestarin sanoja omaan kirjaansa.

Leadbeaterin mukaan Krishnamurti vihittiin Salaisen Veljeskunnan jäseneksi; tämäkin tapahtui unen aikana. Mestari tahtoi, että Krishnamurti ja Nitya koulutetaan Oxfordin yliopistossa (suunnitelma ei kuitenkaan koskaan toteutunut). Pojat matkustivat vuonna 1912 Englantiin, jossa pojille jo ennestään tuttu Teosofisen Seuran presidentti Annie Besant otti heidät vastaan. Besant sai poikien huoltajuuden, tosin lopullisesti vasta oikeudenkäyntien jälkeen. Krishnamurti suhtautui aina hyvin lämpimästi Besantiin.

”Vihkimyksiä” ja Nityan kuolema

Hollannin Huizenissa oli teosofinen keskus, josta vuonna 1925 ilmoitettiin merkillisiä vihkimysuutisia: useat Teosofisen Seuran ja Vapaan katolisen kirkon jäsenet – mm. George Arundale – olivat saaneet Salaisen Veljeskunnan vihkimyksiä. Besantille sähkötettiin tapahtumista, ja hän tuli pikaisesti paikalle. Arundale ilmoitti, että hän ja Krishnamurti muiden muassa olivat saaneet neljännen eli arhatin vihkimyksen. Krishnamurti oli tällöin Ojaisa, Kaliforniassa. Arundale toi myös mestarien viestin, jonka mukaan Herra Maitreyan 12:sta apostolista 10 oli jo nimetty: mukana oli mm. Arundale itse, Besant ja Leadbeater, joka ei ollut Krishnamurtin tavoin Huizenissa paikalla. Vihkimystapahtumat kulminoituivat siihen, että Besant kertoi itsensä, Leadbeaterin, Krishnamurtin ja muutaman muun saaneen viidennen eli ”suuren ja ihmeellisen” mestarivihkimyksen. Besant kuitenkin pyysi lähipiiriltä, ettei häntä tule kohdella eri tavalla kuin aikaisemminkaan. Saatuaan tietää ”vihkimyksestä” Krishnamurti suhtautui niihin skeptisesti, myöskään Leadbeater ei uskonut niihin. [Voi vain hämmästellä, kuinka pitkäaikainen, jalo teosofisen työn tekijä Annie Besant päätyi uskomaan astraalisen mestarivihkimyksen todellisuuteen.]

Samaan aikaan Krishnamurtille hyvin läheinen Nitya oli vakavasti sairas, ja Krishnamurti toimi hänen hoitajanaan. Besant ja Leadbeater vakuuttivat, että mestarit eivät antaisi Nityan kuolla; hänen elämänsä oli liian arvokas. Arundale, josta tuli Besantin seuraaja Teosofisen Seuran presidenttinä, ja Vapaan katolisen kirkon perustajapiispa Wedgwood sanoivat Krishnamurtille, että Nityan henki säästetään, jos Krishnamurti tunnustaa, että he ovat adepteja ja valittuja apostoleja. Krishnamurti ei suostunut. Kaikesta vakuuttelusta huolimatta Nitya kuoli, mikä oli Krishnamurtille suuri järkytys. Arvelen, että Nityan kuolema oli yksi tekijä, joka johti Krishnamurtin itsenäistymiseen häneen kohdistetuista messiasodotuksista.

Totuus on poluton maa

Idän Tähti -järjestö oli perustettu vuonna 1911 valmistelemaan Suuren Maailmanopettajan tuloa. Järjestön perustajat tulivat Teosofisen Seuran piiristä, vaikka sillä ei ollutkaan virallista yhteyttä Seuraan. Idän Tähdellä oli Suomessakin kannatusta teosofien piirissä. Sivumennen sanoen Steiner piti Maailmanopettajan odottelua mielettömyytenä erityisesti, kun Leadbeater ja Besant olivat julistaneet tämän Maailmanopettajan olevan sama yksilöllisyys, joka aikaisemmin ilmeni Jeesuksessa. Maailmanopettaja-kysymys oli merkittävänä syynä siihen, että Steiner perusti Antroposofisen Seuran vuonna 1912, minkä jälkeen Steinerin ja Teosofisen Seuran tiet erkanivat.

Idän Tähti oli Teosofista Seuraa suurempi järjestö: Idän Tähdessä viimeisenä vuotena 1929 sillä oli yli 60 000 jäsentä. Krishnamurti hajotti järjestön kuuluisassa puheessaan ”Totuus on poluton maa”. Puheessa esiintyvät jo keskeiset Krishnamurtin opetukset, joita hän toi esille kuolemaansa asti. Tässä ote Krishnamurtin puheesta (Teosofi 4/2009; käännökki Jaakko Kari-Koskinen):

Väitän, että totuus on poluton maa, ettekä voi lähestyä sitä minäkään uskonnon tai lahkon kautta. Se on näkökantani ja pitäydyn siihen täysin ja ehdottomasti. Totuutta, joka on rajaton, ehdoton, millään polulla tavoittamaton, ei voida organisoida, eikä pitäisi luoda mitään järjestöä, joka johdattaa tai pakottaa ihmisiä kulkemaan mitään erityistä polkua pitkin... Totuutta ei voida tuoda alas, paremminkin yksilön täytyy tehdä ponnistus sen luokse noustakseen.

Puheessaan Krishnamurti sanoutui irti häneen kohdistetuista odotuksista, voisi jopa sanoa kultista. Katsotaan seuraavaksi Krishnamurtin ”prosessia”.

Krishnamurtin ”prosessi”

Vuonna 1922 Krishnamurtilla oli henkinen kokemus, jota seurasi vuosikymmeniä kestänyt kova ja miltei jatkuva kipu päässä ja selkärangassa. Krishnamurti nimitti tuota mystistä kipua ”prosessiksi”. Krishnamurti kuvasi prosessin alkua seuraavalla tavalla (Sanat 2003, s. 138):

...tunsin ankaraa tuskaa ja minun oli keskeytettävä mietiskelyni viideksitoista minuutiksi... Tuska vain yltyi sen sijaan, että se olisi hellittänyt kuten toivoin. Huippu saavutettiin 19. (kolmantena) päivänä. En voinut ajatella enkä tehdä mitään. Ystävät täällä pakottivat minut vuoteeseen lepäämään. Menin miltei tajuttomaksi, vaikka olin hyvin tietoinen, mitä ympärilläni tapahtui.

Tätä seurasi mietiskely ja henkinen kokemus pippuripuun alla (Sanat 2003, s. 139–40):

Edessäni oli kehoni ja pääni yläpuolella näin loistavan ja kirkkaan tähden. Silloin tunsin herra Buddhan värähtelyn. Näin Herra Maitreyan ja Mestari KH:n [Kuthumin]. Olin hyvin onnellinen, tyyni ja rauhallinen... Sisälläni oli mittaamattoman järvenpohjan tyyneys... Olen juonut kirkkaista puhtaista elämänlähteen vesistä... Olen nähnyt Valon. Olen koskettanut myötätuntoa, joka parantaa kaiken murheen ja kärsimyksen. Se ei ole itseäni vaan maailmaa varten...

Kuvauksessa on monia teosofian kannalta kiinnostavia vihkimyksen elementtejä ja paralleelleja Buddhan ja Jeesuksen elämästä. Kokemus tapahtuu pippuripuun juurella, kun taas Buddhan valaistuminen tapahtui bodhipuun juurella. Krishnamurti näkee vihkimyksen tähden, jolla on esimerkiksi vapaamuurareille erityinen merkitys. Kokemuksen huippu saavutetaan kolmantena päivänä; vanhojen mysteerien vihkimysprosessi kesti myös kolme päivää. Krishnamurti näkee kokemuksessaan mestareita; Jeesus näki kirkastuksen vuorella Mooseksen ja Eliaan. Kokemuksen ydinkohta on kuitenkin mielestäni myötätunto ja rakkaus, joka kehottaa palvelemaan.

Prosessiin liittyi piinaava kärsimys, joka näytti kuitenkin olleen enemmän Krishnamurtin kehon kuin mielen kärsimystä. Krishnamurti itse oli usein poissa kehostaan prosessin aikana, vaikka hänen kehonsa puhuikin lapsen äänellä. Prosessi oli silloisille teosofisille auktoriteeteille kuten Leadbeaterille käsittämätön. Ainoa tiedossani oleva tapaus, joka *hieman* muistuttaa Krishnamurtin prosessia, on Tapio Kaitaharjun kuvaus kehonsa henkisestä käsittelystä, joka tarvittiin hänen parantajakoulutukseensa. Kaitaharjun tapauksessa prosessi kesti vain joitakin viikkoja, kun taas Krishnamurtilla mutaatioprosessi kesti yli 60 vuotta.

Krishnamurti ja Maailmanopettaja

Krishnamurtin teosofisen vaiheen jälkeiset seuraajat ajattelivat, että Krishnamurtilla ei ole mitään tekemistä esoteriikan, mestareiden tai Maailmanopettajan kanssa. Kuitenkin Krishnamurtin omat lausunnot prosessin yhteydessä näyttävät viittaavan siihen, että hän ei sittenkään kokonaan luopunut mestareista. Esimerkiksi kun toimittaja kysyi Krishnamurtilta onko hän Kristus, Krishnamurti vastasi (käännös kirjoittajan): ”Kyllä, asian puhtaassa mielessä, mutta en perinteisessä, sanan hyväksytyssä mielessä”. Hän kirjoitti Lady Emilylle, joka oli Krishnamurtin uskottu ja Krishnamurtin elämäkerran kirjoittajan Mary Lutyensin äidille (Lutyens, 1991, s. 84-85; käännös kirjoittajan): ”Sinä tiedät, äiti, en ole koskaan kieltänyt sitä, olen ainoastaan sanonut, että sillä ei ole väliä kuka tai mikä olen ja että ihmisten pitäisi tutkia mitä minä sanon, mikä ei merkitse, että olen kieltänyt olevani M.O. [Maailmanopettaja].” Lutyensin mukaan hän ei koskaan sitä kieltänytkään.

Lutyensin kirjoittaman elämäkertasarjan ensimmäinen osa – *The Years of Awakening* – ilmestyi vuonna 1975. Se herätti Krishnamurtin seuraajissa hämmennystä prosessin kuvausten osalta. Mary Zimbalist oli eräs Krishnamurtin läheisistä ihmisistä, ja hän kysyi kiinnostavan kysymyksen (Sanat, 2003, s. 152): ”...jos Mestarit olivat olemassa ja he olivat puhuneet silloin [teosofisen liikkeen aikana], miksei nyt?” Krishnamurti vastasi tavalla, joka todennäköisesti yllätti kysyjän: ”Siihen ei ole tarvetta nyt, kun Herra on täällä.” Sanat tulkitsti, että vastaus ei ehkä tarkoittanut jonkun mestariolennon ilmenemistä Krishnamurtin kautta, vaan uuden tietoisuuden tilan saapumista ihmisten ulottuville (Sanat, 2003, s. 166-67).

Aikaisemmin kokelaan oli täytynyt käydä läpi vaivalloiset vihkimysvalmistautumiset ja -harjoitukset, kun taas Sanatin mukaan ”uudessa maailmanjärjestyksessä” kaikki on muuttunut ja yksilön muuntuminen voi tapahtua nopeammin. Tulkinta kuulostaa varsin samanlaiselta kuin Pekka Ervastin esitys uudesta liitosta, jonka avaajana toimi Jeesus Kristus. Sinänsä ajatuskulku on teosofiasta tuttu: kun joku ihminen saavuttaa henkisesti jotakin uutta, hän toimii tienavaajana myös muille ihmisille.

Kun Krishnamurti oli jo parantumattomasti sairas ja heikkona, hän kertoi käsityksensä Älykkyydestä (”supreme intelligence”), joka oli käytäntö hänen kehoaan lähes 75 vuoden ajan (Lutyens, 1991, s. 206; käännös kirjoittajan):

...Ette löydä moneen sataan vuoteen toista samanlaista kehoa kuin tämä tai sitä Älykkyyttä, joka toimi tässä kehossa... He kaikki tulevat kuvittelemaan, että he voisivat päästä kosketuksiin sen kanssa. Ehkä he pääsevät siihen jossakin määrin, mikäli he elävät opetukseni mukaisesti. Mutta kukaan ei ole tehnyt sitä.

Sanatin tulkinnan mukaan Krishnamurtin prosessi oli maailman historiassa ainutlaatuinen mestarien johtama koe, kenties jopa Maailmanopettajan ilmentymä.

Kriittinen näkökulma Krishnamurtiin

Ei liene yllättävää, että Krishnamurtista on esitetty myös erilaisia tulkintoja. Radha Rajagopal Sloss julkaisi vuonna 1991 kirjan *Lives in the Shadow with J. Krishnamurti* (*Elämää varjoissa J. Krishnamurtin kanssa*). Kirjoittaja oli Rosalind Rajagopalin ja Desikacharya (Raja) Rajagopalin tytär. Kaikilla näistä oli merkittävä rooli Krishnamurtin elämässä. Rosalind tunsi Krishnamurtin jo teosofisesta vaiheesta alkaen ja perusti Krishnamurtin kanssa koulun Ojaihin, Kaliforniaan. Raja organisoisi Krishnamurtin puhematkoja ja toimitti hänen puheensa kirjalliseen muotoon vuosikymmenien ajan. Välikikko Krishnamurtin ja Rajan välillä 1960-luvulla lopetti kaiken yhteistyön heidän välillään – ainoana yhteytenä säilyivät lakikanteet ja oikeusjutut.

Krishnamurti oli mukana Slossin elämässä jo tämän syntymästä asti. Slossin lapsuudessa oli aikoja, jolloin Krishnamurti oli miltei isänä hänelle. Ilmeisesti Rosalind ja Sloss antoivat perheen kokemuksen

Krishnamurtille, joka jossakin vaiheessa oli kovasti kaivannut normaalia elämää kaiken teosofisen Maailmanopettaja-odotuksen keskellä. Sloss tuo esille Krishnamurtin luonteen heikkouksia, jotka eivät oikein sovi 1900-luvun alkupuolen teosofien hänelle asetettuihin odotuksiin. Sloss paljastaa kirjassaan, että Krishnamurtilla oli intiimi rakkaussuhde Rosalindin kanssa yli 25 vuoden ajan (Sloss, 1991, s. 117). Sinänsä kauniilla asialla oli myös ikävät puolensa: Rosalind oli samaan aikaan naimisissa Rajan kanssa ja suhteesta seurasi kaksi raskaudenkeskeytystä ja yksi keskenmeno (Sloss, 1991, s. 166).

Slossin kirja aiheutti Krishnamurtin seuraajissa tyrmistystä ja antoi heille paljon pohdittavaa. Niinpä Lutyens julkaisi kirjan, jossa hän kävi kriittisesti läpi Slossin kirjassa esitetyt tiedot ja tulkinnat (Lutyens, 1996). Lutyens myöntää Krishnamurtin ja Rosalindin suhteen, koska Krishnamurti oli itse siitä hänelle kertonut; hän ei kuitenkaan ollut kirjoittanut siitä Krishnamurtin elämäkerrassa. Lutyens osoittaa Slossin kirjasta runsaasti epätarkkuuksia ja suoranaisia virheitä. Krishnamurtin seuraajat päätyivätkin siihen, että Sloss käsittelee Krishnamurtia puolueellisesti, mutta he eivät kiistäneet sen keskeisimpiä paljastuksia. Tämä on varsin ymmärrettävää, koska Krishnamurti ei opettanut askeetin ihannetta, vaan hänen puheissaan näkyy salliva suhtautuminen ihmisen sukupuolisuuteen. Muutenkin Krishnamurti pyrki välttämään perinteisen gurun roolia, mikä tuli jo selvästi esille ”Totuus on poluton maa” -puheessa. Tosin Krishnamurtillakin oli seuraajia kuten hänen kritisoidullaan guruillakin; Krishnamurtin suhde seuraajiin oli toki erilainen kuin gurun ja oppilaan välinen suhde.

Tarkastelen lopuksi joitakin Krishnamurtin opetuksia, jotka ovat mielestäni keskeisiä.

Krishnamurtin opetuksista

Krishnamurti ei opettanut oikeastaan minkäänlaista metafysiikkaa. Hän ei puhunut kuolemanjälkeisestä elämästä, karmasta tai jälleensyntymisestä, mutta hän viittasi näihin uskontojen opettamina uskomuksina. Toisaalta hänellä oli syvällisen tuntuksia henkisiä kokemuksia, myös selvänäköisyyttä ja parantajan kykyä. Elämänsä yliaistista puolta hän ei julkisissa puheissaan tuonut esille, ilmeisesti hän ei pitänyt sitä tärkeänä.

Krishnamurti edusti väkivallattomuutta ja pasifismia koko uransa ajan. Hänellä ei ollut sodankäynnistä mitään illuusiota (Krishnamurti, 1954, s. 80-81):

Useimpia meistä jäytävät kaikenlaatuiset pelot, ja olemme huolestuneita omasta turvallisuudestamme. Toivomme, että jonkin ihmeen kautta sodat loppuisivat, ja kaiken aikaa syytämme toisia kansallisia ryhmiä sodan lietsonnasta, kuten hekin vuorostaan syyttävät meitä. ...Niin kauan kuin palvomme voimaa, väkivalta hallitsee elämäämme. Mutta jos haluamme rauhaa, jos haluamme ihmisten suhtautuvan oikein toisiinsa – olipa sitten kysymys kristityistä, hinduista, venäläisistä tai amerikkalaisista – jos toivomme lapsistamme eheytyneitä ihmisiä, silloin sotilaallinen koulutus on ehdoton este, se on täysin väärä keino.

Krishnamurti sai vuonna 1984 YK:n rauhanpalkinnon. Tilaisuudessa pitämässään puheessa hän vetosi yksilön muutokseen rauhan ehtona kuten oli tehnyt jo vuosikymmenien ajan (Krishnamurti, 1984). On huomattava, että Krishnamurtin opetus sodasta on erilainen kuin Besantin, Leadbeaterin ja monen heidän jälkeisten teosofisten johtajien opetus oli ollut. Itse asiassa Krishnamurtin opetus on tässä paljon lähempänä Pekka Ervastin opetusta, jonka mukaan pahanvastustamattomuus, sodasta ja väkivallasta kieltäytyminen ovat henkisesti heränneen, uuden liiton tietä kulkevan ihmisen ihanteita.

Mikä oli sitten Krishnamurtin edustama menetelmä? Miten ihmisen pitäisi Krishnamurtin mukaan pyrkiä edistymään henkisesti? Näyttää siltä, että nämä ovat Krishnamurtin tapauksessa vääriä kysymyksiä. Hän sanoutui irti kaikista henkisistä harjoituksista, menetelmistä, auktoriteeteista ja guruista. Silti ehkä *jotakin* voidaan sanoa hänen lähestymistavastaan, joka jossakin määrin muistuttaa zen-buddhalaisuutta. Krishnamurtin ystävä ja kirjailija Aldous Huxley antaa yhden selityksen Krishnamurtin ”menetelmästä” (Huxley, 1954). Krishnamurti ei suositellut perinteistä mietiskelyä, mutta hän kehotti tarkkailemaan jokaista mieleen tulevaa ajatusta ilman tuomitsemista ja arvostelua. Todellisuuden läsnäolo ilmenee ainoastaan silloin, kun havaitsijan mieli on valppaan passiivinen ja valikoimaton. Ainoastaan valikoimaton tietoisuus voi johtaa vastakohtaisuuksien lakkaamiseen täydellisessä ymmärtämisessä

ja rakkaudessa. Tällainen valikoimaton tietoisuus hetkestä hetkeen ja kaikissa elämän tilanteissa on ainoaa tehokasta mietiskelyä. Todellinen vapautuminen on luovaa todellisuutta; se ei ole joksikin tulemista.

Krishnamurti antoi opetuksensa yleensä suullisessa muodossa. Merkkittävän poikkeuksen tästä tekee hänen lyhyt ja ytimekäs *Opetusten ydin* -kirjoituksensa. Esitän siitä otteen, joka täydentää Huxleyn edellä antamaa selvitystä (Krishnamurti, 1980):

Psykologista kehittymistä ei ole. Kun ihminen tulee tietoiseksi omien ajatustensa liikkeestä, hän havaitsee jakauman ajattelijan ja ajatusten, tarkkailijan ja tarkkailtavan, kokijan ja kokemuksen välillä. Hän oivaltaa, että tämä jakauma on harhaa, kuvitelma. Vain tällöin havaitseminen on välitöntä sisäistä näkemistä, jota menneisyys tai aika eivät mitenkään varjosta.

Tämä ajaton oivaltaminen saa mielessä aikaan syvällisen, mullistavan muutoksen. Täydellinen kieltäminen on myönteisen ydin. Kun kielletään kaikki se minkä ajatus on psykologisesti synnyttänyt, silloin on rakkautta, joka on syvää myötätuntoa ja oivalluskykyä.

Otteessa on mielestäni erityisen merkillepantavaa Krishnamurtin väite siitä, että ei ole psykologista kehitystä. Tämä ei tietenkään pidä paikkaansa tavallisesti ymmärrettyssä mielessä; esimerkiksi ihmisen eettinen kasvu olisi mahdotonta, jos psykologista kehitystä ei olisi olemassa. Uskoakseni Krishnamurti tähtää lausumassaan toisaalle. Hän korosti muutoksen tärkeyttä: muutoksen, jonka on tapahduttava – kuten zen-buddhalaiset sanovat – tässä ja nyt. Ilmeisesti Krishnamurti viittasi ikuiseen nykyhetkeen, josta olemme jo nyt osallisia, mutta emme sitä oivalla.

Krishnamurtin viimeinen puhe on vaikuttava, tuntuu kuin se ei oikein kuulostaisi samalta suomen kielellä, joten esitän sen ensin englannin kielellä (Lutyens, 1991, s. 199):

Creation is something that is most holy. That's the most sacred thing in life and if you have made a mess of your life, change it. Change it today, not tomorrow. If you are uncertain find out why and be certain. If your thinking is not straight, think straight, logically. Unless all that is prepared, all that is settled, you can't enter in this world of creation.

It ends.

Ja suomeksi (käännös kirjoittajan):

Luominen on kaikkein pyhintä. Se on kaikkein pyhin asia elämässä ja jos elämäsi on sotkussa, muuta se. Muuta se tänään, ei huomenna. Jos olet epävarma, etsi siihen syy ja ole varma. Jos ajattelusi ei ole selkeää, ajattele selkeästi, loogisesti. Ellei kaikkea tätä ole valmisteltu, kaikkea saatu selvitettyksi, et voi astua tähän luomisen maailmaan. Se päättyy. [tuskin kuultavalla äänellä]

Yhteenvetoa

Lienee perusteltua sanoa, että Krishnamurtista tosiaan tuli Maailmanopettaja: hän kiersi ympäri maailmaa pitämässä luentoja ja hänen kirjotuksensa on käännetty monille kielille. Näyttää myös siltä, että hänen prosessinsa oli jotakin ainutlaatuista. Hänen kauttaan saattoi todellakin tulla jotakin uutta maailmaan; ainakin hänen opetuksensa ovat omaleimaisia. Krishnamurtin luentojen seuraaminen on ollut monille ihmisille merkittävä ja henkisesti herättävä kokemus: näin ovat kertoneet esimerkiksi Yrjö Kallinen ja Taavi Kassila. Voisi ajatella, että Krishnamurtin henkinen läsnäolo on ollut näissä kokemuksissa opetuksen sisältöä merkittävämässä roolissa.

Yhteenvetona tekeminen Krishnamurtin elämästä ja opetuksista on vaikeaa. Toisaalta on esitetty, että hänen kauttaan sittenkin ilmeni Maailmanopettaja aivan alkuperäisten odotusten kaltaisesti. Toisaalta Krishnamurtin elämässä näyttää olleen piirteitä, jotka eivät oikein sovi käsitykseen, joka meillä voi olla vihityistä tai valaistuneista ihmisistä. Maltillisempaa kantaa edustavat monet nykyiset teosofit, joiden mielestä Krishnamurtin opetukset syventävät teosofiaa ja auttavat kompensoimaan monien 1920- ja 1930-luvun teosofien opetusten epäkohtia.

Katinka Hesselink (2006) esittää tulkinnan, joka on mielestäni osuvan tuntuinen. Hesselink toteaa edelleen arvostavansa Krishnamurtin opetuksia, mutta hän on havainnut, että ne eivät sovi kaikille. Hesselink kertoo tavanneensa useita harhaisia nuoria (usein nämä ovat miehiä), jotka odottavat Krishnamurtin opetusten inspiroimana suoraa sisäistä oivallusta, jota ei kuitenkaan koskaan tule. He eivät ponnistele luonteensa jalostamiseksi eikä heillä ole etiikan antamaa suojaverkkoa turvanaan. Hesselink toteaa aivan kuten Krishnamurti opettaakin, että jossakin vaiheessa jokaisen on seistävä omilla jaloillaan, löydettävä totuutensa ja

saavutettava valaistumisensa itse. Toisaalta henkinen täysi-ikäisyys on saavutettava jo paljon ennen valaistumista; emme voi vierittää vastuuta omista teoistamme tai uskomuksistamme henkiselle opettajalle tai kenellekään muullekaan auktoriteetille.

Krishnamurti julisti, että totuus on poluton maa. Näin voi hyvin olla, mutta olen vakuuttunut siitä, että Totuuden tai Temppelin portille päästäksemme meidän on kuljettava puhdistuksen tie. Kenties Krishnamurtin opetukset sopivat parhaiten ihmisille, jotka ovat jo lähellä Temppelin porttia; eettiseen elämään ja palveluun kasvamisessa tarvitaan myös toisenlaista opetusta, vaikkapa teosofiaa.

Lähteet

Huxley, Aldous (1954). *Esipuhe Krishnamurtin kirjaan Tuntematon todellisuus* (suomeksi 1956). WSOY, Porvoo.

Sanat, Aryel (2003). *Krishnamurtin sisäinen elämä. Salattu piina ja Ikuinen Viisaus*. Teosofinen Seura ry, Helsinki.

Jinarajadasa, Curuppumullage (1947). *Clairvoyant Investigations by C. W. Leadbeater And "the Lives of Alcyone"* (J. Krishnamurti). Some facts described, by Ernest Wood, with notes by C. Jinarajadasa. Saatavilla internetistä osoitteesta <http://www.katinkahesselin.net/his/wood1.html>

Krishnamurti, Jiddu (1954). *Elämän eheyttäminen*. WSOY, Porvoo.

Krishnamurti, Jiddu (1980). *Opetusten ydin*. [Krishnamurti kirjoitti tekstin Mary Lutyensin Krishnamurtin elämäkertasarjan toista osaa varten].

Krishnamurti, Jiddu (1984). *World Peace* [Puhe YK:ssä rauhanpalkinnon vastaanottotilaisuudessa]. Saatavilla internetistä osoitteesta http://www.krishnamurtiaustralia.org/articles/world_peace.htm

Lutyens, Mary (1991). *The life and death of Krishnamurti*. Rider, London.

Lutyens, Mary (1996). *Krishnamurti and the Rajagopals*. Krishnamurti Foundation of America, USA.

Hesselin, Katinka (2006). Jiddu Krishnamurti and Theosophy. Saatavilla internetistä osoitteesta http://www.katinkahesselin.net/kr/krishnamurti_theosophy.html

Sloss, Radha Rajagopal (1991). *Lives in the shadow with J. Krishnamurti*. An Authors Guild Backprint.com Edition, USA.

III Teosofian ja tieteen kohtaamisia

Kuolemanraajakokemukset Pekka Ervastin teosofian valossa

Tieteellinen mielenkiinto elvytyspotilaiden kuolemanraajakokemuksiin (englanniksi *near-death-experience* = NDE) heräsi 1960-luvun loppupuolella. Psykologi ja lääkäri Raymond Moody julkaisi ensimmäisen kuolemanraajakokemuksia käsittelevän yleistajuisen kirjan vuonna 1975; kirja julkaistiin suomeksi jo vuonna 1978 nimellä *Kokemuksia kuolemasta*. Aluksi kyseessä olivat yksittäistapaukset eli anekdootit, jotka olivat sinänsä kiinnostavia, mutta niiden tieteellinen merkitys oli vähäinen. Tapauksia alettiin kerätä lisää etsimällä NDE:n kokeneita ihmisiä haastatteluihin. Tällöin puhutaan retrospektiivisestä tutkimusotteesta, jota pidetään luotettavampana kuin yksittäistapauksia, mutta sillä oli myös heikkouksia: esimerkiksi kokijoiden lääketieteellisestä tilanteesta NDE:n aikana ei ollut käytettävissä tarkkoja tietoja ja usein ihmiset muistavat vuosien takaiset tapahtumat eri tavalla kuin ne todella tapahtuivat. Läpimurto tapahtui 2000-luvun alkupuolella, jolloin julkaistiin kaksi prospektiivistä tutkimusta NDE-ilmioistä. Tällä tarkoitetaan sitä, että kaikki tietyissä sairaaloissa elvytetyt sydänkohtauspotilaat haastateltiin niin pian kuin se oli mahdollista. Van Lommel ym. (2001) arvostetussa *The Lancet* -lehdessä julkaistu tutkimus oli lisäksi pitkittäistutkimus, jossa haastateltiin selviytyneitä potilaita vielä kaksi kertaa kokemuksen jälkeen. Jopa tulosten tulkintoja kritisoinet skeptikot myönsivät, että ensimmäistä kertaa käytettävissä on laadukasta empiiristä aineistoa, josta kannattaa keskustella (van Lommel ym. tutkimusta ja NDE-ilmion kritiikkiä on käsitelty lähteessä Näreaho, 2015).

Kuolemanraajatutkimus tuo esille monia mielenkiintoisia seikkoja ajalta, jolloin potilaat olivat kliinisesti kuolleita. Toki skeptikot kiistävät, että kliinisen kuoleman ajalta voisi olla mitään muistoja, mutta monet ennakkoluulottomat tutkijat ovat vakuuttuneet siitä, että ihmiset ovat

todella kokeneet jotakin kliinisen kuoleman aikana. Toisaalta teosofit ovat saaneet lukea jo 1800-luvun loppupuolelta alkaen teosofisten opettajien kuvauksia kuolemasta ja kuolemanjälkeisestä elämästä. Tällaisia lähteitä ovat olleet muutamia mainitakseni teosofisen liikkeen perustaja H. P. Blavatsky, *Viisauden mestarien kirjeet*, teosofi C. W. Leadbeater, antroposofi Rudolf Steiner ja suomalaisen teosofisen liikkeen uranuurtaja Pekka Ervast. Yhteistä näille kaikille on ollut se, että jokainen puhuu omasta henkisestä tiedostaan käsin. Väite on toki materialismia kannattavan vaikea ottaa tosissaan, enkä heitä tästä sinänsä voi moittia. Miksi pitäisi uskoa pelkän auktoriteetin ilmoituksen perusteella? Nyt on kuitenkin jo jonkin aikaa ollut mahdollista verrata henkisten opettajien kertomuksia objektiivisen tieteellisen tutkimuksen tuloksiin: tässä kirjoituksessa vertaillaan mm. NDE-tutkimuksen dokumentoimia kuvauksia kuolemanprosessista Ervastin kuolemaopetusten kanssa.

Ervast kirjoitti ja piti luentoja kuolemasta jo ainakin vuodesta 1904 lähtien, jolloin hän julkaisi kirjansa *Mitä on kuolema?*. Hän palasi tähän aiheeseen yhä uudestaan kolmen vuosikymmenen ajan eri näkökannoilta. On hyvä huomata, että Ervastin, kuten muidenkin henkisten opettajien lausunnot on annettu monia vuosikymmeniä ennen tieteellistä tutkimusta.

Ruumiista irtautuminen

Ensimmäisenä NDE-kokemuksena yleensä on kokemus kipujen lakkaamisesta ja rauhan tunne. Sen jälkeen tapahtuu ruumiista irtautuminen. Usein tähän liittyy tavallista selkeämpi ja kirkkaampi tietoisuus, vaikka henkilön aivot toiminta on vakavasti rajoittunutta esimerkiksi sydänkohtauksen vuoksi. Ihmiset kertovat, että he kuulevat ja näkevät kehonsa yläpuolelta, mitä elvytystilanteessa tapahtuu. Ruumiista irtautumista kuvataan mm. näin:

Yhtäkkiä katson itseäni ylhäältäpäin katosta... Näen itseni hyvin selkeästi. Minulla on normaali näkökyky. Minulle kerrotaan, että edessäni on päätös. Mitään ääntä ei kuitenkaan kuulu; vain ”tieto” siitä, että minun on mahdollista valita lähteäkö vai jäädä... Ehdottoman rauhallisuuden tila. Valitsen jäämisen, olen välittömästi takaisin kehossani.

Jotkut kertovat hopealangasta, joka yhdistää fyysisen ja henkisen kehon toisiinsa. Hopealangan kiinnityskohta voi vaihdella: se voi olla kiinni eri kohdissa päätä, selässä tai vatsan seudulla. Seuraavassa on kuvaus hopealangasta NDE-kokemuksen yhteydessä:

Melkein välittömästi tunsin palaavani takaisin kehooni päähäni kiinnittyneen hopealangan välityksellä. Se tuntui aivan kuin fyysiseltä törmäykseltä. Heti kun olin palannut takaisin, joku sanoi läheläni: ”Voi, saimme hänet takaisin”.

Ervast kuvaa kuolinkamppailua seuraavalla tavalla:

Itse kuolinkamppailu on sitä, että tuo näkymätön eli eetteriruumis lähtee ulos fyysisestä, näkyvästä, karkeasta ruumiista – [Eetteriruumis] nousee ylöspäin, aivan kuin jaloista pään läpi, ja on sitten fyysisen ruumiin yläpuolella. Ja tuo silta eli hopealanka – niin kuin sitä myös nimitetään, myöskin kultalangaksi –, tuo loistava lanka on vielä jäljellä ehjänä fyysisen ruumiin ja eetteriruumiin välillä. Ja niin kauan kuin tuo lanka on ehjänä, ihminen ei ole vielä kuollut, vaan hänet voitaisiin herättää takaisin fyysiseen ruumiiseen.

Ervastin kuvaus saa vahvistusta NDE-kokemuksista. Jopa myöhemmin skeptikoksi kääntynyt Susan Blackmore kertoi nähneensä hopealangan ruumiista irtautumiskokemuksensa yhteydessä.

Elämänkertaus

Jotkut NDE-kokijoista (13 % länsimaisista tapauksista) kuvailevat elämänkertauksen, joka voi lyhyessä ajassa sisältää koko elämän tapahtumat tai vain elämän pääkohdat. Vaikka elämänkertaus on nopea, NDE-kokija kykenee seuraamaan sitä intensiivisesti. Jotkut raportoivat havainneensa, kuinka heidän ajatuksensa, sanansa ja tekonsa vaikuttivat toisiin ihmisiin. Ihmiset pystyvät arvostelemaan elämäänsä objektiivisesti eettiseltä kannalta. Tähän ei kuitenkaan liity tuomitsemisen kokemusta tavallisessa merkityksessä:

Kun olin valossa, koin elämänkertauksen ja näin kaiken... kaikki mitä olin ikinä tehnyt; jokainen ajatus, sana, teko, toiminta ja toimimatta jättäminen näytettiin minulle.

Kertaus oli hyvin nopea, mutta näytin ymmärtävän kaiken helposti nopeudesta huolimatta.

Joskus elämäkertaukseen liittyy jokin henkinen olento, joka toimii myötätuntoisena ja rakastavana oppaana ja kertoo kokemusten henkisistä seurauksista. Elämäkertauksessa korostuvat kaksi asiaa, jotka ihminen ottaa kuollessaan mukaansa: tieto ja rakkaus. Ervast kuvailee elämäkertausta seuraavalla tavalla:

Hän ei elä siinä [muistikuvissa] nyt mukana, niin kuin hän eli fyysisesti, hän vain katselee suurta näytelmää ja arvostelee sitä puolueettomasti, nimittäen joka asiaa sen omalla laatuunimellä hyväksi tai huonoksi, rikokseksi tai ansioksi jne. Hän on silloin kuin suuressa valossa... Itse asiassa ihmisen korkeampi Minä personoituna silloin on katsojana. Kuollessaan ihmisen juhlallinen muistikokemus ei johdu hänen tavallisesta fyysisestä persoonallisuudestaan, vaan siitä korkeammasta Itsestä, siitä Minästä, joka on fyysisen persoonallisuuden takana.

Ervastin kuvaus on hyvin yhteensopiva NDE-kokijoiden elämäkertausten kuvailun kanssa. Ervast ei kuitenkaan mainitse, että ihminen kokisi elämäkertauksessa toisten ihmisten tunnetilat, kuten jotkut NDE-kokijat kertovat. Toisaalta toisille aiheutetun kärsimyksen ja mielihahan kokeminen kuuluu myös Ervastin opetuksiin, mutta tämä tapahtuu vasta astraalimaailman tuonelatiloissa.

Toinen ero on ajoituksessa: Ervastin mukaan (kuten myös Rudolf Steinerin mukaan) elämäkertausta tapahtuu kuolinprosessin alussa eetteriverhossa. NDE:n kokeneet kuvaavat elämäkertauksen tapahtuneen usein vasta sen jälkeen, kun he ovat siirtyneet tunnelin kautta valoon.

Edesmenneiden ilmestykset

Tutkija Erlendur Haraldsson kysyi vuonna 1975 kattavalta otokselta islantilaisia seuraavan kysymyksen: ”Oletko koskaan nähnyt tai tuntenut edesmenneen henkilön läsnäolon?” (Carter, 2012). Vastaajista 31 % vastasi kysymykseen myönteisesti. Yhdysvaltalainen parapsykologi John Palmer kysyi vastaavan kysymyksen vuonna 1979 Charlottesvillen asukkailta. Vastaajia oli 622, näistä 17 % kertoi nähneensä edesmenneen ilmestyksen.

Ilmestykset eivät aina ole visuaalisia: jotkut kokevat kuulleensa tai tuntevansa näkymättömän olennon läsnäolon. Ilmestyksen kesto on yleensä alle minuutin. Ilmestykset havaitaan vain harvoin pimeässä tai

hämärässä. Haraldssonin tutkimuksessa noin puolet havainnoista tapahtui päivänvalossa tai valaistuissa tiloissa; vain 10 % havainnoista tapahtui pimeässä. Ilmestykset ovat tyypillisesti hyvin realistisen tuntuisia, ja ne usein tuntuvat elävän henkilön tapaamisilta. Eräässä tutkimuksessa vain hieman alle puolet oli heti käsittänyt, että kyseessä on ilmestys. Ilmestyksillä voi olla varjo, he voivat näkyä peilissä, ja he voivat silloin tällöin jonkin verran puhua.

Toisaalta ilmestyksillä on tavallisesta elämästä poikkeavia ominaisuuksia: olennot pystyvät ilmestymään lukittuihin huoneisiin ja poistumaan niistä, he voivat kulkea esineiden läpi ja näkyä vain joillekin paikalla olevista ihmisistä. Ilmestystä voi vain harvojen raporttien mukaan koskettaa. Suurin osa ilmestyksistä on näkijöilleen läheisiä tai tuttuja. Väkivaltaisesti kuolleiden osuus ilmestyksistä on suhteellisesti ottaen suuri. Joskus ilmestyksessä esiintynyt henkilö voi olla elossakin. Tällaisissa tapauksissa ilmestynyt henkilö on usein ollut unessa tai transsin kaltaisessa tilassa.

Myös kuolinvuoteella koettuja ilmestyksiä on tutkittu; tästä on julkaistu viime vuosina paljon artikkeleita tieteellisissä lehdissä. Usein ilmestys tapahtuu hyvin lähellä kuolemaa: kuolinvuoteella olija kertoo, että hänelle ilmestynyt olento on tullut hakemaan häntä. Tämä koettiin yleensä hyvin positiivisena: kuolevien potilaiden mieliala kohosi, ja he tunsivat ilon ja rauhan tunteita. Toki osa kuolinvuodeilmestyksistä täyttää sekavien hallusinaatioiden tunnusmerkit; tällaisiin hallusinaatioihin ei liity ilon ja rauhan kokemusta.

Ervastin opetusten mukaan ihminen elää noin kolme päivää eetteriverhossaan ennen siirtymistä varsinaiseen kuolemanjälkeiseen olotilaansa astraalimaailmaan. Tänä aikana hänen on mahdollista ilmestyä läheisilleen. Ervast kuvaa asiaa näin:

Kukaties tuo meidän rakas vainajamme voi meille jotakin sanoa, jos meidän mielemme on tyyni, hän voi vaikka näyttäytyä meille. Monelle on tapahtunut, että hänen rakas isänsä tai muu omaisensa on näyttäytytynyt hänelle, hymyillyt ja vakuuttanut, että hänellä on hyvä olla. Ja jos ihminen on rauhallinen mielessään ja jos hän on vähänkään herkkätuntoinen, hän voi keskustella vainajan kanssa heti kuoleman jälkeen.

*[Tämä vaihe loppuu, kun] ihminen vaipuu tajuttomuuden ja tunnottomuuden tilaan joksikin aikaa, ei pitkäksi aikaa, mutta vuorokaudeksi, pariiksi. Vainaja siirtyy pois, hän nukahtaa ja herää tuonelas-
sa. Mutta jos hänellä on jotakin omallatunnolla, jos hän on jättänyt jotakin tekemättä, jos on piilottanut testamentin tai jättänyt jotakin muuta ilmoittamatta omaisilleen, silloin hän koettaa kummitella.*

Ervastin mukaan jonkinlaisia ilmestymisiä, ”kummittelua”, voi tapahtua myöhemminkin astraalitasolta käsin.

Läheisten kohtaaminen

Noin 30 % länsimaisista NDE-kokijoista kertoo siirtymisestä toiseen todellisuuteen; tätä kuvataan usein pimeään tunneliin läpi kulkemisena (tunneli voidaan nähdä myös monivärisenä). Tunneli johtaa valoon, joka on äärimmäisen kirkas, mutta ei kuitenkaan sokaiseva. Valon kokemiseen liittyy syvä autuuden, ehdottoman rakkauden ja hyväksynnän kokeminen. Monet raportoivat tavanneensa valossa edesmenneitä sukulaisiaan, ystäviään ja muita valo-olentoja. Eräs kokija kertoi:

Näiden olentojen kohtaaminen oli kuin elämän kaikkein tärkeimpien ihmisten uudelleen tapaaminen pitkän eron jälkeen. Tähän uudelleen näkemiseen liittyi ylitsevuotava rakkaus ja ilo.

Sitten näin isäni, aivan niin kuin hän oli ollut eläessään. Hän tuli luokseni ja sanoi: ”Tule tänne, täällä on hyvä olla.” Olisin halunnut juosta hänen luokseen, mutta en voinut, koska välillämme oli raja.

Kyseinen rajan kokemus on tyyppillinen NDE-kokijoille (tästä kertoi eräässä tutkimuksessa noin kolmasosa kokijoista). Heille syntyy tietoisuus siitä, että jos he ylittävät rajan, he eivät voi enää palata takaisin fyysiseen elämään. NDE-kokemus tuntuu niin taivaalliselta, että esimerkiksi paluu sairaaseen ruumiiseen voi tuntua hyvin vaikealta. Päätöstä helpottaa, kun ihminen muistaa tai hänelle muistutetaan lapsista tai muista läheisistä, jotka vielä tarvitsevat häntä. Taiteilija Vesa-Matti Loiri on kertonut omasta rajakokemuksestaan vastaavalla tavalla ikään kuin muurilla olemiseksi: toisella puolella oli kuolema ja toisella elämä. Kuoleman valitseminen olisi tuntunut helpolta ratkaisulta. Häneltä kuitenkin kysyttiin: ”Oletko täyttänyt mittasi?”. Loiri kuvailee, kuinka hänet valtasi voimakas tunne siitä, että hän ei ole vielä näin tehnyt. Tätä seurasi paluu kehoon.

Kuten edellä kävi ilmi, NDE-kokijat kuvaavat siirtymistä fyysisestä todellisuudesta valon maailmaan tunnelikokemuksena. Vastaavasti Ervast kuvaa siirtymisen eri tasojen välille: esimerkiksi fyysisestä ruumiista eetteriruumiiseen ja sitten parin päivän sisällä eetteriruumiista astraali-elämään, jota edeltää tajunnan menetys eli nukahtaminen. Hän ei kuitenkaan puhu siirtymisestä tunnelikokemuksena. Myös Ervast kertoo läheisten kohtaamisesta kuoleman jälkeen:

Tavallisesti silloin, kun ihminen kuolee, tulee myöskin joku olento häntä noutamaan. Jos hänellä on äskettäin kuolleita omaisia, niin joku niistä tulee, ja jos taas sellaisia ei sattuisi olemaan, niin tulee toisia auttajia, niin että kuoleva ihminen aina näkee jonkun rakkaan olennon, omaisen, tai sitten sellaisia olentoja, joita hän kutsuu enkeleiksi tai Kristukseksi.

Lopuksi

Olen yrittänyt osoittaa, että Ervastin henkiset opetukset ovat pitkälle yhtäpitäviä tieteellisen kuolemanraajatutkimuksen esille tuomien kuvauksen kanssa. Ne ovat mielestäni tärkeitä, koska ne auttavat ihmiskuntaa vapautumaan materialististen uskomusten kahleista. Tämä oli myös yksi teosofisen liikkeen alkuperäisistä tarkoituksista. On kuitenkin tärkeää huomata, että vaikka kuolemanjälkeinen elämä tarjoaa teosofian mukaan ihmiselle taivaselämän autuuden, se on siltikin ohimenevää. Ihmisen elämän päämäärä ei ole kuolemanjälkeinen taivas, vaan ikuinen elämä. Ervastin mukaan vuorisaarnan tie vie ikuiseen elämään, ja tämän ikuisen elämän tunnussana on rakkaus:

Sen tähden ikuinen elämä ei ala kuoleman jälkeen, vaan ikuinen elämä on iankaikkinen, ajasta riippumaton; se on elämää jumalaisessa rakkaudessa, joka unohtaa itsensä eikä pyydä mitään, ei ajattele mitään pahaa, vaan rakastaa sydämensä koko voimalla. Ikuinen elämä on siis rakkaudessa, olkoon se elämä sitten tässä tai toisessa maailmassa. Ikuinen elämä on siellä, missä on rakkautta.

Lähteet

Carter, Chris (2010). *Science and the Near-Death Experience: How consciousness survives death*. Inner Traditions.

- Carter, Chris (2012). *Science and the afterlife experience. Evidence for the immortality of consciousness*. Inner Traditions.
- Ervast, Pekka (2004). *Elämää kuoleman jälkeen*. Ruusu-Ristin Kirjallisuusseura ry.
- Ervast, Pekka (1988). *Itsemurha*. Kristosofinen Kirjallisuusseura r.y.
- Ervast, Pekka (1978). *Kuka auttaa meitä kuolemassa?*
Ruusu-Ristin Kirjallisuusseura ry
- Ervast, Pekka (2001). *Pekka Ervast vastaa kysymyksiin*. Ihmisyyden tunnustajat.
- Ervast, Pekka (1977). *Sfinksin arvoitus*. Ruusu-Ristin Kirjallisuusseura ry.
- Ervast, Pekka (1990). *Uni ja kuolema*. Ruusu-Ristin Kirjallisuusseura ry.
- Long, Jeffrey & Perry, Paul (2010). *Evidence of the afterlife: The science of Near-Death Experiences*. HarperOne.
- Näreaho, Leo (2015). *Kuolemanraajakokemukset. Tutkimuksesta tulkintoihin*. Kirjapaja.
- van Lommel, Pim (2010). *Consciousness Beyond Life: The Science of the Near-Death Experience*. HarperOne.
- van Lommel P., van Wees R., Meyers V. & Elfferich I. (2001).
Near-Death Experience in survivors of cardiac arrest: A prospective study in the Netherlands. *The Lancet*, Vol. 358(9298), 2039–2045, 2001.

Kokemuksia kuoleman varjomaailmasta

Kuolemanraajakokemus voi tapahtua niin ateistille kuin uskonnolliselle ihmiselle, samoin lapset ovat kertoneet vastaavanlaisista kokemuksista. Myös syntymästään saakka sokeat ovat kertoneet visuaalisista havainnoista kokemuksen aikana, vaikka heillä ei ole unen aikana mitään visuaalisia elämyksiä. Kokemukseen ei vaikuta se, onko kokija kuullut aiemmin kuolemanraajakokemuksista. (Tosin kulttuurien välillä on jonkin verran eroja.) Oleellista näissä kokemuksissa on se, että ne muuttavat kokijoiden elämää ja heidän arvojaan merkittävällä tavalla niin, että he pyrkivät ilmentämään elämässään hyvyyttä ja rakkautta. Kaikki eivät kuitenkaan koe positiivista kuolemanraajakokemusta. Tarkastelen tässä esityksessä negatiivisia kuolemanraajakokemuksia ensin tieteen ja sitten teosofian näkökannalta.

Negatiivisen kuolemanraajakokemuksen päätyypit

Negatiivisista kokemuksista on tehty varsin vähän tieteellistä tutkimusta. Jotkut tutkimukset ovat raportoineet, että vain 1–2 % kokemuksista on ollut negatiivisia, mutta vaikuttaa siltä, että matala luku aiheutuu mm. aliraportoinnista. Bush & Grayson (2014) esittävät, että jopa 20 % kuolemanraajakokemuksista olisi negatiivisia tai ahdistavia. Negatiiviset kokemukset tapahtuvat vaihtelevissa olosuhteissa aivan kuten positiiviset kokemukset; mikään näyttö ei viittaa siihen, että ”hyvät” ihmiset kokisivat vain hyviä kokemuksia ja ”pahat” ihmiset vain pahoja kokemuksia kuoleman rajalla. Vaikuttaa kuitenkin siltä, että itsemurhan yrittäminen, huumeiden (tahatonkin) yliannostus ja voimakas pelon tunne lisäävät negatiivisen kuolemanraajakokemuksen todennäköisyyttä.

Tutkijat erottavat kolme ahdistavan kokemuksen päätyyppiä: käännteinen kuolemanraajakokemus, tyhjyykokemus ja helvetillinen kokemus (Bush & Grayson, 2014). Käännteinen kuolemanraajakokemus sisältää

samoja vaiheita kuin positiivinen kokemus, mutta nämä koetaankin uhkaavina tai pelottavina. Kokija ei ikään kuin voi hyväksyä sitä, että hän näkee esimerkiksi onnettomuustilanteessa tapahtuvat asiat itsensä ulkopuolelta. Myös valon lähestyminen voidaan kokea pelottavana. Näreaho (2015, 91) toteaa, että ”kokemuksen ahdistava osuus liittyy usein pelkoon egokontrollin eli minuuden hallinnan menettämisestä”. Joskus käänteinen kokemus muuttuu positiiviseksi, kun kokija hyväksyy tilanteen ja antautuu kokemukselle.

Tyhjyykokemuksessa kokija havaitsee olevansa valtavassa tilassa, jossa ei ole mitään. Tähän liittyy suuri yksinäisyyden kokemus, eräänlainen kosmis-eksistentiaalinen ahdistus, mikä tuntuu musertavalta. Joskus kokemukseen voi liittyä ajatuksenvaihtoa toisten tietoisuuksien kanssa, mutta se vain vahvistaa yksinäisyyden kokemusta. Seuraava kokija oli käymässä läpi vaikeaa synnytystä, joka herätti pelkoa ja paniikkia. Naiselle annettiin nukutusainetta, minkä jälkeen hän koki liikkuvansa pimeässä avaruudessa, kunnes kohtasi ”renkaita”, jotka hän vasta paljon myöhemmin tunnisti jin ja jang symboleiksi (Bush, 2012). Renkaista lähti naksahlevaa ääntä, ja ne kommunikoivat naisen kanssa (suomennos Näreaho, 2015, 92):

Ne ivasivat ja piinasivat – eivät oikeastaan ilkeästi, vaan pikemminkin ilkkuvalla ja mekaanisella tavalla. Klikkausäänten viesti oli tämä: elämäsi ei ole koskaan ollut olemassa. Maailma ei ole koskaan ollut olemassa. Perheesi ei ollut olemassa. - - Täällä ei ole mitään. Toisella puolella ei koskaan ole ollut mitään. Se kaikki oli pelkkä vitsi... ’Tämä on ikuisuus’, ne sanoivat. Tämä on kaikki, mitä koskaan oli ja tulee olemaan, vain tämä epätoivo.

Tyhjyyden kokemus tapahtuu usein itsemurhayrityksen yhteydessä (on kuitenkin syytä todeta, että myös itsemurhaa yrittäneillä voi olla positiivinen kuolemanrajakokemus). Kuolemanraajatutkija Kenneth Ringin keräämän aineiston perusteella voidaan sanoa seuraavaa (<http://www.near-death.com/experiences/suicide/ken-ring-research.html>, käännös AS):

...itsemurhayritystä seurannut kuolemanrajakokemus oli usein lyhennetty, kesken jäänyt. Se alkoi helpotuksen tai rauhan tunteella ja kehosta irtautumisella samaan tapaan kuin tavallinen [positiivinen]

kuolemanraajakokemus. Mutta se usein päättyi, jos pääsi edes tähän saakka, tunteeseen sekavasta ajelehtimisesta pimeässä tai synkässä tyhjyydessä – eräänlaisessa hämärän rajamaassa.

Helvetillinen kuolemanraajakokemus on kaikkein harvinaisin maituista negatiivisista kokemuksista. Helvetillisestä kokemuksesta ovat kertoneet jotkut itsemurhaa yrittäneet, mutta myös sairaskohtauksen saaneet tai onnettomuuteen joutuneet ihmiset ovat kokeneet vierailleensa helvetissä. Seuraavassa esitetään itsemurhaa yrittäneen kuvaus kokemuksestaan (suomennos Näreaho, 2015, 93):

Tunsin sitten ruumiini liukuvan alas... Oli kylmää, pimeää ja vetistä. Kun saavutin pohjan, näky muistutti luolan suuaukkoa, jossa näytti riippuvan verkkoja. Luolan sisäpuolella oli harmaata ja ruskeaa. Kuulin huutoja, voihkinaa ja hampaiden kiristelyä. Näin olentoja, jotka muistuttivat ihmistä, niillä oli jonkinlainen pää ja vartalo. Mutta ne olivat rumia ja irvokkaita - - Olennot olivat pelottavia ja kuulosti siltä kuin niitä olisi kidutettu, ne olivat tuskissaan. En koskaan mennyt luolaan sisälle.

Rommer (2000) esittää vielä neljännen negatiivisen kuolemanraajakokemuksen tyyppin: pelottavana koetun elämäkertauksen, joka koetaan tuomitsevana. Positiivisen kuolemanraajakokemuksen elämäkertauksessa mennyt elämä arvioidaan objektiivisesti moraaliselta kannalta, mutta ilman tuntua ulkopuolisesta tuomiosta. Rommer myös toteaa, että hänen haastattelemistaan ihmisistä useimmiten tuomion kokivat itsemurhaa harkinneet tai yrittäneet kuolemanraajakokijat. Seuraavassa on esimerkki tuomitsevasta elämäkertauksesta, joka tapahtui huumeiden yliannostuksen seurauksena. Kokija tunnisti edesmenneen isoisänsä ja Jeesuksen kaltaisen miehen, jotka katsoivat häneen hyvin paheksuvasti juuri ennen kuin elämäkertaus alkoi (Rommer, 2000, 92, käännös AS):

Näin silloin kaiken, mitä olin koskaan tehnyt väärin. Olin kuin oikeudessa. Näin asioita, jotka olivat tapahtuneet vuosia sitten, enkä muistanut niitä ollenkaan [tavallisessa] tietoisuudessani. Oli kuin minut olisi tuomittu. Jokainen valkoinen valhe tai pieni hätävalhe ja senkaltaiset tapahtumat näyttivät tulevan esille. Tiedäthän, voi olla, että et tarkoita loukata toista ihmistä, mutta loukkaat kuitenkin. Se oli kuin suuri laaja pyyhkäisy, jossa näin kaikki pahat tekoni, jotka olin koskaan tehnyt. Rehellisesti sanoen tunsin, että olin jo helvetissä.

Negatiivisen kokemuksen jälkivaikutukset

Positiiviset kuolemanrajakokemukset muuttavat kokijansa elämää merkittävällä tavalla, mutta niin tekevät myös negatiiviset kokemukset. Tutkijat (Bush & Greyson, 2014) erottavat kolme tapaa reagoida traumaattiseen kuolemanrajakokemukseen.

Kokemus voi toimia suunnanmuutoksen alkuna; jotkut ovat sanoneet, että ”tarvitsin tätä”. Kokemus on tulkittu varoituksena epäviisaasta tai väärästä käyttäytymisestä ja samalla mahdollisuutena tehdä elämänmuutos. Monet kääntyvät raamattuun uskoviksi kristityiksi. Pelko on vahva vaikutin, mutta ankara teologia voi olla tällaisille ihmisille turva. Esimerkiksi eräs ateistinen professori lopetti tieteellisen uransa negatiivisen kuolemanrajakokemuksensa jälkeen ja opiskeli papiksi.

Toinen reagointitapa on selittää kokemus tieteellisellä tiedolla aivojen toiminnasta poikkeusolosuhteissa tai lääkkeiden aiheuttamilla halusinaatioilla. Negatiivinen kokemus ei sopinut mihinkään tunnettuun kategoriaan, joten ratkaisuksi muodostui joillekin ihmisille suhtautua siihen ikään kuin sillä ei olisi mitään merkitystä. Reagointitapa vaikuttaa toisaalta rationaaliselta ja toisaalta defenssimekanismilta.

Kolmannessa reagointitavassa ei saavuteta mitään johtopäätöstä, vaan asia jää avoimeksi ongelmaksi, joka vaivaa ihmistä. Tällaiset ihmiset eivät kykene sovittamaan kokemusta omaan elämäänsä, mutta eivät kykene myöskään päästämään siitä irti. He saattavat vuosikymmenien ajan yrittää unohtaa tapahtuneen kuitenkin onnistumatta siinä. He hakeutuvat psykiatriseen hoitoon useammin kuin muut, jotka ovat käyneet läpi negatiivisen kuolemanrajakokemuksen. Heitä piinaa kysymys: ”mitä tein ansaitakseni tällaisen kokemuksen?”. Tämä on ymmärrettävä kysymys varsinkin, jos ihminen on kokenut eläneensä aivan tavallista hyvää elämää ennen negatiivista kokemustaan. Heitä vaivaa kuolemanpelko tai pelosta vapautumiseen voi mennä pitkä aika. Nämä ovat kaikkein surullisimpia tapauksia.

Teosofista tulkintaa

Tulkintani perustuu Pekka Ervastin opetuksiin kuolemanjälkeisestä elämästä. Teosofian mukaan kuolemanjälkeinen elämä koostuu eri vaiheista tai tasoista astraalisesta helvettitilasta aina korkeampaan buddhiseen taivastilaan saakka. Näyttää siltä, että positiivinen kuolemanrajakokemus

vie astraalimaailman valoisein tiloihin (spiritualistit kutsuvat tätä kesämaaksi), jotka tuntuvat jo taivaallisilta. Negatiivisen kuolemanrajakokemuksen läpikäyneet ovat puolestaan saaneet kokemuksia astraalimaailman alimmista tiloista tai fyysisen ja astraalimaailman välitilasta.

Käänteinen kuolemanrajakokemus voisi selittyä kliinistä kuolemaa edeltäneellä pelolla ja haluttomuudella antautua kuolemanrajakokemukselle, jotka voivat aiheuttaa negatiivisen kokemuksen. Tulkintaa tukee se, että joillakin käänteinen kuolemanrajakokemus on muuttunut tapahtumien edetessä positiiviseksi, kuten edellä tuli esille (on myös päinvastaisia tapauksia, joissa positiivinen kokemus on muuttunut negatiiviseksi). Teosofiselta kannalta ajatellen pelko vetää puoleensa näkymättömästä maailmasta vastaavanlaisia energioita, mikä on omiaan tekemään rajakokemuksesta negatiivisen.

Varsinaisen kuolemanjälkeisen elämän ja maallisen elämän välissä on ns. kalmatila, jossa ihminen elää vielä eetteriruumiissaan. Tähän tilaan joutuvat ennenaikaisesti kuolleet: onnettomuuden ja sodan uhrit sekä itsemurhan tehneet. Ervast jakaa itsemurhan tehneet kolmeen luokkaan. Näistä ns. tavalliset ihmiset joutuvat Ervastin mukaan tilaan, joka muistuttaa edellä kuvattua tyhjyyden ja yksinäisyyden kokemusta (Marjanen ym., 2016, 41):

Kaikki keskinkertaiset itsemurhaajat, jotka eivät ole hyviä eivätkä pahoja, kuuluvat jaotuksemme toiseen luokkaan. He jäävät yksinäisyydessä oleskelemaan maan ilmapiirissä, ja joko he yhä uudestaan ja uudestaan elävät läpi kamalan tekonsa, tai sitten he harhailevat kuin yksinäisessä erämaassa ja tuntevat sanomatonta ikävää.

Alin kuolemanjälkeinen taso on teosofiankin mukaan uskontojen helvettien kuvausten kaltainen tila. Tässä manalatilassa on ihmisiä, jotka elämänsä aikana olivat pahoja. Tietenkään manalatala ei ole ikuinen, vaan se kestää aikansa; kärsiviä ihmisiä myös autetaan näissä tiloissa. Helvettilisen kuolemanrajakokemuksen saaneet kertovat nähneensä ihmisenkaltaisia hirviömäisiä olentoja, jotka ovat kärsimyksen tilassa. Ervast kuvaa manalatilaa vastaavalla tavalla (Marjanen ym., 2016, 60–61):

Kaikki olennot, joita hän kohtaa, ovat merkillisiä olentoja. Ne ovat kuin hirviöitä, kuin eläimiä... Kun hän on hämärässä tottunut katsomaan, niin hän näkee ja hänen katseensa sattuu tuskaan ja

kärsimykseen, ja siitä ilmenee, kuin olisi jotakin inhimillistä, joka kärsii. Kaikki ovat näennäisesti eläimiä siellä, ja ovat hirmuisen näköisiä, mutta hän tietää, että ne ovatkin ihmisiä... He kärsivät sanomattomia tuskia sen tähden, että heidän pyrkimyksensä on tyydyttää näitä intohimoja, mutta ne ovat tyydyttämättömiä, sillä heillä ei ole ruumista. Se kärsimys, joka on itse sielussa, se halu ja himo polttaa aikansa, himo, joka meissä voi olla jo maan päällä ollessa.

Kuolemassa sisäpuolisesta tulee ulkopuolinen; ihmisen sieluntila näyttäytyy ulkoisena maailmana. Jos ihmisessä on voimakkaita himoja ja suoranaista pahuutta, myös ulkoiset olosuhteet ovat sen mukaisia. Niistä luopuminen on luonnollisesti kärsimysprosessi, mikä voi tuntua helvettiltä. Ervast huomauttaa, että kristillinen oppi ikuisesta kadotuksesta on saanut paljon pahaa aikaan kuolemanjälkeisissä tiloissa, koska helvetti- ja kiirastulitiloissa kärsivät ihmiset luulevat kyseisen tilan olevan loppumaton, mikä tekee heidän auttamisestaan vaikeampaa.

Neljäs negatiivinen kuolemanrajakokemus oli tuomitseva elämänkertaus, kun taas positiivisessa kuolemanrajakokemuksen elämänkertauksessa esiin tulevat rikkomuksetkin nähdään ilman tunnetta ulkopuolisesta tuomarista. Ervastin mukaan elämänkertauksessa tapahtuu tekojen objektiivinen arvio, koska ihmisen tajunta on korkeamman minän valaisema. Tämä selittää positiivisen rajakokemuksen rauhallisuuden myös ns. syntien tunnistamisessa. Ehkä voisi ajatella, että eetteriruumiin osittainenkin irtoaminen tuo ikään kuin mekaanisesti esille menneen elämän filminauhan; teosofiassahan puhutaan muistieetteristä yhtenä eetteriruumiin puolena. Jos korkeamman minän valo ei pääse valaisemaan elämänkertausta – kuten ehkä tapahtuu esimerkiksi itsemurhayrityksen tapauksessa – voi elämänkertauksen seuraaminen tuntua tuomiolta.

Pohdintaa

Tieteellinen kuolemanrajatutkimus on tuonut kuolemasta esille piirteitä, jotka ovat hyvin yhteensopivia teosofisen tiedon kanssa. Näin on varsinkin positiivisen kuolemanrajakokemuksen tapauksessa, mutta myös negatiiviset kokemukset saavat teosofiassa ainakin jonkinlaisen selityksen, kuten edellä pyrin osoittamaan. Teosofiselta kannalta on kiinnostavaa todeta, että vaikka negatiivinen kuolemanrajakokemus vie monet

dogmaattisen uskonnon piiriin, on niitäkin, jotka ovat alkaneet uskoa jälleensyntymiseen.

Suurin osa ihmisten kuolemanrajakokemuksista on positiivisia riippumatta eletyn elämän laadusta. Tämä saattaa herättää ajatuksen eettisen vastuun merkityksettömyydestä, koska (melkein) kaikille näyttää joka tapauksessa käyvän hyvin. Kuolemanrajakokemukset eivät kuitenkaan tue tätä tulkintaa: valon kohtaaminen ja elämänkertaus ovat henkiseen kokemukseen verrattavia elämää muuttavia kokemuksia. Elämänkertaus paljastaa, että juuri eettiset arvot ja ihanteet (mm. totuudellisuus, mielen tyyneys, myötätunto ja rakkaus) ovat elämässä kaikkein tärkeimpiä asioita; kuolemanrajakokemuksien avaamat eettiset ohjeet ovat täysin vuorisaarnan opetusten mukaisia. Myös negatiivinen kuolemanrajakokemus voi toimia elämän muutosvoimana. Jos ajatellaan, että positiivinen kuolemanrajakokemus on henkiseltä kannalta katsottuna siunaus, negatiivinen kuolemanrajakokemus voi olla salapukuinen siunaus.

Lähteet

Bush, Nancy Evans (2012). *Dancing Past the Dark: Distressing near-death experiences*. Parson's Porch Books, Cleveland.

Bush, Nancy Evans & Greyson, Bruce (2014). Distressing Near-Death Experiences. The Basics. *Missouri Medicine* 111:5, 372–376.

Marjanen, Jouni, Savinainen Antti ja Sorvali Jouko (2016). *Kuolema ja kuolemanjälkeinen elämä. Otteita Pekka Ervastian esitelmistä ja kirjoituksista*. Ruusu-Ristin Kirjallisuusseura ry. Saatavilla internetistä osoitteesta https://teosofia.net/e-kirjat/Pekka_Ervast-Kuolema_ja_kuolemanj%C3%A4lkeinen_el%C3%A4m%C3%A4.pdf.

Näreaho, Leo (2015). *Kuolemanrajakokemukset. Tutkimuksista tulkintoihin*. Kirjapaja.

Rommer, Barbara R. (2000). *Blessing in Disguise*. Llewellyn Publications, St. Paul.

Tieteen ja teosofian rajapinta: kriittisiä huomioita ja kohtaamisia

Periaatteeni tieteellisten väitteiden arvioinnissa on ”paras näyttö ratkaisee”. Tiede on paras metodi, jolla voidaan vastata tieteellisiin kysymyksiin. Oleellista on tieteellisten löydösten riippumaton replikointi eli toistaminen: yksi havainto tai julkaisu on vasta alku. Erityisesti fysikaaliset tieteet ovat onnistuneet kehittämään teorioita, joilla on erittäin vahva empiirinen tuki. Nämä teorit muodostavat linkittyneen verkoston ja usein mahdollistavat teknologian kehittämisen. Tieteessä on erotettavissa erilaisia varmuusasteita: on paljon asioita, jotka tiedämme lähes varmasti (100 % varmuus on mahdollista vain matematiikassa ja logiikassa). Tiede on avoin prosessi, mutta se ei tarkoita sitä, että tiede olisi epäluotettavaa tai vain uskomus muiden uskomusten joukossa.

Teosofian kannalta on kuitenkin tärkeää huomata, että tieteelliset teorit ovat puhtaasti materialistisia siinä mielessä, että ne eivät lähtökohdaisesti sisällä mitään oletuksia näkymättömän maailman vaikutuksesta, sielusta tai hengestä.

Esitän aluksi muutamia kriittisiä huomioita varhaisen teosofian ja hengentieteen fysiikkaan ja astronomiaan liittyvistä tiedonannoista. Sen jälkeen tarkastelen tieteen löydöksiä, joissa tiede kohtaa henkisten opettajien opetukset.

H. P. Blavatsky ja 1800-luvun tiede

Tarkastellaan ensin atomin käsitettä. Osa fyysikoista piti vielä 1800-luvun lopulla atomien olemassaoloa spekulatiivisena, koska suoria havaintoja ei ollut. H. P. Blavatsky (H. P. B.) otti varsin terävästi kantaa aikansa atomin käsitteeseen *Salaisessa opissa*. Hänen näkökulmastaan atomit olivat jaettavissa pienempiin osiin äärettömästi, kunnes päädytään atomien sijasta ”voimakkeuksiin”, mikä vie H. P. B:n tulkinnan mukaan pohjan pois aineesta objektiivisena substanssina (Blavatsky, 1888/2018, s. 559).

Nykytieteen mukaan atomit muodostuvat elektroneista ja kvarkeista. Voi olla, että kvarkkien hienorakenne joskus löydetään, mutta atomien ääretön jaollisuus vaikuttaa mahdottomalta osoittaa. Toisaalta hiukkasfysiikkojen näkökulmasta vain fysikaaliset kentät ovat todellisia: hiukkasaset ovat vain näiden kenttien väliaikaisia viritystiloja. Ehkä tästä ei ole kovin pitkä matka H. P. B:n luonnehtimiin ”voimakessuksiin”? On kuitenkin syytä huomata, että H. P. B:n käsitys atomista ei ole nykyisen kokeellisen fysiikan ja nanoteknologian mukainen, kuten seuraavasta käy ilmi (Blavatsky, 1888/2018, s. 552): ”Atomi kuuluu kokonaan metafysiikan alaan. Se on olennoitu abstraktio – ainakin luonnontieteelle – eikä sillä ole tarkasti puhuen mitään tekemistä fysiikan kanssa, koska sitä ei voi koskaan saattaa vaa’an tai retortin [tislauksastia] todennettavaksi.”

Toinen mielenkiintoinen fysiikkaan liittyvä H. P. B:n esitys käsittelee valoa. 1800-luvulla oli kiistatonta näyttöä siitä, että valo on aaltoliikettä, kun taas Newtonin malli valosta hiukkasina oli osoitettu virheelliseksi. Nykyinen käsitys valosta esitetään aalto-hiukkasdualismina: valolla on sekä aaltoluonne että hiukkasluonne, jotka tulevat esille tietyissä mittauksissa. H. P. B. esitti, että vaikka aaltoteoria on oikeassa, valolla on myös jonkinlainen aineellinen puoli:

Me tiedämme aivan hyvin, että oikeaoppiset tieteen teoriat äänestä, lämmöstä ja valosta ovat okkultismia vastaan... Jos he tahtovat käsitellä perin pohjin näiden voimien luonnon, heidän on ensin tunnus-tettava niiden aineperäisyys, olkoon se kuinka yliaistillista tahansa. Eivätkä okkultistit kiellä värähtelyteorian pätevyyttä. (Blavatsky, 1888/2018, s. 503)

Edellä esitetyt tapaukset voisi tulkita ”osumiksi”, mutta ne tuskin vaikuuttavat nykyajan fysiikkaa, koska kielikuvat eivät vielä ole fysiikkaa. Vaikka H. P. B. kykeni esittämään ja kritisoimaan monia aikansa tieteellisiä käsityksiä hämmästyttävän hyvin, osa hänen kritiikistään osoittaa, että hän ei ollut ymmärtänyt riittävästi klassisen mekaniikan teoriaa (ks. planeettojen pyörimisliikkeen ja komeetan pyrstön liikkeen tarkastelut; Blavatsky, 1888/2018, s. 539 ja s. 542–43). Kosmologi Kari Enqvist toteaa karusti, että *Salaisen opin* tiedettä sivuavat ajatukset ovat ”osoittautuneet virheellisiksi, epäoleellisiksi tai täydellisiksi väärinymmärryksiksi” (Enqvist, 2011, s. 243).

Tarkastellaan seuraavaksi *Viisauden mestarien kirjeiden* tiedonantaja tieteestä.

Viisauden mestarien kirjeiden tiedonantaja tieteestä

Mestari K. H. esitti, että on olemassa muitakin aurinkokuntia planeettoineen omamme lisäksi. Tämä on oikeaan osunut tiedonanto. Tuolloin ei ollut mitään suoraa havaintoa eksoplaneetoista, joita on tämän kirjoittamisen aikaan löydetty hieman alle 5000. K. H. esittää toisenkin planeettoihin liittyvän maininnan: ”Tiede tulee kuulemaan ääniä erältä planeetoilta ennen kuin se näkee niitä. Tämä on ennustus.” (Barker, 1923/1997, s. 365). On mahdotonta, että ääni etenisi avaruudessa. Hyväntahtoinen tulkinta voisi ehkä olla, että K. H. viittasikin radioaaltoihin, joiden avulla tehtiin vuonna 1992 ensimmäinen hyväksytty havainto eksoplaneetasta (<https://en.wikipedia.org/wiki/Exoplanet>).

Osumien lisäksi on syytä kertoa myös K. H:n tiedonannoista, jotka menivät pahasti pieleen. Vaikuttaa siltä, että osa tiedonannoista on virheellisiä siksi, että K. H. ei ymmärtänyt riittävästi klassista fysiikkaa (esim. K. H:n esitykset potentiaalienergiasta ja energian säilymislaista (Barker, 1923/1997, s- 339 ja s. 174)). Tässä kaksi esimerkkiä selvästi virheellisistä tiedonannoista:

- Planeetoista: *Ei kaikkia Merkuriuksen radan sisäpuolella... olevia planeettoja ole vielä löydetty, vaikka niiden olemassaoloa on kovasti ounasteltu. Me tiedämme, että niitä on ja missä ne ovat...* (Barker, 1923/1997, s. 342)
- Meteoriiittomu: *Tiede ei luullakseni nykyään pohdi sitä seikkaa, että maa vetää magneettina puoleensa meteoriiittimua, ja että tämä puolestaan vaikuttaa äkilliseen lämpö määrän muutoksiin, varsinkin tuottaen kuumuutta ja pakkasta... Joka tapauksessa me kaikki tiedämme, että se lämpö, jonka maa saa auringon säteilystä on korkeintaan kolmasosa ellei vähemmän kuin se lämpö, jonka se saa suoraan meteoreista.* (Barker, 1923/1997, s. 335)

Mestarikirjeiden tieteelliset ilmoitukset näyttävät olevan vanhentuneita ja paikoitellen täysin virheellisiä.

Rudolf Steiner ja tiede

Rudolf Steiner (1861–1925) oli erittäin monipuolinen hengentieteen tutkija: tuntuu siltä, että hänelle ei mikään inhimillinen ollut vierasta. Hän oli hyvin perillä 1800-luvun lopun klassisesta fysiikasta, jota hän oli myös opiskellut korkeakoulussa. Steiner esitti kuitenkin useita lausuntoja tieteestä, jotka ovat osoittautuneet virheellisiksi. Seuraavassa kaksi esimerkkiä suhteellisuusteoriasta (luentojen pitämisen aikaan v. 1920 sekä suppea että yleinen suhteellisuusteoria oli julkaistu (<http://oaks.nvg.org/steiner-relativity.html>, käänös AS)):

- *Lisäksi vaatimuksena on, että käsite tai idea on yhtä pitävä todellisuuden kanssa... suhteellisuusteoria ei sovi yhteen todellisuuden kanssa, vaikka se onkin looginen – ihmeellisen looginen.*
- *Toinen Einsteinin väite on, että kappaleen mitat ovat pelkästään suhteellisia ja riippuvat liikkeen nopeudesta [Lorenzin kontraktio]. Näin ollen Einsteinin teorian mukaan henkilöllä, joka liikkuisi avaruudessa tietyllä nopeudella ei enää olisi tilavuutta etuosan ja selän välillä, vaan se tulisi paperin ohueksi.*

Ensimmäinen kohta siis pitää suhteellisuusteoriaa loogisena abstraktiona, joka on todellisuudelle vierasta. Näin oli kenties mahdollista sanoa vuonna 1920, jolloin oli vielä vähän kokeellista näyttöä suhteellisuusteorian puolesta. Nykyisin tällainen kritiikki ei ole kestäväällä pohjalla, koska suhteellisuusteorian kokeellinen näyttö on kiistaton: esimerkiksi hiukkaskiihdyttimet tai GPS-paikannus ei toimisi, jos suhteellisuusteoriaa ei huomioitaisi. Toinen kohta osoittaa, että Steiner ei ollut ymmärtänyt, mitä Lorentzin kontraktio tarkoittaa (ehkä asia oli selitetty huonosti Steinerin käyttämässä lähteissä). Totean tässä vain, että kappaleen ominaispituus ei muutu liikkeessä millään tavalla, vaikka eri inertiaalikoordinaattistojen havaitsijat *mittaavat* pituuden lyhyempänä liikkeen suunnassa.

Radioaktiivisuus löydettiin vuonna 1896. Radioaktiivisen säteilyn syntymekanismien selittäminen onnistui vasta Steinerin kuoleman jälkeen kvanttimekaniikan kehittämisen myötä. Steiner otti kuitenkin jo varsin pian radioaktiivisuuden löytämisen jälkeen kantaa asiaan: hänen mukaansa radioaktiivisuus on ollut olemassa vasta joitakin tuhansia vuosia (Grant, 1996). Vuonna 1918 Steiner mainitsi, että radioaktiivisuutta on

esiintynyt Maassa vain Golgatan mysteeristä alkaen (Meyer, 2014, s. 165). Vuotta ennen kuolemaansa Steiner sanoi, että maapallo ei ole edes 20 miljoonaa vuotta vanha. Maapallo on nykytieteen mukaan miljardeja vuosia vanha; siihen liittyvä evidenssi on mielestäni kiistaton.

Henkisten opetusten ja tieteen välisestä jännitteestä

On sanottu, että Raamattua ei kannata lukea luonnontieteen oppikirjana. Samaa voin suositella muidenkin henkisten lähteiden osalta. Tieteen virheelliset lausunnot teosofisissa ja antroposofisissa opetuksissa eivät minua lopulta kovin paljon yllätä. Henkiset opettajat eivät ole kaikkien alojen huippuasiantuntijoita vieläpä niin, että tämä kattaisi kaikki tieteelliset kysymykset kaukaiseen tulevaisuuteen asti. Tätä tulkintaa tukee myös K. H:n oma lausunto (Barker, 1997, 44):

Saatatte olla ja olettekin meitä paljon etevämpiä kaikilla fyysisen tiedon alueilla; henkisissä tieteissä me sitä vastoin olimme, olemme ja tulemme aina olemaan – teidän MESTAREITANNE.

Antroposofi Christopher Bamford on kirjoittanut erittäin osuvasti siitä, kuinka vihitytkin ovat väistämättä oman aikansa lapsia (Steiner, 1973, s. 11-12, suomennos AS):

Jokainen ihminen, jopa vihitty, syntyy tiettyyn aikaan ja kulttuuriin. Riippumatta siitä kuinka syvää rakkautta ja viisautta he pystyvät tuomaan historialliseen hetkeensä, he ovat joka tapauksessa väistämättä kyseisessä hetkessä ja siten ilmentävät sen satunnaista vahvuutta ja heikkoutta suuremmassa tai pienemmässä määrin.

Bamfordin tulkinta on mielestäni erinomainen ja sen valossa kannattaa tarkastella edellä esille tuotuja asioita. Muutoin on vaarana, että teosofinen ja antroposofinen liike jäätyvät aikaan katsoessaan liian kiinteästi 1800-luvun lopun ja 1900-luvun alkupuolen suurten henkisten opettajien ilmoituksiin.

Katsotaan lopuksi lasten jälleensyntymismuistojen tutkimusta, jossa tieteellinen tutkimus ja henkiset opetukset kohtaavat toisensa (kuolemanrajakokemuksia on jo käsitelty kahdessa edellisessä tämän kirjan artikkelissa).

Lasten jälleensyntymismuistojen tutkimuksesta

Lasten jälleensyntymistutkimuksen pioneeri oli psykiatri Ian Stevenson (1918–2007), joka teki kenttätutkimusta tästä aiheesta lähes 40 vuoden ajan. Hänen työnsä jatkuu edelleen Virginian yliopistossa toimivassa *Division of Perceptual Studies* -instituutissa. Hyvin dokumentoituja lasten jälleensyntymismuistoihin liittyviä tapauksia on kertynyt noin 2500. Esitän seuraavaksi yhteenvedon lasten jälleensyntymistutkimuksen löydöksistä (aiheesta tarkemmin lähteissä Näreaho, 1995 ja Tucker, 2015). Yhteenvetoni tässä perustuu antropologi James Matlockin esitykseen (Haraldsson & Matlock, 2017):

- inkarnaatioväli on lyhyt: muutamista viikoista muutamaan vuoteen (joissakin tapauksissa se on ollut muutamia vuosikymmeniä)
- edellisen persoonan erityiset käyttäytymismallit, jopa taidot ja kieli voivat seurata uuteen elämään
- edellisen persoonan kuoleman tapaan liittyy fobioita ja joskus syntymämerkkejä
- edellisen elämän henkilöiden ja paikkojen tunnistaminen ja niihin liittyvä tunnereaktio
- joillakin on muistoja syntymää edeltävästä välitilasta
- varsin monet lapset kertovat valinneensa vanhempansa
- jotkut kertovat tehneensä päätöksen jälleensyntymisestä kuollessaan
- lapsen äiti voi nähdä enneunen lapsen syntymästä
- lapset ovat yleensä 2–5-vuotiaita, kun alkavat kertoa menneestä elämästään
- yleensä, mutta ei aina, lasten muistot häviävät kahdeksanteen ikävuoteen mennessä
- pojat kertovat aikaisemmasta elämästä tyttöjä useammin

Todettakoon vielä, että kaikkia tiedonantoja aikaisemmasta elämästä ei aina ole voitu tarkistaa tai osa tiedonannoista on osoittautunut virheelliseksi: ”täydellistä” tapausta ei ole löytynyt (tosin James Leiningerin tapaus on varsin vakuuttava (Tucker, 2016)).

Usein edellinen elämä on jäänyt ikään kuin kesken, noin puolet ratkaistuista tapauksista ovat kokeneet väkivaltaisen kuoleman. Muistavien lasten jälleensyntyminen tapahtuu nopeasti, tyypillisesti puolesta vuodesta pariin vuoteen. Teosofiselta kannalta voidaan nähdä, että normaali kuolemanjälkeinen prosessi on syystä tai toisesta jäänyt tapahtumatta. Silloin voidaan puhua edellisen persoonan jälleensyntymisestä; muutoin teosofian mukaan *persoonallisuus* ei jälleensynny, vaan jälleensyntyminen koskee yksilöllisyyttä, korkeampaa minää, joka on persoonan takana.

Mitä lasten jälleensyntymistapaukset kertovat karmasta? Siinä mielessä karma vaikuttaa toimivan, että edellisen elämän, erityisesti kuoleman, tapahtumat jättävät näkyvän tai toiminnallisen jäljen seuraavaan inkarnaatioon. Myös edellisen elämän vaikeudet, joita jotkut yrittivät paeta itsemurhan kautta, ovat läsnä uudessa elämässä. Tässä karma näyttäytyy vahvasti edellisen persoonallisuuden jatkuvuutena. Em. Matlock toteaa, että karman moraalista toiminnasta ei kuitenkaan ole näyttöä tutkituissa tapauksissa. Kuolemanprosessissa tapahtuva eettisesti virittynyt elämänkertauskkin näyttää miltei kokonaan puuttuvan lasten muistoista myös niillä, joilla on muistoja välitilasta. Voisiko ajatella teosofisesta näkökulmasta, että elämänkertausta ei tapahdu, koska eetteriruumis ei irtoakaan samalla tavalla kuin normaalissa kuolemanprosessissa?

Lopuksi muutama sana lasten jälleensyntymismuistojen tutkimuksen kritiikistä. Yleisin tapa lienee jättää koko tutkimusala huomiotta epäetiteellisenä tai muuten vain huonona tutkimuksena, johon vakava tiedemies ei kiinnitä mitään huomiota. On kuitenkin joitakin skeptikkoja, jotka ovat esittäneet tulkintansa muutamista tutkituista tapauksista tai tutkimuksesta yleensä. Minusta näyttää siltä, että skeptikkojen vastaargumentit tällä alueella ovat yllättävän heikkoja. Viimeinen turva näyttää olevan myöntää, että tutkitut tapaukset vaikuttavat aidoilta, mutta eivät todista jälleensyntymisen puolesta: uskotaan mieluummin, että niille löytyy joskus tulevaisuudessa täysin järkevä, naturalistinen selitys eli hieman kärjistäen muotoilen heidän sanomansa näin: ”Olkaa huolettu, mitään ei ole, eikä mitään voi edes periaatteessa olla materiaalisen maailman ulkopuolella”. Tällaiseen uskoon todellinen tiedeihminen ei sitoudu.

Johtopäätöksiä

On hyvin mielenkiintoista, että tie on kohdannut Aikain viisauden kuolemanrajakokemusten ja lasten jälleensyntymismuistojen tutkimuksen myötä. Nämä muodostavat haasteen materialistisen tieteen ihmisluovalle. Tiede on pohjimmiltaan totuuden etsimistä omalla alueellaan. Henkinen maailmankatsomus puolestaan toivottaa tieteen tervetulleeksi ja kenties pystyy tulevaisuudessa avartamaan tiedettä antamalla sille uusia hypoteeseja testattavaksi.

Toisaalta monet teosofian ja hengentieteen spesifit tieteelliset tiedonannot ovat osoittautuneet kestävämmiksi. Ehkä on syytä vakavasti arvioida, mitkä henkiset opetukset kestävät aikaa ja mitkä heijastelevat oman aikansa käsityksiä. Oma käsitykseni on, että keskeiset opetukset ihmisen henkisestä ydinolemuksesta, jälleensyntymisestä ja karman laista sekä näihin liittyvät eettiset ihanteet ovat ikuisuudesta kotoisin.

Lähteet

- Barker, A. T. (toim.) (1923/1997). *Mestarien kirjeet A. P. Sinnettille Mahatma M:ltä ja K. H:lta*, uusi laitos (e-kirja). Lahden Minerva.
Saatavilla internetistä osoitteesta:
https://teosofia.net/e-kirjat/Mestarien_kirjeet.pdf.
- Blavatsky, H. P. (1888/2018). *Salainen oppi I osa*. Tekstin muokannut ja toimittanut aiemman suomennoksen ja vuoden 1888 englanninkielisen alkutekstin pohjalta Pirkko Carpelan. Saatavilla internetistä osoitteesta
https://www.teosofia.net/e-kirjat/Salainen_oppi_1.pdf.
- Enqvist, Kari (2011). *Olemisen porteilla*. WSOY, Juva. (Ensimmäinen painos 1998.)
- Grant, Norman (1996). Radioactivity in the history of the Earth. *Archetype. Journal of the Science Group of the Anthroposophical Society in Great Britain*, No. 2, September 1996. Saatavilla internetistä osoitteesta
<http://sciencegroup.org.uk/old/archetyp.htm>.
- Haraldsson, Erlendur and Matlock, James (2017). *I saw a light and came here. Children's experiences of reincarnation*. White Crow Books.
- Meyer, T.H. (2014). *Ludwig Polzer-Hoditz, A European: A Biography*. Temple Lodge Publishing.
- Näreaho, Leo (1995). *Jälleensyntyminen*. Karisto.

Steiner, Rudolf (1973). *The Occult Movement in the Nineteenth Century*.

Rudolf Steiner Press.

Tucker, Jim (2015). *Olen elänyt ennenkin. Lasten muistoja edellisestä elämästään*.

Viisas Elämä.

Tucker, Jim (2016). The case of James Leininger: An American case of the reincarnation type. *Explore*, 12, 200–07.

Ihmiskunnan tulevaisuus – tieteen ja hengentieteen näkökulma

Johdanto

On varsin rohkeaa yrittää ennustaa tulevaisuutta. Onkin sanottu, että ennustaminen on vaikeaa ja tulevaisuuden ennustaminen erityisen vaikeaa. Toisaalta nykyisin on olemassa tieteenala – tulevaisuuden tutkimus – joka mm. pyrkii tunnistamaan megatrendejä ja heikkoja signaaleja, joista voisi päätellä jotakin tulevaisuuden kehityksestä. Luonnontieteellinen tutkimustieto mahdollistaa tulevaisuuden ehdollisen ennustamisen esimerkiksi ilmastonmuutoksen ja luonnon monimuotoisuuden säilymisen osalta. Niidenkään osalta tulevaisuus ei ole ennalta määrätty, mutta on selvää, että ihmiskunnalla on haasteita, joihin on reagoitava ajoissa.

Jotta tulevaisuutta voisi edes jotenkin hahmottaa, on tiedettävä jotakin menneisyydestä. On syytä todeta, että tieteen käsitys ihmisen historiasta on hyvin erilainen kuin teosofian ja hengentieteen. Samoin on myös tulevaisuuden suhteen. Tarkastelen ensin tieteelliseen tutkimukseen perustuvia käsityksiä ihmiskunnan historiasta ja tulevaisuudesta. Ihmiskunnan varhais historian esitykseni perustuu Yuval Hararin (2017) teokseen *Sapiens – Ihmisen lyhyt historia*. Lopuksi tarkastelen Rudolf Steinerin ja Pekka Ervastian esityksiä ihmiskunnan tulevaisuudesta.

Ihmiskunnan hyvin lyhyt historia

Homo sapiens eli nykyinen ihminen kehittyi nykykäsityksen mukaan 2,5 miljoonaa vuotta sitten Itä-Afrikassa ihmisapinoiden suvusta. Harari toteaa, että simpanssit ovat lähimmät eläinkunnan sukulaiset, jotka eriytyivät ihmisten heimosta noin 6 miljoonaa vuotta sitten. ”Puuttuvaa rengasta” ihmisen ja eläimen välillä on turha etsiä: sen sijaan puhutaan viimeisestä yhteisestä esi-isästä. Homo sapiensin lisäksi oli myös muita

ihmislajeja, joista mainittakoon Neandertalin ihminen, jonka geenejä kantavat kaikki paitsi alkuperäiset afrikkalaiset.

Sapiensit elivät Itä-Afrikassa 150 000 vuotta sitten. He alkoivat valloittaa maapalloa ja hävittää muita ihmislajeja sukupuuttoon noin 70 000 vuotta sitten. Silloin tapahtui tuntemattomasta syystä (suosituin selitysmalli on geneettinen mutaatio sapiensin aivoissa) ns. kognitiivinen vallankumous, jonka seurauksena keksittiin mm. vene, öljylamppu, jousi, nuoli ja neula. Taide, uskonto ja kaupankäynti saivat tuona ajanjaksona alkunsa. Kenties merkittävin seikka oli joustavan kielen synty, joka mahdollisti toisilleen vieraiden ihmisten tiiviimmän ja kehittyneemmän yhteistyön. Kognitiivisen vallankumouksen katsotaan päättyneen noin 30 000 vuotta sitten.

Seuraava vallankumous oli maanviljelys, joka alkoi noin 12 000 vuotta sitten. Tämä merkitsi aiemmin vallinneen liikkuvan metsästäjä-keräilijöiden elämänmuodon muuttumista paikalleen sidotuksi maanviljelijöiden elämäksi. Tämä alkoi samoihin aikoihin eri mantereilla toisistaan riippumatta (Australia oli poikkeus tästä säännöstä). Maanviljelyksen vallankumous mahdollisti kokonaisravinnon määrän kasvun, väestöräjähdyksen ja eliittiryhmien synnyn. Harari kutsuu maanviljelyksen vallankumousta suureksi huijaukseksi: ihmiset joutuivat tekemään enemmän töitä ja saivat vastineeksi huonompaa ruokaa. Hän toteaa, että oikeastaan viljelykasvit domestikoivat (kesyttivät) ihmisen mieluummin kuin päinvastoin.

Maanviljelysyhteiskunta synnytti tarpeen kirjoitustaidon keksimiselle; sen keksivät sumerilaiset Mesopotamiassa noin 5000 vuotta sitten. Sen jälkeen kirjoitustaito syntyi faaraoiden Egyptissä, Kiinassa ja inkavalta-kunnassa. Numeroja nollasta yhdeksään hyödyntävä kirjoitusjärjestelmä keksittiin vasta noin 1200 vuotta sitten. Se oli ratkaiseva askel, joka mahdollisti matemaattisen datan tehokkaan käsittelyn ja loi pohjan tieteen kehittymiselle. Tieteellinen vallankumous tapahtui verrattain myöhään, noin 500 vuotta sitten. Galileo Galilei (1564–1642) pidetään usein ensimmäisenä modernina tiedemiehenä, koska hän yhdisti ilmiöiden mitaamisen matemaattiseen mallintamiseen kontrolloiduissa kokeissaan.

Moderni tiede eroaa aiemmista tiedon traditioista kolmella ratkaisevalla tavalla: halukkuus tunnustaa tietämättömyys, havaintojen tekeminen ja matematiikan asema teorian muodostuksessa sekä uusien teknologisten kykyjen hankkiminen. Ensimmäinen kohta saattaa tulla lukijalle

yllätyksenä, mutta sen taustaksi asettuu uskonnollinen oikeaoppisuus: Hararin mukaan aiemmin oli miltei mahdotonta ajatella, että pyhistä kirjoista puuttuisi jokin ratkaisevan tärkeä maailmankaikkeuden salaisuus.

Tieteellistä vallankumousta seurasi 1700-luvulta alkaen teollinen vallankumous, jonka myötä ihmiskunnan väkiluku lähti voimakkaaseen kasvuun. Vuonna 1500 ihmisiä oli vain puoli miljardia, nykyisen (vuonna 2020) ihmiskunnan koko on hieman alle 8 miljardia. On arvioitu, että maapallo voisi ylläpitää 10 miljardia ihmistä. Jos tämä pitää paikkansa, yläraja on tulossa varsin nopeasti vastaan.

Tieteen näkökulmia tulevaisuuteen

Tarkastelen ensin tieteellisesti perusteltuja uhkia ja sen jälkeen positiivisia kehityskulkuja.

Uhkia

Useimmissa länsimaisissa yhteiskunnissa arvostetaan demokratiaa, ihmisoikeuksia ja vapaita markkinoita. Keskeisenä tekijänä on käsitys yksilön vapaasta tahdosta tai ainakin mahdollisuudesta tehdä vapaita valintoja. Yksilön vapaus valita on kuitenkin Hararin (2018) mukaan uhattuna. Sosiaalisen median algoritmit alkavat jo nyt tuntea ihmisen paremmin kuin hänen läheisensä tai jopa paremmin kuin ihminen itse. Jos sosiaalisessa mediassa käyttäytymiseen, hakukoneiden ja käyttöjärjestelmien koko ajan tekemään tietotekniikan käytön seurantaan liitetään sykkeen, stressin, unen yms. biometrisen datan ympärivuorokautinen kerääminen, ihmisen toiminta ja valinnat ovat jo kenties lähitulevaisuudessa algoritmin tiedossa ennen kuin ihminen itse tietää niistä mitään. Facebookin tekemässä tutkimuksessa, johon osallistui 86 220 vapaaehtoista, Facebookin algoritmi kykeni ennustamaan osallistujien persoonallisuustestin vastaukset jopa puolisoa paremmin (tähän tarvittiin Facebookin 300 tykkäyksen analysointi). Sosiaalinen media voi jo nyt vaikuttaa vaalituloksiin. Tästä on jo viitteitä: sosiaalisessa mediassa tapahtunut vaa'ankieliosavaltioiden äänestäjiin kohdennettu manipulointi vaikutti merkittävästi Yhdysvalloissa vuoden 2016 presidentinvaalien tulokseen. Tällaisen vaalimanipuloinnin mahdollisuudet ovat kasvaneet kaikissa maissa, joissa käytetään sosiaalista mediaa.

Harari ennustaa, että tulevaisuudessa useimmat ihmiset eivät ole enää taloudellisesti ja sotilaallisesti hyödyllisiä. Tietokonealgoritmi, robotit ja tekoäly tekevät tässä tulevaisuuden skenaariossa suuren osan ihmiskunnan työpanoksesta tarpeettomaksi. Monet ammatit tulevat häviämään tai niiden tarve tulee merkittävästi vähenemään: esimerkiksi matkatoimisto- ja pankkivirkailijat, kaupan kassatyöntekijät, ajoneuvojen kuljettajat, pörssimeklarit, lakimiehet, potilaita hoitavat lääkärit ja ikävä kyllä myös fysiikan opettajat. Uusia ammatteja syntyy tilalle, mutta ne vaativat erittäin korkeaa osaamisen tasoa. Esimerkiksi lääkärien työnkuva muuttuu uusien hoitomuotojen ja diagnostiikan kehittämiseksi, koska koko maailman terveystietokannan hallitseva tekoäly kykenee tulevaisuudessa tekemään potilaiden diagnostiikan luotettavammin kuin taitavinkaan lääkäri. Asiantuntemuksen kasvun vaatimus näkyy jo nykyisten ammattien toimenkuvan muutoksena: on enää harvoja töitä, joissa ei tarvitse osata käyttää tietotekniikkaa.

Harari esittää, että nykytieteen käsityksen mukaan organismit – siis myös ihminen – olisivat vain kokoelma luonnonvalinnan muovailemia algoritmeja. Jos tämä ihmiskuva on oikea, ei ole mitään periaatteellista syytä, miksi tietokoneiden algoritmit eivät pystyisi jäljittelemään elävien olentojen algoritmeja ja tekemään asiat yhtä hyvin tai paremmin. Hyvä esimerkki on shakin pelaaminen. Deep Blue -tietokone voitti jo vuonna 1997 shakin hallitsevan maailmanmestarin Garry Kasparovin. Tietokoneeseen oli ohjelmoitu sääntöjen lisäksi yksityiskohtaiset ohjeet huippupelaajien pelistrategioista. Vuonna 2017 Googlen kehittämä AlphaZero-ohjelma ei sisältänyt mitään ihmisten kehittämiä shakkistrategioita, vaan se opetti ne itse itselleen koneoppimisen keinoin neljässä tunnissa. AlphaZero oli parempi shakin pelaaja kuin paras perinteinen shakkiohjelma, jonka laskentateho oli huomasti parempi kuin AlphaZeron. Vaikuttaa siltä, että ihmiskunta on jo osittain siirtynyt seuraavaan vaiheeseen eli tekoälyvallankumoukseen, jossa on uhkia (esimerkiksi tekisikö *aito* tekoäly ihmisen tarpeettomaksi, kuten monissa science fiction elokuvissa esitetään?), mutta myös paljon myönteisiä piirteitä ja mahdollisuuksia.

Teollinen vallankumous on tuonut mukanaan vaurautta ja positiivisia muutoksia. Ikävä kyllä tuotannon kasvua on seurannut maan, ilman ja veden saastumista sekä tämän hetken merkittävin haaste, ilmastonmuutos. Kaikki em. tekijät vaikuttavat ihmiskunnan elinolojen

heikentymisen lisäksi myös eliölajien kiihtyvään sukupuuttoon. Harari tuo myös vahvasti esille, että ihmiskunta on aiheuttanut eläimille mittaamatonta kärsimystä. Tämä on erityisen räikeää teollisessa eläintuotannossa, jota on kutsuttu ihmiskunnan suurimmaksi rikokseksi*.

Todettakoon tässä, että tiede on ilmastonmuutoksen perusteissa täysin yksiselitteinen: hiilidioksidi, vesihöyry ja metaani ovat kasvihuonekaasuja, koska ne absorboivat ja emittoivat tehokkaasti tiettyjen aallonpituuksien lämpösäteilyä. Tämä ei ole mielipidekysymys; yhtä lailla voi kysyä, mikä on mielipiteesi ydinmagneettisesta resonanssista tai elektronin spinin yhteydestä ferromagnetismiin. Ikävä kyllä joudun sanomaan asian aika suoraviivaisesti: tieteellisissä asioissa tiedeyhteisön ulkopuolisen ihmisen mielipiteellä ei ole mitään merkitystä. Arkielämän valinnat ja poliittiset päätökset taas ovat mitä suurimmassa määrin riippuvaisia yksilöiden mielipiteistä.

Ilmastonmuutosmallit ennustavat, että tulevien vuosikymmenten (!) aikana maapallon ilmasto muuttuu merkittävästi: mm. jäätiköt sulavat, merien pinnat nousevat, lämpöaallot ja kuivuus lisääntyvät, toisaalla lisääntyvät sateet ja tulvat. Jotkut alueet saattavat väliaikaisesti hyötyä ilmastonmuutoksesta, mutta useimmat skenaariot ovat negatiivisia. Satoja miljoonia ihmisiä asuu alueilla, jotka tulevat jäämään veden pinnan alapuolelle, jos ilmastonmuutoksen etenemistä ei saada hillittyä. Jos merenpinnan nousu toteutuu, se aiheuttaa ennennäkemätöntä pakolaisuutta. Mainittakoon vielä, että pandemiat eivät kunnioita rajoja eikä varallisuuseroja. Ydinsodan uhkakaan ei ole poistunut minnekään.

Myönteisiä kehityslinjoja ja mahdollisuuksia

Tieteen ja tekniikan kehittyminen on jo nyt tuonut lukemattomia parannuksia ihmisten arkielämään ja terveydenhoitoon. Tämä kehityskulku tulee jatkumaan. Ihmisen biosignaaleja mittaavia sensoreita on jo nyt tavallisten kuluttajien käytössä. Teknohumanistit odottavat, että geenitekniikka, nanoteknologia ja aivojen ja tietokoneen väliset rajapinnat synnyttävät uuden, parannellun ihmisen, joka elää huomattavasti pidempään ja terveempää elämää. Jo nykyiset elinolojen ja lääketieteen

---

* Hengentieteen näkökulmasta on selvää, että ihmiskunta joutuu kantamaan täyden karmallisen vastuun eläinten huonosta kohtelusta.

kehitysaskeleet ovat johtaneet elinajanodotteen merkittävään nousuun kaikkialla maailmassa. Esimerkiksi Suomessa elinajanodote on lähes kaksinkertaistunut reilun sadan vuoden aikana. Teknohumanistien unelma on ainakin osittain toteutumassa: lienee vain ajan kysymys, kun ihmisen kehoon ja aivoihin aletaan suoraan integroida tekniikkaa. Toisille tämä voi olla ilosanoma, mutta monia tällainen kehitys huolestuttaa: missä kulkee ihmisen ja koneen raja? Mitä paranneltu ihminen tarkoittaa tässä yhteydessä? Googlen teknologiajohtaja Ray Kurzweil visioi, että jo aivan lähitulevaisuudessa ihminen sulautuu teknologiaan: hän ennustelee, että vuoteen 2045 mennessä ihminen olisi jo tekniikan avulla saavuttanut kuolemattomuuden.

Ihmisten terveydenhoito on huimasti parantunut tieteellisten läpimurtojen ansiosta. On laskettu, että noin sadan tieteen tekijän ponnistelujen ansiosta viiden miljardin ihmisen henki on säästynyt reilun sadan vuoden aikana (Pinker, 2018). Pelastavia keksintöjä ovat olleet muutamia mainitakseni veriryhmien tunnistaminen (pelastanut miljardi ihmistä), rokotukset (pelastanut puoli miljardia ihmistä) ja penisilliini (pelastanut lähes 100 miljoona ihmistä). Näitä lukuja voi miettiä, jos joku liian innokkaasti vastustaa rokotuksia tai ns. koululääketiedettä.*

Vihreä vallankumous vuosina 1960–85 mahdollisti maatalouden tuotavuuden valtavan kasvun. Sen arvioidaan pelastaneen nälkäkuolemalta noin miljardi ihmistä. Toki tämä on tuonut mukanaan tehomaatalouden ongelmat, mutta Pinker esittää, että syntyneet ongelmat on mahdollista ratkaista tutkimuksen keinoin. Äärimmäinen köyhyys on merkittävästi vähentynyt lähes kaikkialla maailmassa. YK asetti vuonna 1990 tavoitteeksi äärimmäisen köyhyyden puolittamisen vuoteen 2015 mennessä. Tavoite saavutettiin viisi vuotta etuajassa. Tämä ei tarkoita sitä, että ponnisteluja elinolojen parantamiseksi ei tarvitsisi jatkaa, mutta se antaa toivoa siitä, että ihmiskunnan elämän edellytyksiin liittyvät ongelmat ovat ratkaistavissa. Toisaalta näyttää siltä, että jonkin ongelman ratkaisu synnyttää uusia ongelmia, minkä myös Pinker myöntää.

Monilla voi olla mielikuva sotien ja konfliktien täyttämästä maailmasta. Mielikuva on historian valossa virheellinen. Suurvallat olivat alituisen sodassa vuosien 1500–1700 välillä, mutta sen jälkeen suurten sotien

---

* Tällä en tarkoita, ettekö lääketiedettä voisi kritisoida: esim. lääketeollisuuden toiminnassa on paljonkin kritisoitavaa.

määrä on merkittävästi vähentynyt, vaikka viime vuosisata joutui kokemaan kaksi hyvin raskasta maailmansotaa. Viimeisen kolmenkymmenen vuoden aikana sodassa kuolleiden ihmisten lukumäärä on huomattavasti pienempi kuin esimerkiksi 1980-luvulla. Sotia käydään vähemmän kuin aikaisemmin, mikä on erittäin tervetullut kehitys. Jos tämä kehityslinja jatkuu, ei ole mahdotonta ajatella, että tulevaisuudessa ei enää käydä lainkaan sotia. Myös murhien määrä on vähentynyt merkittävästi, erityisesti jos verrataan nykypäivän tilannetta vaikkapa keskiaikaan, jolloin esimerkiksi Italiassa tapahtui murhia 60-70 kertaa nykyistä enemmän.

Ihminen ja avaruus

Ihminen onnistui käymään kuussa vuonna 1969. Marsiin on lähetetty luotaimia ja miehitettyä Mars-lentoa suunnitellaan myös yksityisten yritysten toimesta. On esitetty suunnitelmia Marsin maankaltaistamisesta ihmisille sopivammaksi. Voyager-luotaimet ovat jo poistuneet aurinkokunnasta; luotaimet kantavat mukanaan kultaisia äänitteitä, joissa on tietoa ihmiskunnan elämästä ja kulttuurista. Tieteiskirjailijat ovat kehitelleet tulevaisuuden skenaarioita, joissa ihmiskunta on valloittanut kotigalaksimme. Voisiko ihminen oikeasti valloittaa avaruuden?

Esko Valtaoja (2017) tarkastelee kysymystä mm. energian kannalta. Hän käyttää tässä venäläisen akateemikon Kardashevin esittämää kolmiportaista asteikkoa. Ensimmäisen tyyppin sivilisaatio pystyy hyödyntämään koko planeettansa energian, toisen tyyppin sivilisaatio emotähtensä energian ja kolmannen tyyppin kokonaisen galaksin energian. Ihmiskunta on Valtaojan mukaan tasolla 0,7 eli vielä on matkaa ykköstyypinkin sivilisaatioon. Tähtiin pääsemiseksi ykköstyypin sivilisaation energia riittää vain verraten pienen ihmismäärän kuljettamiseen ja matka lähimmälle aurinkokunnan ulkopuoliselle tähdelle veisi satoja vuosia. Vasta kakkostyyppin sivilisaatio pystyisi matkailemaan galaksissamme, minne haluaa. Valtaoja argumentoi, että ihmisen on päästävä tähtiin viimeistään silloin, kun Aurinko kuolee noin 5 miljardin vuoden päästä. Valtaojan päätelmät perustuvat nykytieteeseen ja sen nähtävillä oleviin laajennuksiin, mikä on hyvin perusteltu lähtökohta. Lienee kuitenkin mahdollista ajatella, että jos tiede saa vapaasti kehittyä, tulevaisuudessa tullaan löytämään uusia luonnonlakeja, jotka mahdollistavat aivan toisenlaisen tavan liikua avaruudessa.

Tarkastellaan seuraavaksi, mitä hengentiede – tarkemmin sanoen Rudolf Steiner ja Pekka Ervast – ovat sanoneet ihmiskunnan tulevaisuudesta. Aloitetaan kuitenkin ensin menneisyydestä.

Hengentieteen näkökulma menneisyyteen ja tulevaisuuteen

Teosofinen ja hengentieteellinen käsitys ihmiskunnan menneisyydestä poikkeaa merkittävästi tieteellisestä käsityksestä. Nykytieteen ja henkisten käsitysten yhdistäminen ei mielestäni ole mahdollista. Esitän tässä lyhyen yhteenvedon henkisiin lähteisiin perustuvasta näkemyksestä.

Teosofian ja antroposofian mukaan maapalloa on edeltänyt kolme aikaisempaa kehitysvaihetta, joita nimitetään manvantaroiksi tai maailmankausiksi. Näillä ei luonnollisesti ole tieteessä mitään vastinetta; manvantaroista on mahdollista saada ensikäden tietoa vain yliaistillista tietä. Manvantaraa voi pitää Maan inkarnaationa. Nimet on otettu aurinkokunnan taivaankappaleista, mutta mitään suoraa yhteyttä näillä ei manvantaroiden kanssa ole. Kaikki nykyistä edeltävät manvantarat (Saturnus-, Aurinko- ja Kuumanvantara) olivat näkymättömällä eetteritasolla. Nykyisen ihmiskunnan sanotaan aikaisemmissa manvantaroissa edenneen kivikunnan, kasvikunnan ja eläinkunnan kautta nykyiseen tilaansa. Nykyinen maailmankausi eli maamanvantara sisältää seitsemän kehitysvaihetta. Neljä ensimmäistä oli nimeltään polaarinen, hyperborealainen, lemuralainen ja atlantilainen. Ihmiskunnan fyysinen historia alkaa H. P. Blavatskyn *Salaisen opin* mukaan vasta Lemuria-mantereella noin 18 miljoonaa vuotta sitten. Ihminen pukeutui fyysiseen käyttövälineeseen, mutta hän ei ollut vielä ihminen sanan nykyisessä merkityksessä. Lemurian aikana maapallolle tuli auttajia, korkeita olentoja Venukselta. He muodostivat Valkoisen Veljeskunnan, joka vielä tänäkin päivänä on teosofian ja hengentieteen mukaan olemassa. Nämä auttajaolennot olivat jumalien asemassa lapsi-ihmiskunnalle.

Lemuriaa seurasi Atlantis, josta Platon puhuu Timaios- ja Kritiasteoksissaan. Platonin mukaan viimeisin Atlantis-mantereen osa tuhoutui yli 11 000 vuotta sitten. Atlantiksen alkuaikojä on vanhoissa traditiossa kuvattu ihmiskunnan kulta-aikana. Silloin ihmiskunta loi Valkoisen Veljeskunnan ohjauksessa edistynyttä sivistystä, kulttuuria ja teknologiaa. Atlantiksen sivistyksen sanotaan olleen olemassa jo miljoonia vuosia sitten, siis samaan aikaan kun Homo sapiens nykytieteen mukaan

vasta aloitti kehityksensä. Teosofiset lähteet kutsuvat sapiensia ja sen sukulaisia luolamiehiksi, jotka tulkitaan aikaisempien ihmisrotujen rappeutuneiksi jäänteiksi (<https://www.theosophy-nw.org/theosnw/view/view0999.htm>). Atlantis lopulta hävisi mustan magian käytön seurauksena luonnonmullistuksissa, joita vanhoissa traditioissa kutsutaan vedenpaisumukseksi.

Kukin kehitysvaihe jakautuu seitsemään juurirotuun, joita Steiner kutsuu suuriksi aikakausiksi ja jotka kukin jakautuvat seitsemään kulttuurikauteen. Seuraavat kulttuurikaudet ovat esiintyneet nykyisessä Atlantiksen jälkeisessä ajassa: muinaisintialainen, muinaispersialainen, assyrialais-babylonialais-kaldealais-egyptiläis-juutalainen ja kreikkalais-roomalainen (Steiner, 1990). Näitä seurasi nykyinen kulttuurikausi, jota Steiner kutsuu länsieurooppalaiseksi kulttuurikaudeksi. (Vasta kulttuurikausien kohdalla hengentieteen näkökulma on jossain määrin yhteensopiva historiatieteen kanssa.) Aiemmilta kulttuurikausilta meillä on edelleen jäljellä suuret uskonnot. Myöhemmin ilmenevät venäläis-slaavilainen ja amerikkalainen kulttuurikausi (on ehkä syytä huomauttaa, että Ervastin mukaan Pohjois-Amerikassa syntyy kuudes kulttuurikausi, kun taas Steinerin mukaan se olisi seitsemäs). Tämän jälkeen seuraa vielä kaksi suurta aikakautta, joissa tapahtuu maan henkistyminen; Steiner kutsuu näitä vaiheita Ilmestyskirjan käsitteitä mukaillen ”sinettien aikakaudeksi” ja ”pasuunoiden aikakaudeksi”. Näiden aikakausien jälkeen maan kehitys jatkuu kolmessa ei-aineellisessa Maan inkarnaatioissa, joista voidaan käyttää nimityksiä Jupiter-, Venus- ja Vulkanusmanvantara.

Kaikki ihmiset eivät kuitenkaan saavuta maakehityksen päämäärää, mistä seuraa ihmiskunnan jakautuminen niihin, jotka jatkavat kehitystä tulevissa kehitysvaiheissa ja niihin, jotka jäävät jälkeen. Steiner (1990) esittää mielenkiintoisen ajatuksen ihmisen moraalisen luonteen tulemisesta näkyväksi: nyt voimme peittää moraaliset hyvät ja huonot ominaisuutemme, mutta tulevaisuudessa ne tulevat ulkoisesti näkyviksi.

Edellisissä kehityskausissa kävi vastaavalla tavalla eli osa jäi kehityksensä jälkeen, minkä seurauksena ihmiskunnassa on toisaalta kehitystä vastustavana ja toisaalta kehitystä eteenpäin vievänä tekijänä lusifeeriset ja ahrimaaniset olennot. He edustavat ns. pahaa, joka ihmisen tulee lopulta voittaa. Syvemmältä kannalta katsottuna kyseessä on lusifeeristen ja ahrimaanisten voimien voittaminen ihmisen omassa sielussa, kuten Ervast

opettaa (mm. *Pahan voittaminen*, 1964). Myös Steinerin opetuksissa on hyvin vaikuttavia esityksiä siitä, kuinka esoteerinen rosenkreutsilainen ja manikealainen virtaus voittavat pahan anteeksiannolla ja lempeydellä (Prokofjev, 2018).

Edellä esitettiin, että ihmisen ja teknologian integraatio syvenee. Ehkä yllättäen Steiner ennusti tällaisen tapahtuvaksi yli 100 vuotta sitten (<https://mystech.co/wp-content/uploads/Surprising-View-of-the-Future.pdf>, käännös AS):

- ”Ihmisen ja koneiden yhteen sulautuminen tulee olemaan suuri ja tärkeä ongelma tulevalle maaevoluutiolle.”
- ”Ihminen liittää itseensä toisen olennon... hän tuntee tarvetta ajatella materialistisia ajatuksia; ei oman itsensä kautta, vaan tämän toisen itseensä liittyneen olennon kautta.”

Teknohumanistien unelma on siis hengentieteen näkökulmasta painajainen, koska se estää ihmisen aidon kehityksen. Antroposofista termiä käyttäen kyseessä on ihmisen olemuksen ahrimanisoituminen, koska Steinerin mukaan juuri ahrimaaniset olennot vaikuttavat tekniikassa.

Teosofian ja idän uskontojen näkökulmasta voi ajatella, että jälleensyntymisen pyörä toimii vielä pitkälle tulevaisuuteen. Steiner esittää toisenlaisen käsityksen: jälleensyntymisen pyörä toimii enää vain noin 4000 vuotta, johon mahtuu 5–6 inkarnaatiota. Syynä tähän on se, että kaikki naiset tulevat hedelmättömiksi. Tätä seuraa epäluonnollisen pitkä aika maan päällä – 2160 vuotta –, joka tapahtuu ilman fyysistä ruumista. Ilmeisesti kyseessä olisi jonkinlainen elämä maan eteerisessä piirissä. Ennen inkarnaatiosyklin päättymistä ihmisen pitäisi saavuttaa täysi astraalikehon hallinta ja muuttaa se manakseksi (järjeksi).

En ole löytänyt Steinerin kannan tueksi riippumattomia henkisiä lähteitä. Edellä mainittuihin aikamääreisiin voinee suhtautua epäilevästi, koska Steinerin ajanmääritys oli joissakin menneisyyden asioissa virheellinen: hänen mukaansa maapallo ei olisi edes 20 miljoonaa vuotta vanha ja radioaktiivisuus olisi vain pari tuhatta vuotta vanha ilmiö. Nämä käsitykset ovat virheellisiä todella vahvan luonnontieteellisen todistusaineiston valossa. Kenties Steinerin aikamääritykset ovat liian pieniä myös ihmiskunnan tulevaisuuden suhteen. Hänen esittämänsä jälleensyntymisen pyörän pysähtymisen ajatus on kuitenkin uskottava, koska fyysinen

elämä maapallon pinnalla ei voi teosofian – eikä tieteen – mukaan jatkaa loputtomiin.

Pekka Ervastian opetuksia tulevaisuudesta

Ervastian kulttuurikausia käsittelevät luennot on saatavilla teoksessa *Viidennen kulttuurin tehtävä* (1995, esitelmät on pidetty vuosina 1912–13). Siinä hän tuo esille valoisia näkemyksiä tulevasta kuudennesta kulttuurista tai Steinerin käsitteitä käyttäen kuudennesta kulttuurikaudesta (nykyisin elämme viidennen aikakauden viidennessä kulttuurikaudessa, joiden jälkeen tulee vielä kaksi kulttuurikautta ja sen jälkeen kuudes ja seitsemäs aikakausi). Käytän tässä Ervastian opetuksien yhteydessä Steinerin ilmaisuja kulttuurikausi ja aikakausi, jotta lukijan olisi helpompi verrata edellä esitettyjä Steinerin esityksiä Ervastian esityksiin. Kuudennen kulttuurikauden uskonto ei enää hyväksy sotaa, kuten esimerkiksi eksoteerinen kristinusko nykyisinkin usein näyttää tekevän (esoteerinen kristinusko ei luonnollisesti tue sotimista missään muodossa). Kuudennen kulttuurikauden uskonnossa elämän perustuslaiksi tunnustetaan rauha ja rakkaus. Näissä hyveissä kasvaminen kehittää ihmisissä kykyjä, jotka mahdollistavat yliaistillisten tietojen saamisen. Ervastian mukaan spiritistinen liike oli selvä oire ja viittaus kuudenteen kulttuurikauteen; yliaistilliset kokemukset tulevat lisääntymään. Teosofinen liike oli – ja ehkä edelleen on – kuudennen kulttuurikauden valmistamista. Tämä on toivoa antava näkökulma: ulkoisesti pienellä teosofisella työllä ja pyrkimyksellä voi olla suuri merkitys tulevaisuuden kehitykselle.

Ervast tarkoittaa myöhemmin esitystään tulevaisuudessa puhkeavista aisteista (Ervast, 2011, luento pidetty vuonna 1931). Ihmiset, joissa uudet aistit puhkeavat luonnollisella tavalla, tulevat näkymättömän maailman yhteyteen niin, että heille avautuu taivasmaailma. Tämä vapauttaa ihmisen materialismista, koska hän näkee elämän syvemmältä, korkeamman minän kannalta. Toisaalta kaikki ihmiset eivät kehity henkisesti, jolloin he eivät kykene näkemään asioita taivasmaailman kannalta. Tällaisissakin ihmisissä voi herätä yliaisti, mutta se avautuu alempaan henkimaailmaan päin. He näkevät kuolemanjälkeisen elämän välitilan kärsimyksiin ja varoittavat ihmisiä niistä. Ervastian mukaan tämä elämänfilosofia ei kuitenkaan kykene vapauttamaan ihmistä.

Kuudennen juurirodun eli aikakauden ihmiset eivät ole enää miehiä ja naisia, vaan jokainen on fyysisesti täydellinen ihminen (Ervast, 1982, luennot pidetty vuonna 1909). Ihminen on jo nyt sielussaan kaksisukupuolinen olento, mutta varsin kaukaisessa tulevaisuudessa hän kehittyy androgyyniksi. Tästä on jo varsin paljon merkkejä omassakin ajassamme (esimerkiksi muunsukupuolisiksi itsensä kokevien määrän lisääntyminen). Teosofian kannalta androgynia on ymmärrettävä kehityskulku, koska ihminen inkarnoituu välillä mieheksi ja välillä naiseksi. Kummankin sukupuolen ominaisuuksien tulee kehittyä, jotta voisimme saavuttaa täyden ihmisen mitan. Sukupuolivoima tulee uudella tavalla luovaksi kyvyksi, kun opimme rakastamaan puhtaasti. Tämän voi oppia tässä ja nyt, mutta kuudennen aikakauden ihmisillä on tähän erityiset edellytykset. Ervastin mukaan suvunjatkaminen ei pääty kuudennessa aikakaudessa, mutta se tulee tapahtumaan toisella tavalla kuin nykyään.

Pohdintaa

Edellä voi huomata eron Steinerin opetukseen, jonka mukaan suvunjatkaminen kuudennessa aikakaudessa päättyy. Eroa on myös kuvailun sävyssä: Ervast näkee tulevaisuuden paljon valoisampana ja veljellisempänä kuin Steiner, jonka keskeinen tulevaisuuden esitys tapahtuu Ilmestyskirjan pohjalta. Steinerin kuvauksissa tulevaisuudessa ihmiskunnan jako valkoisiin ja muihin on jyrkkä vastaavalla tavalla kuin Ilmestyskirjassa. Tosin ihmiskunnan jakautuminen tapahtuu myös Ervastin mukaan. Aikamääriä Ervast ei esitä, kun taas Steiner esittää ainakin summittaisia vuosilukuja.

Tieteelliset tulevaisuuden näkymät ovat nekin kahtalaiset. Toisaalta hurjimmista spekulatioissa tiede tarjoaa ratkaisuja kaikkiin ihmiskunnan ongelmiin kuolemattomuutta myöten, ja toisaalta ihmiskuntaa uhkaa saastuminen, ilmaston muutos ja siihen kytkeytyvät luonnonkatastrofit. Tähän voisi liittää myös erojen kasvaminen hyväosaisten ihmisten ja muiden välillä. Hengentieteellinen jakolinja on eettinen, mutta tieteen synkissä ennusteissa se on taloudellisissa resursseissa ja älykkyydessä. Tämä on jossain määrin vallitseva asiantila tällä hetkellä, vaikka on syytä muistaa valtavat edistysaskeleet ihmisten eliniässä ja terveydessä, jotka ainakin jossakin määrin koskevat varsin suurta osaa ihmiskuntaa.

Tieteellinen menetelmä on naturalistinen, joka ei tunnusta mitään sielullista tai henkistä elementtiä, joka ei olisi palautettavissa materiaaliin syihin. On todettava, että tämä lähtökohta on toistaiseksi palvellut tiedettä erittäin hyvin. Toisaalta voidaan kysyä, onko naturalistinen oletus tosi. Teosofian ja hengentieteen näkökulma on erilainen. Henkisten opetusten mukaan ihminen on ytimeltään ikuinen henkiolento, joka käy maapallolla kehityksen koulua jälleensyntymästä toiseen. Kaikki kohtaamamme vaikeudet ovat osa henkilökohtaista ja yhteistä karmaamme; maailmankaikkeus on tässä suhteessa ehdottoman oikeudenmukainen. Teosofian ihanteena on mestariolento eli kristusihminen, joka osaa rakastaa epäitsekkäästi ja työskentelee koko ihmiskunnan onnen puolesta. Onneksi näin voi toimia, vaikka ihminen ei olisi koskaan kuullutkaan teosofiasta tai hengentieteestä.

Ihmiskunta ei selviydy tulevaisuuden haasteista ilman luotettavaa ja edistyvää tieteellistä tietoa. Ehkä tulevaisuudessa tiede kohtaa hengentieteen ja syntyy uusi tieteellinen maailmankuva, joka ei kiellä henkistä todellisuutta. Toisaalta on syytä kysyä, missä määrin teosofian ja hengentieteen käsitykset menneestä ja tulevasta ovat paikkansapitäviä. On kuitenkin huomattava, että tieto yksin – tieteellinen tai hengentieteellinen – ei vielä riitä. Kaiken myönteisen kehityksen perustana on yksilöiden herääminen näkemään toiset ihmiset ja kaikki elolliset olennot veljinä. Jos tieto ja rakkaus yhdistävät voimansa, syntyy viisautta, joka voi meidät ihmiskuntana pelastaa.

Lähteet

- Ervast, Pekka (1950). *Ihmisen synty*. Ruusu-Ristin Kirjallisuusseura ry.
- Ervast, Pekka (1964). *Pahan voittaminen*. Ruusu-Ristin Kirjallisuusseura ry.
- Ervast, Pekka (1982). *Ihmisyyden uskonto*. Ruusu-Ristin Kirjallisuusseura ry ja Kristusofinen Kirjallisuusseura ry.
- Ervast, Pekka (1995). *Viidennen kulttuurin tehtävä*. Ruusu-Ristin Kirjallisuusseura ry.
- Ervast, Pekka (2011). *Esoteerinen ja eksoteerinen teosofia*. Ihmisyyden tunnustajat.
- Harari, Yuval Noah (2017). *Sapiens. Ihmisen lyhyt historia*. Bazar.

- Harari, Yuval Noah (2018). *Homo Deus. Huomisen lyhyt historia*. Bazar.
- Pinker, Steven (2018). *Enlightenment Now: The Case for Reason, Science, Humanism, and Progress*. Penguin Books.
- Prokofjev, Sergei (2018). *Anteeksiantamisen henkinen merkitys*. Suomen antroposofinen liitto.
- Steiner, Rudolf (1917). *Fall of the Spirits of Darkness, Lecture 5: Changes in Humanity's Spiritual Make-up*. Saatavilla internetistä osoitteesta <https://wn.rsarchive.org/Lectures/GA177/English/RSP1993/19171007p01.html>.
- Steiner, Rudolf (1990). *Apokalypsi. Johanneksen ilmestys*. Suomen antroposofinen liitto.
- Valtaoja, Esko (2018). *Kohti ikuisuutta*. Ursan julkaisu (osa 156). Tähtitieteellinen yhdistys Ursa.

Epilogi

Miksi olen ruusuristolainen?

On hyvä aika ajoin tarkastella kriittisesti omia uskomuksiaan. Olenko valmis muuttamaan käsitystäni, jos sitä vastaan on vahvaa näyttöä? Totuuden etsimisessä tarvitaan intuitiota, erottelukykä ja rehellisyyttä. Olen ymmärtänyt, että kyseessä ei ole pelkästään älyllinen prosessi, vaan totuutta on etsittävä omalla elämällään. Tämä etsiminen vei minut Ruusu-Ristin piiriin.

Jotta voisin vastata, miksi olen ruusuristolainen, täytyy kertoa jotakin tiestäni ruusuristolaiseksi. Heräsin etsimään vastauksia elämän suuriin kysymyksiin 20-vuotiaana. Minulla oli etsimisen alussa kaksi perusintuitiota. Ajattelin, että muissakin uskonnoissa kuin kristinuskossa on merkittäviä totuuksia. Olinhan tutustunut lukiossa ainakin pintapuolisesti maailmanuskontoihin. Mika Waltarin *Sinuhe egyptiläinen* teki 14-vuotiaana syvän vaikutuksen erityisesti eettisillä ajatuksillaan. Kirjoitin ylioppilasaineeni Sinuhesta ja kirjoittaessani oivalsin, että Sinuhen ajama ihmisten veljeys esiintyi myös Jeesuksen ja Buddhan opetuksissa. Toinen perusintuitio oli, että Jeesus Kristus on jollakin tavalla merkittävä. Tämä ajatus tuli ilmeisesti ortodoksisesta taustastani, vaikka en ollut ortodoksisen kirkkoon erityisesti sitoutunut. Toisaalta minua häiritsi tavattomasti ortodoksien ja muiden kristillisten kirkkojen opetus ikuisesta kadotuksesta.

Ensimmäiseksi löysin buddhalaisuuden ja erityisesti zen-buddhalaisen ajattelun, joka korosti käsitteellisen ajattelun riittämättömyyttä totuuden oivaltamisessa: ”Kun sanot sanan, osut harhaan”. Näin buddhalaisuudessa kestäviä eettisiä ihanteita. Sitten löysin syksyllä 1986 kirjastosta Pekka Ervastian kirjoittaman kirjan *Vuorisaarna*. Se vastasi täydellisesti sisäistä eettisyyden kaipuutani, ja tunsin löytäneeni jotakin kestäväää, jonka arvo ei riipu lainkaan siitä, mitä metafysisiä uskomuksia ihmisellä on.

Tutustuin innolla Ervastian kirjoihin, teosofiaan ja antroposofiaan. Kerroin eräälle ystävälle, että kaikki on selvää, jos saan tietää, onko jälleensyntyminen totta vai ei. (Edelleenkin en sitä oikeasti tiedä, mutta pidän nykyisin jälleensyntymistä ja karman lakia lähes itsestäänselvyytenä.)

Tapasin ensimmäisen kerran ruusuristiläisiä yleisölle suunnatussa tilaisuudessa (Keräjät) Lieksassa kesällä 1987. Tilaisuuden jälkeen silloinen johtaja Heikki Ahonala keskusteli kanssani ja vastasi moniin kysymyksiini. Tunsin, että ruusuristiläisissä oli jotakin poikkeuksellisen hienoa. Ajattelin kuitenkin, että pystyn yksinkin lukemaan kirjallisuutta ja ihmettelemään elämän suuria kysymyksiä. Keräjien jälkeen päädyin eräistä syistä osallistumaan kahteen meedioistuntoon, joissa oli kyllä hyvä tunnelma, mutta varsinkin toisen istunnon jälkeen kriittinen ajatteluni heräsi. Meedio kertoi ihmisille mieluisia asioita aikaisemmista elämistä ja kenties luki jotakin osallistujien aurasta, mutta todellista henkistä tietoa istunnoissa ei ollut. Tämän jälkeen osasin arvostaa entistä enemmän Ervastian henkisiä opetuksia.

Aloin käydä Lieksan Termässä Ruusu-Ristin luennoilla ja tapaamassa siellä asuneita ruusuristiläisiä, joille olen käymistäni keskusteluista kiitollinen. Osallistuin ensimmäisille kesäkursseilleni Lieksassa vuonna 1988 johtajan erikoisluvalla, koska en ollut vielä jäsen. Muistan, kuinka katselin ruusuristiveljiä ja ajattelin, että näiden ihmisten kanssa olisi hyvä tehdä henkistä työtä. Silti en liittynyt vielä jäseneksi, koska koin haluavani säilyttää vapauteni. Päätös jäsenyydestä kypsyi, kun eräs ruusuristiystävä lopulta sanoi, että kannattaisiko jo liittyä. Hän totesi, että liittymisen myötä ”palvelu paranee” ja niin tosiaan kävi. Osallistuin pääsiäisenä 1990 uusien jäsenien installaatioon, mikä oli vaikuttava kokemus. Hain välittömästi installaation jälkeen Ruusu-Ristin sisäiseen kouluun.

Kun tulin Ruusu-Ristiin, tunsin tullessi henkiseen kotiini. Kyseessä ei tietenkään ole mikään täydellisten ihmisten piiri, mutta oleellista on se, että ihmiset pyrkivät henkisesti ja tahtovat tehdä työtä yhdessä. Ajatuksen vapaudesta ei ole tarvinnut luopua, koska Ruusu-Risti on ohjelmansa mukaisesti vapaan ajattelun pyhäkkö, eikä kukaan kerro miten pitäisi ajatella tai mitä uskoa. Ervastian opetukset elämästä ja kuolemasta ovat tarjonneet vuosikymmenten aikana yhä uutta tutkittavaa, ja ne inspiroivat minua edelleen. Teosofia ja erityisesti Ervastian teosofia vastaa

nuoruuteni perusintuitiotani täydellisesti. (Toisaalta olen huomannut, että teosofiassa on jonkin verran opetuksia, jotka ovat nykyisen tieteellisen tiedon valossa vanhentuneita.)

Olen vuosien varrella kokenut veljespiirissä monia hienoja asioita. Valaistumista en ole saavuttanut, eikä sitä ole luvattukaan, mutta lisää valoa on Ruusu-Ristin kautta virrannut elämäni. Yritän olla uskollinen sille valolle, jonka olen saanut. Siksi olen ruusuristiläinen.

Julkaisuluettelo

H. P. Blavatsky: huijari vai ihmiskunnan auttaja?

Ruusu-Risti 4/2015, s. 8–17.

Historiallinen vai myyttinen Jeesus?

Teosofi 6/2014, s. 28–33

Idän ja lännen mestarit Rudolf Steinerin opetuksissa.

Ruusu-Risti 3/2014, s. 14–20.

Ihmiskunnan tulevaisuus – tieteen ja hengentieteen näkökulma.

Ruusu-Risti 2/2020, s. 10–19.

Jeesus Kristuksen arvoitus.

Ruusu-Risti 4/2006, s. 20–26.

Kokemuksia kuoleman varjomaailmassa.

Väinämöinen 4/2017, s. 43–52.

Krishnamurtin elämästä ja opetuksista.

Ruusu-Risti 3/2011, s. 22–29.

Kuolemanrajakokemukset Pekka Ervastian teosofian valossa.

Ruusu-Risti 4/2016, s. 4–11.

Mestarit ja teosofinen liike.

Ruusu-Risti 3/2014, s. 8–13.

Miksi olen ruusuristolainen?

Ruusu-Risti 1/2021, s. 42–43.

Tieteen ja teosofian rajapinta – kriittisiä huomioita ja kohtaamisia.

Ruusu-Risti 2/2019, s. 10–17.

Torinon käärinliina: valokuva Jeesuksesta?

Takoja 2/2021, s. 21–24.

Viides evankeliumi: Jeesuksen kadotetut vuodet.

Ruusu-Risti 3/2017, s. 20–25.